

ปัญหาการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ

ร้อยตำรวจเอกบุญมาก เครือแวงมล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

Criminal Litigation Issues, Accused Child or Youth by Police

Pol.Capt. Bunmak Krueawaengmon

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

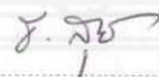
2013

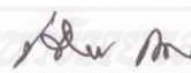
หัวข้อการศึกษาชั้นคว่ำอิสระ ปัญหาการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน โดยพนักงาน
ตำรวจ
ชื่อและนามสกุล ร้อยตำรวจเอกบุญมาก เครือแวงมล
วิชาเอก กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์

การศึกษาชั้นคว่ำอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2557

คณะกรรมการสอบการศึกษาชั้นคว่ำอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วาชชัย สุวรรณพานิช)

.....
(อาจารย์เชียรชัย ณ นคร)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัญหาการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ
ผู้ศึกษา ร้อยตำรวจเอกบุญมาก เครือแวงมล **รหัสนักศึกษ** 2544002922 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ถวัลย์ หอนพรัตน์ **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ โดยศึกษาถึงปัญหาการจับกุมระยะเวลาควบคุมตัวและการนำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ การนับอายุเด็กหรือเยาวชนและอำนาจศาลที่จะพิจารณาคดี การเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน การแจ้งข้อกล่าวหา และสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน การนำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมาแถลงข่าวและนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพเด็กหรือเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนให้สอดคล้องกับกฎหมายของต่างประเทศและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไม่ละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนตามหลักสิทธิมนุษยชน จึงเห็นควรศึกษาวิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงระบบการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในชั้นตำรวจของประเทศไทยในปัจจุบัน

การศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยวิธีการศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความทางวิชาการต่างๆ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนแนวคำพิพากษาของศาลที่ได้วินิจฉัยคดีเกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชน โดยศึกษาถึงปัญหาในการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ชัดเจนทำให้ต้องมีการตีความและมีขั้นตอนที่เกินความจำเป็นไม่สอดคล้องในทางปฏิบัติซึ่งทำให้มีการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

ผลการศึกษาพบว่ามีปัญหาในการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ (1) การจับกุมและระยะเวลาการควบคุมตัวและการนำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปตรวจสอบการจับ การจับกุมเด็กหรือเยาวชนนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนมากขึ้น การจับกุมยากขึ้นทำให้บางครั้งเจ้าพนักงานตำรวจไม่กล้าจับเพราะกลัวการจับนั้นเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายซึ่งอาจนำมาสู่การละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนได้ การกำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปตรวจสอบการจับภายใน 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไป ในบางสถานีตำรวจมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งสถานีตำรวจซึ่งอยู่ห่างไกลจากศาล เห็นควรให้มีการปล่อยชั่วคราวได้ในชั้นพนักงานสอบสวนโดยไม่ต้องนำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ (2) การนับอายุเด็กหรือเยาวชนและเขตอำนาจศาลที่จะดำเนินคดี บางครั้งการนับอายุเด็กหรือเยาวชนผิดพลาดอาจนำไปสู่การที่ไม่ได้นำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดีที่เขตศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน (3) การเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าเด็กหรือเยาวชนอายุเท่าใดสามารถเปรียบเทียบปรับได้ อาจทำให้ขัดกับประมวลกฎหมายอาญาซึ่งบัญญัติกำหนดอายุของเด็กหรือเยาวชนไว้ในการรับโทษทางอาญา การเปรียบเทียบปรับเด็กหรือเยาวชนจะต้องมีสหวิชาชีพพร้อมหรือไม่ ต้องบัญญัติไว้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชน (4) การแจ้งข้อกล่าวหาและการสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมีขั้นตอนที่เกินความจำเป็นในบางฐานความผิด ทั้งมีปัญหาด้านสถานที่สอบสวนปากคำ สหวิชาชีพไม่เพียงพอ เวลาว่างไม่ตรงกันงบประมาณมีไม่เพียงพอ ซึ่งอาจทำให้การดำเนินคดีล่าช้าเป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนได้ (5) การแถลงข่าวและการนำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งอาจทำให้เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน เป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน ควรบัญญัติไว้ในกฎหมายให้มีการนำชี้ที่สถานที่เกิดเหตุจำลองแทนการนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในสถานที่จริง

คำสำคัญ การดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ สิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

Independent Study title: Criminal Litigation Issues, Accused Child or Youth by Police
Author: Pol. Capt. Bunmak Krueawaengmon; **ID:** 2544002922; **Degree:** Master of Laws;
Independent Study advisor: Lawan Hornopparat, Associate Professor;
Academic year: 2013

Abstract

This independent study is intended to study the problem to prosecute accused child or youth by police by researching the problem control period of arrest and accused child or youth to the Court to verify the match. Count age children or young people, and the power of the Court to consider the case a comparison of adjusted accused child or youth. The notice of allegation and investigation accused child or youth. Bringing youth and children accused or press and release the pointer to confess or admit the incident. Which may have an effect on children's rights, liberties or youth. Juvenile Court Act and family and youth law and to consider how families 2553 (2010) The criminal code and Criminal Code considers methods and other related legislation, which has been revised to provide for the protection of children's rights, juvenile accused or, in accordance with the laws of foreign countries, and the Convention on children's rights. In 1989 so that it treats the accused child or youth does not abuse young children accused or according to the principle of human rights. See the analytical study should be a problem to prosecute accused child or youth by police that occurred compared with the foreign law to revise the system to prosecute accused child or youth in the nation's current Thai police.

Independent study is qualitative research (Qualitative Research). The research documents (Documentary Research) by means of a study from the Constitution of the Kingdom of 2550 (2007) Thai criminal code the Criminal Code considers a method. Juvenile and Family Court Act and approach the family and juvenile law Committee 2553 (2010) Child Protection Act and other related laws, 2546 (2003) consisting of a thesis to write academic articles, news, and information via the Internet, as well as guiding the Court's judgment has been diagnosed cases involving children or youth. By studying problems in prosecuting accused child or youth by the police according to the law is not clear, there must be interpretation and procedures than necessary is inconsistent in practice, which makes the abuse accused child or youth.

Study results showed that there was a problem in prosecuting accused child or youth by police (1) arrest and detention periods and the accused child or youth to examine the catch. Children's arrest or the youth law, children's rights or the protection of the youth. Arrest more difficult, police officers sometimes did not dare arrest because of fears that the match is not unlawful, which may lead to abuse children or youth. The investigation of accused brought children or young people to examine the match within 24 hours, a period that is too small. In some police stations have a geographical location, the police station, which is located far from the Court reviews should provide a temporary drop in the employee class investigation without bringing accused children or young people to court to verify catch. (2) to count the age of children or youth and jurisdiction to prosecute. Sometimes the count age children or young people may contribute to errors that did not bring the accused children or youth to pursue the County Court having jurisdiction to consider a lawsuit abuse accused child or youth. (3) comparison of adjusted accused child or youth. Law is not law, it is clear that children or young people age much can compare. May cause conflicts with the Criminal Code which defines the age of the child or juvenile in criminal punishment? A comparison of child adjustment, or youth must have a United profession together? Want to clear the practical problems which may lead to abuse children or youth. (4) the notice of allegation and investigation accused child or youth steps than necessary for some mistakes. Both are places to investigate witnesses United Healthcare is insufficient. Free time does not match the budget is insufficient, which might cause a delay litigation abuse children or youth (5) News Conference and accused child or youth leading indicator to confess or admit the incident. That might make it to expose children or youth. As abuse accused child or youth. There should be a law in bringing the scene simulation rather than apply leading accused pointing to confess or admit that the incident occurred in the actual locations

Keywords: The prosecution accused child or youth by police , Youth or children accused rights

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเอื้อเฟื้อและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของท่านรองศาสตราจารย์จิตรา เพียรล้ำเลิศ ท่านรองศาสตราจารย์ ลาวัลย์ หอนพรัตน์ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. ธวัชชัย สุวรรณพานิช และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ได้กรุณาช่วยให้คำแนะนำให้ข้อสังเกต ข้อชี้แนะ แนวความคิด และคำปรึกษา ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการเรียบเรียงจัดทำ ผู้ศึกษาถือโอกาสขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้มีส่วนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับผู้ศึกษาจนเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณบิดา มารดา ของผู้ศึกษาและขอขอบคุณ คุณสุกัญญา เครือแวงมล และบุตรสาว ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนผู้ศึกษาในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์สารนิพนธ์ฉบับนี้ หากมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ ผู้ศึกษาขอเทิดพระคุณคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาและการและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผู้ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ศึกษามา ณ โอกาสนี้ด้วย

บุญมาก เครือแวงมล

กุมภาพันธ์ 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	9
3. ขอบเขตของการศึกษา.....	9
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
5. ระเบียบวิจัย.....	10
บทที่ 2 ความเป็นมา วิวัฒนาการ แนวคิด การให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กและเยาวชนใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	11
1. ความเป็นมาในการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนตามหลักสากล.....	12
1.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.....	12
1.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966.....	13
1.3 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989.....	13
1.4 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือที่เรียกว่าปฏิญญาเจนีวา.....	15
2. วิวัฒนาการในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในประเทศ.....	17
3. แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน.....	18
3.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน.....	19
3.2 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเด็ก.....	19
3.3 แนวคิดการพิทักษ์สิทธิ.....	20
3.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	21
3.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้เสียหายหรือเหยื่อในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	21
3.6 แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก.....	22
3.7 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	23
3.8 แนวคิดทฤษฎีวิพากษ์.....	24

สารบัญ (ต่อ)

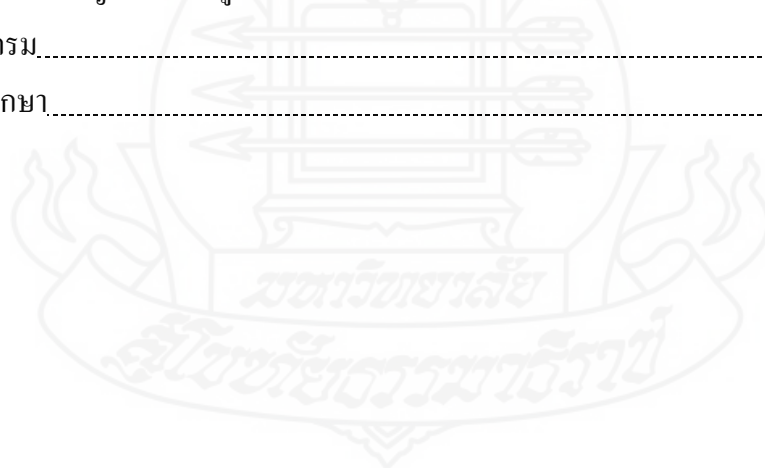
	หน้า
บทที่ 3 หลักกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา...	26
1. หลักกฎหมายในการให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย...	26
1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	26
1.2 ประมวลกฎหมายอาญา.....	29
1.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	30
1.4 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ 2553.....	33
1.5 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546.....	41
2. หลักกฎหมายในการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนของ.....	44
2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	44
2.1.1 หลักการในการคุ้มครองสิทธิเด็ก	45
2.1.2 หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนระหว่างควบคุมตัว.....	47
2.1.3 การคุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมในระหว่างสอบสวน.....	49
2.1.4 การปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด	52
2.2 ประเทศญี่ปุ่น.....	57
2.2.1 แนวคิดหลักกฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของประเทศญี่ปุ่น.....	57
2.2.2 การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	58
2.2.3 หลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ถูกกล่าวหาเด็ก.....	59
2.2.4 การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ถูกกล่าวหาเด็ก	60
3. หลักการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจในประเทศไทย.....	61
3.1 การจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน	61
3.1.1 การจับกุมและควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน	61
3.1.2 การแจ้งการจับกุม.....	65
3.1.3 การนำตัวเด็กหรือเยาวชนเพื่อตรวจสอบการจับ	66
3.2 อายุผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนและท้องที่เขตอำนาจศาล.....	68
3.2.1 อายุของผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน.....	68
3.2.2 เขตอำนาจศาลที่ดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน	69
3.3 การเปรียบเทียบปรับเด็กหรือเยาวชน.....	70

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 การแจ้งข้อหาและการสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชน.....	75
3.5 การนำผู้ต้องหาเด็กมาให้ข่าว แถลงข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุ.....	77
4. เปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ต้องหาเด็กและเยาวชนกับ ต่างประเทศ.....	79
4.1 เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย	79
4.1.1 เปรียบเทียบเรื่องเกณฑ์อายุของเด็กหรือเยาวชน	79
4.1.2 การให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนระหว่างควบคุมตัว.....	79
4.1.3 หลักประกันการคุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรม.....	81
4.1.4 การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ถูกกล่าวหาเด็ก.....	81
4.1.5 การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน	82
4.1.6 สิทธิที่จะมีทนายความ.....	84
4.2 เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นประเทศไทย	86
4.2.1 เปรียบเทียบเรื่องเกณฑ์อายุของเด็กและเยาวชน	86
4.2.2 การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	87
4.2.3 หลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ถูกกล่าวหาเด็ก.....	88
4.2.4 การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ถูกกล่าวหาเด็ก.....	90
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กและเยาวชน โดยพนักงาน... 93	93
1. ปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน.....	94
2. ปัญหาอายุเด็กหรือเยาวชนและเขตอำนาจศาล.....	97
2.1 อายุของเด็กหรือเยาวชน.....	97
2.2 เขตอำนาจศาลที่จะดำเนินคดี.....	99
3. ปัญหาการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน.....	100
4. ปัญหาการแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน.....	106
4.1 คดีที่ต้องสอบสวนเด็กเป็นพิเศษ.....	106
4.2 หลักการสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน.....	106
5. ปัญหาการนำผู้ต้องหาเด็กมาให้ข่าว แถลงข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุ.....	114

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	116
1. บทสรุป.....	116
1.1 การจับกุมและการควบคุมเด็กหรือเยาวชน.....	116
1.2 การนับอายุเด็กหรือเยาวชนและอำนาจศาล.....	119
1.3 การเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน.....	119
1.4 การแจ้งข้อหาและสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน.....	121
1.5 ปัญหาการนำผู้ต้องหาเด็กมาให้ข่าว แถลงข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุ.....	122
2. ข้อเสนอแนะ.....	122
2.1 การจับกุมและการควบคุมเด็กหรือเยาวชน.....	123
2.2 อายุเด็กหรือเยาวชนและศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี.....	124
2.3 การเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน.....	124
2.4 การแจ้งข้อหาและสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน.....	125
2.5 ปัญหาการนำผู้ต้องหาเด็กมาให้ข่าว แถลงข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุ.....	127
บรรณานุกรม.....	129
ประวัติผู้ศึกษา.....	133

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชนเป็นอนาคตของชาติที่จะเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าในการพัฒนาประเทศในอนาคต จึงสมควรที่จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ในทุกๆ ด้าน เพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนต้องประสบกับปัญหาในการกระทำผิดอาญา เป็นเหยื่อหรือเป็นผู้เสียหายในการกระทำผิดในทางอาญา ในสภาพสังคมปัจจุบัน พบว่าปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดอาญาและตกเป็นเหยื่อหรือเป็นผู้เสียหายในทางอาญามีแนวโน้มสูงขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ หรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นตำรวจ อัยการ ศาล และสถานพินิจ ล้วนมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายเป็นขั้นตอนที่แตกต่างกัน ในการศึกษาที่ผู้ศึกษาจะได้ศึกษาเฉพาะปัญหาการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กและเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ ซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นตำรวจ ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเด็กและเยาวชน อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาเด็กและเยาวชนได้ง่ายกว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นอื่น

การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจนับได้ว่าเป็นก้าวแรกของการให้หลักประกันแก่เด็กและเยาวชนที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย และตามหลักสากลตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 ซึ่งตามกฎหมายหลักๆ ที่ให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กและเยาวชน บัญญัติถึงวิธีปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กและเยาวชน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ พ.ศ.2546 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดทางอาญามีจำนวนมาก และพบว่ามีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญามีสถิติเพิ่มมากขึ้น สาเหตุส่วนใหญ่มาจากปัญหาครอบครัว เช่นในครอบครัวที่มีการหย่าร้าง เด็กมักถูกทอดทิ้งเมื่อต่างฝ่ายต่างไปมีคู่ครองใหม่ต้องทิ้งเด็กให้กับบิดา มารดา เป็นผู้ดูแล ทำให้ขาดการเอาใจใส่ ดูแลอบรมสั่งสอน อาจนำไปสู่การกระทำผิดทางอาญาในที่สุด ปัญหาการคบเพื่อน เช่น หากเด็กที่คบเพื่อนไม่ดี เด็กอาจถูกชักนำไป

ในทางที่ไม่ถูกไม่ควร อาจนำไปสู่การกระทำผิดอาญาได้ ปัญหาสภาพเศรษฐกิจสังคมไทยในปัจจุบัน มีการแข่งขันสูง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวจึงไม่มีเวลาที่จะให้การดูแลอบรมสั่งสอนบุตร โดยให้บุตรอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติ โอกาสที่เด็กจะทำผิดอาญามีมากขึ้น ปัญหาสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าขึ้น โดยเฉพาะสื่อทางอินเทอร์เน็ต เกมออนไลน์ที่มีลักษณะก้าวร้าว หรือมีการเรียนแบบได้โดยง่าย สื่อสังคมออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ตต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เฟสบุ๊ก (facebook) ไลน์ (LINE) มีการติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายในปัจจุบันทำให้เด็กหรือเยาวชนถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ถูกต้อง อาจนำไปสู่การที่เด็กหรือเยาวชนตกเป็นผู้เสียหายในทางอาญาหรือกระทำผิดในทางอาญาในที่สุด ปัญหายาเสพติดให้โทษในปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเด็กหรือเยาวชนเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เกิดในครอบครัวที่เด็กมีปัญหา บิดา มารดา แยกทางกัน หรือในชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด เด็กหรือเยาวชนได้เรียนแบบมาจากรุ่นพี่ ทำให้มีเด็กหรือเยาวชนมีโอกาสตกเป็นผู้เสียหายในทางอาญาหรือกระทำผิดในทางอาญามากขึ้น ปัญหาความรุนแรงทางเพศ ได้แก่ ปัญหาตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร (คุณแม่วัยใส) จากสถิติของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุน้อยที่สุดใส่ชุดนักเรียนไปฝากครรภ์ อายุเพียง 14 ปี ปัญหาเด็กหรือเยาวชนตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรหรือยังไม่พร้อมของประเทศไทย เป็นอันดับที่ 2 ของเอเชีย ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดมาจากการที่เด็กหรือเยาวชนมีเพศสัมพันธ์กันโดยมีความเชื่อที่ผิดๆ เช่น มีการถูกล่วงละเมิดทางเพศในวันวาเลนไทน์ วันลอยกระทง ทั้งไม่รู้จักวิธีป้องกัน หรือเกิดจากถูกล่อลวงไปข่มขืนกระทำชำเรา ทำให้เด็กหรือเยาวชนที่เป็นเหยื่อหมดอนาคตในการศึกษา เกิดปัญหาการทำแท้งที่ผิดกฎหมายเด็กที่คลอดออกมา มีสภาพร่างกายไม่สมบูรณ์ ไม่สมประกอบ ถูกทอดทิ้ง ไม่มีผู้ดูแล เกิดปัญหาสังคมตามมา นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมในที่สุด ปัญหาเด็กหรือเยาวชนทะเลาะวิวาทยกพวกทำร้ายกันระหว่างสถาบัน ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เด็กแข่งรถ ปัญหาเด็กเร่ร่อน เด็กขอทาน การค้ามนุษย์ เป็นต้น ทั้งยังมีปัญหาที่เด็กต้องตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาโดยที่เด็กไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำของผู้ปกครอง เช่น การนำเด็กเข้าชุมนุมทางการเมือง ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุหมู่ในระหว่างการเดินทางไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่างๆ ดังที่กล่าวมานั้นล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนต้องตกเป็นผู้เสียหายในทางอาญา หรือทำให้เด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการกระทำผิดทางอาญาและนำไปสู่การกระทำผิดทางอาญาในที่สุด ส่งผลให้เกิดการสูญเสียไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สิน ชีวิตร่างกาย และเป็นปัญหาของสังคมในปัจจุบันที่ต้องได้รับการแก้ไข ปกป้องคุ้มครองในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในการป้องกันอาชญากรรม การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา ผู้เสียหายที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำเนินคดีอาญากับเด็กหรือเยาวชน หรือการให้คุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในชั้นพนักงานตำรวจ

ดังนั้น รัฐจึงพยายามหาวิธีบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ไม่ว่าจะก่อนที่จะมีการกระทำผิดและหลังจากที่กระทำผิดทางอาญา

การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเด็กและเยาวชน โดยพนักงานตำรวจ นับได้ว่าเป็นต้นสายธารแห่งกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในทางปฏิบัติอาจมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมากกว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นอื่น

ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาและมีการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 มีการแก้ไขโดยการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน กฎหมายดังกล่าวได้มุ่งให้การคุ้มครองประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กหรือเยาวชน โดยมุ่งแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษเป็นสำคัญ และได้บัญญัติถึงวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ เช่น การจับกุมการควบคุมตัวแตกต่างจากผู้ใหญ่ ขึ้นสอบสวน เช่น มีการบัญญัติกฎหมายบังคับให้นำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม การกำหนดกระบวนการสอบสวนที่แตกต่างไปจากการสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ การนำตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมาให้ข่าว แลงข่าว นำชี้ที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพ ในทางปฏิบัติการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ ผู้ศึกษาพบว่ายังมีปัญหาซึ่งไม่อาจปฏิบัติได้ตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ อาจส่งผลกระทบเป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนได้

เพื่อให้การดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน โดยพนักงานตำรวจเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรให้มีการศึกษาถึงปัญหาวิธีปฏิบัติในการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อไม่ให้เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนและเป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน ซึ่งหากปฏิบัติเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย อาจส่งผลให้ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนตามหลักสากลและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฯ ได้อย่างแท้จริง ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาถึงปัญหาดังต่อไปนี้ คือ

1.1 ปัญหาในการควบคุมตัว

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 68 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ กฎหมายห้ามมิให้ควบคุม คุ่มขัง กักขัง คุ่มความประพฤติ หรือใช้มาตรการจำกัดสิทธิเสรีภาพเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำผิดหรือเป็นจำเลย เว้นแต่

(ก) มีหมายของศาล

(ข) มีคำสั่งศาล

(ค) การควบคุมตามที่จำเป็นเพื่อดำเนินการ ตาม มาตรา 69,70,72 คือ เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับควบคุมเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิตามกฎหมาย แล้วนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับทันที หรือให้พนักงานสอบสวนควบคุมตัวเพื่อสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้น เพื่อทราบ ชื่อ สกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิด อาชีพ ตลอดจนชื่อและรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา หรือให้พนักงานสอบสวนที่ได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับกุมควบคุม โดยนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ

หากเจ้าพนักงานตำรวจควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนฝ่าฝืน มาตรา 68 มีข้อพิจารณาที่ศาลจะต้องทำการตรวจสอบการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนว่า ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ตาม มาตรา 73 ด้วย

ปัญหาในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะต้องนำเด็กไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชน ไปถึงที่ทำการพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เป็นเวลาน้อยเกินไป เป็นเรื่องยากที่จะปฏิบัติให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ ซึ่งมีปัญหาในทางปฏิบัติมาก เช่น บางสถานีตำรวจซึ่งมีสภาพทางภูมิศาสตร์สถานที่ตั้งของสถานีตำรวจอยู่ห่างไกลจากศาลมาก เช่น ในจังหวัดทางภาคเหนือ เช่น สถานีตำรวจภูธรเสนาหิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสภาพทางภูมิศาสตร์อยู่บนภูเขา ห่างไกลมาก ต้องเดินทางผ่านภูเขา ลำธาร หรือในจังหวัดทางภาคใต้ เช่น จังหวัดภูเก็ต มีสภาพที่ตั้งสถานีตำรวจอยู่ในเกาะกลางทะเล เช่น สถานีตำรวจภูธรเกาะสมุย หรือในทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางท้องที่ เช่น จังหวัดขอนแก่น ที่ผู้ศึกษารับราชการอยู่ บางสถานีตำรวจ ตั้งอยู่ในต่างอำเภอ ซึ่งมีระยะทางห่างไกลจากศาล เช่น สถานีตำรวจภูธรภูพาน, สถานีตำรวจภูธรสีชมพู มีระยะทางประมาณ 120-130 กิโลเมตร ต้องเดินทางใช้ระยะเวลาอันพอสมควร เงินงบประมาณในการเดินทางก็มีไม่เพียงพอ ในบางครั้งพนักงานสอบสวนต้องจ่ายค่าเชื้อเพลิง (ค่าน้ำมัน) ในการเดินทางเอง บุคลากรมีไม่เพียงพอ บางสถานีมีจำนวนของพนักงานสอบสวนจำนวนน้อย มีการปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนเวรเพียงนายเดียวในแต่ละวัน ในบางครั้งมีการจับกุมผู้ต้องหาหลายคน หลายคน หรือมีคดีเกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติหน้าที่หลายคน ต้องเร่งรัดในการรวบรวมเอกสารในการที่จะนำตัวเด็กหรือเยาวชนมาเพื่อตรวจสอบการจับ ทั้งต้องพิมพ์เอกสารแบบฟอร์มต่างๆ จำนวนมาก บางครั้งกว่าจะไปติดตามบิดา มารดา หรือผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนซึ่งไปทำงาน ในบางครั้งต้องไปทำงานที่ไร่ นา หรือไปทำงานรับจ้างในต่างจังหวัด ต้องใช้เวลาในการติดตามเป็นเวลานาน ซึ่งในระยะเวลา 24 ชั่วโมงนั้นเป็นระยะเวลาน้อยเกินไป ที่จะติดตามผู้ปกครอง ติดตามสหวิชาชีพต่างๆ ตลอดจนการจัดเตรียมเอกสารต่างๆ ได้ทัน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 นั้นยังได้บัญญัติให้

พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาไปเพื่อตรวจสอบการจับด้วยตนเอง ซึ่งต่างจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนฯ พ.ศ.2534 ให้นำตัวส่งสถานพินิจฯ ไม่ได้กำหนดให้ต้องเป็นพนักงานสอบสวนเป็นผู้นำส่ง อาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในปกครองนำตัวส่งก็ได้ หรือในบางครั้งจะครบกำหนด 24 ชั่วโมง หากเป็นเวลาทั้งหมดเวลาทำการของศาลหรือเป็นเวลากลางคืนก็ไม่สะดวกที่จะนำตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมาศาล หรือแม้มาศาลก็เป็นการยากที่จะติดตามเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นศาล เจ้าหน้าที่ศาล ที่ปรึกษาทนายความ รวมทั้งสหวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องได้ โดยสะดวกต้องเป็นภาระยุ่งยากในการติดตาม และกฎหมายยังห้ามมิให้ควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลอื่น ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อป้องกันการหลบหนีของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งหากกฎหมายบัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนสามารถปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนในชั้นสอบสวนโดยมีหลักประกันหรือไม่มีหลักประกันไม่ว่าจะกระทำผิดในอัตราโทษเท่าใดได้ ก็จะเป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนเพื่อไม่ให้ถูกควบคุมตัวในชั้นตำรวจก่อนนำตัวไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับภายใน 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนได้

ในการควบคุมตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน ยังได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 81 ว่า ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน จำต้องคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาไว้ก่อนส่งตัวไปศาลตาม มาตรา 70 และมาตรา 72 ห้ามมิให้คุมตัวปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งในบางสถานีดำรวจมีปัญหาในทางปฏิบัติในเรื่องสถานที่ไม่มีห้องขังที่จัดไว้สำหรับเด็กหรือเยาวชนโดยเฉพาะ มีการนำไปควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นผู้ใหญ่ และมีการควบคุมปะปนกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่แม้เป็นระยะเวลาสั้นๆ ก็เป็นการละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนได้

1.2 ปัญหาอายุเด็กและเขตอำนาจศาล

การนับอายุของเด็กหรือเยาวชนผิดพลาดอาจทำให้นำตัวไปดำเนินคดีที่ศาลไม่มีอำนาจทำให้เป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนได้ ในกรณีนี้พนักงานสอบสวนต้องพิจารณาให้ชัดเจนโดยยึดอายุของเด็กหรือเยาวชนในวันที่กระทำผิดไม่ใช่วันจับกุม หากการกระทำผิดในช่วงที่มีอายุเป็นเด็กหรือเยาวชน แม้ภายหลังเยาวชนนั้นจะหลบหนีไปและมาถูกจับกุมได้ในภายหลังเมื่ออายุเกิน 18 ปีบริบูรณ์ ก็ต้องพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้ศึกษาเคยพบปัญหาในทางปฏิบัติคือการตรวจสอบอายุที่แท้จริงของเด็กหรือเยาวชนหรือการนับอายุที่แท้จริงของเด็กหรือเยาวชนนั้น เจ้าพนักงานตำรวจยังขาดความเข้าใจในการนับอายุของเด็กหรือเยาวชน โดยบางที

พนักงานสอบสวนไม่เข้าใจที่ถูกต้องตรงกันจึงทำเกิดปัญหาว่าจะนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดี ซึ่งหากมีการนำอายุเด็กหรือเยาวชนผิดทำให้เกิดปัญหาการที่ไม่ได้นำเด็กหรือเยาวชนไปตรวจสอบ การจับกุมในทันที ซึ่งหากการนำอายุผิดหากเข้าใจว่าผู้ต้องหาอายุเกินสิบแปดปีซึ่งต้องถูก ดำเนินคดีที่ศาลจังหวัดหรือศาลแขวงที่มีอำนาจพิจารณาคดี อาจทำให้พนักงานสอบสวนมีการ ควบคุมตัวผู้ต้องหา 48 ชั่วโมง ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 แทนที่จะนำไปให้ศาลตรวจสอบการจับภายใน 24 ชั่วโมง ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาล เยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 72 ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเสรีภาพเด็กหรือเยาวชนได้

ส่วนเรื่องเขตอำนาจศาลที่จะนำตัวเด็กไปดำเนินคดีนั้น ตามพระราชบัญญัติศาล เยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ.2553 มาตรา 72 ประกอบกับ มาตรา 95 กำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับ ในทันทีภายใน 24 ชั่วโมง หากศาลแห่งท้องที่กระทำผิดพิจารณาไปถึงอำนาจศาลด้วยว่า การ ดำเนินคดียังศาลแห่งท้องที่กระทำผิดมิได้เป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชน และสั่งให้ไปดำเนินคดี ยังศาลแห่งท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ

โดยหลักกฎหมายแล้วพนักงานสอบสวนต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดี ยังศาลเยาวชนและครอบครัวที่เด็กมีถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาของเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่เพื่อ ประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนจึงดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวที่เด็กหรือเยาวชนกระทำ ความผิด ซึ่งปัญหาในทางปฏิบัติบางครั้งท้องที่ที่ผู้ต้องหาทำความผิดกับภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ ของผู้ต้องหาอยู่คนละแห่งกันและห่างไกลกันมาก ทำให้เกิดปัญหาในการนำตัวผู้ต้องหาส่ง ดำเนินคดีที่ศาลที่ผู้ต้องหาภูมิลำเนาหรือท้องถิ่นที่อยู่แม้ในบางครั้งเด็กหรือเยาวชนต้องการจะให้ ดำเนินคดียังศาลฯ ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนา แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่ สะดวกในการเดินทางหรือเป็นการเสียเวลา เสียค่าใช้จ่าย ได้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดีที่ ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดโดยมีการสอบถามเด็กหรือเยาวชนให้เด็ก หรือเยาวชนต้องการดำเนินคดีที่ศาลฯ ท้องที่ที่เด็กกระทำผิดฯ โดยมีการแนะนำ จูงใจ บังคับให้เด็ก หรือเยาวชนให้การเช่นนี้ จะเห็นว่าไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์สำหรับเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชน

1.3 ปัญหาการเปรียบเทียบปรับเด็กหรือเยาวชน

ในการเปรียบเทียบปรับนั้นกฎหมายมุ่งให้คดีอาญาเล็กๆ น้อยๆ เสริจสิ้นไปโดยไม่ ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล ทำให้คดีอาญาเล็กลงตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 แต่การเปรียบเทียบปรับเด็กหรือเยาวชนไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนในเรื่องอายุของเด็กหรือ เยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาและเป็นความผิดที่พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับได้

(ความผิดลหุโทษ) และการเปรียบเทียบปรับเด็กถือเป็นการแจ้งข้อหาหรือการสอบสวนที่จะต้องมีการปรึกษาทนายความ สหวิชาชีพ อยู่ร่วมด้วยทุกครั้งหรือไม่ ซึ่งมีความเห็นของนักกฎหมายที่แตกต่างกัน ทำให้เด็กหรือเยาวชนอาจไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ยังมีปัญหากรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดถูกจับกุมในความผิดลหุโทษหรือความผิดที่อัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ (คดีอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับได้) พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับหรือไม่ ซึ่งตามมาตรา 72 วรรคท้าย ถือเอาอัตราโทษเป็นเกณฑ์ ซึ่งบทบัญญัติในเรื่องการนำตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับมิให้ใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้ ในทางปฏิบัติก็มีปัญหาว่าจะต้องนำตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดลหุโทษหรือความผิดที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบปรับ ไปตรวจสอบการจับหรือไม่ ซึ่งถ้าหากเห็นว่าจะต้องนำตัวไปตรวจสอบการจับ ทำให้เด็กที่ทำความผิดลหุโทษต้องถูกนำตัวไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ และถูกดำเนินคดีตามกระบวนการแทนที่จะเปรียบเทียบปรับเด็กทำให้คดีอาญาระงับไป ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิเด็กมากกว่าการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กฯ

1.4 ปัญหาการสอบสวนปากคำ

ในการสอบสวนโดยต้องมีสหวิชาชีพนั้น ความผิดบางฐานความผิดที่เกินความจำเป็นที่จะต้องสอบสวนโดยมีสหวิชาชีพร่วมสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ บัญญัติว่า “ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้อย่างรุนแรง ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชกชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น”

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการทราบรวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย..”

มาตรา 134/1 ได้บัญญัติว่า “ในคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้จัดหาทนายความให้”

มาตรา 134/2 ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

เมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายนั้น หากมีการสอบสวนทุกฐานความผิดที่กฎหมายบัญญัติก็จะเป็นการให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเด็กหรือเยาวชน แต่ในทางปฏิบัตินั้น ซึ่งในบางฐานความผิด เช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 (ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายที่กระทำโดยประมาท (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291,300,390) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก (ความผิดลหุโทษ) เป็นการเกินความจำเป็นที่จะต้องสอบสวนต่อหน้าสทวิชาชีพ

ปัญหาที่พบบ่อยคือปัญหาขั้นตอนในการสอบสวนยุ่งยากมากเกินไป สถานที่สอบสวนปากคำไม่พร้อม ทั้งไม่ได้กำหนดว่าสถานที่ที่เหมาะสมไว้ว่าจะต้องเป็นสถานที่ใด บุคคลร้องขอ นั้นจะต้องเป็นผู้ใด ระยะเวลาในการสอบสวนน้อยทำให้ไม่สามารถสอบสวนได้ทัน ปัญหาในการสอบสวนร่วมกับสทวิชาชีพ โดยประสบปัญหาไม่สามารถสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ทันที่เพราะต้องรอสทวิชาชีพ การติดต่อประสานงานกับสทวิชาชีพทำได้ยาก ไม่สามารถนัดสทวิชาชีพภายในระยะเวลาอันรวดเร็วได้ ปัญหานัดสทวิชาชีพให้ร่วมสอบสวนพร้อมกันปัญหาสทวิชาชีพไม่ว่าง สทวิชาชีพไม่เพียงพอ ที่ปรึกษากฎหมายยังไม่มีเพียงพอ ซึ่งอาจทำให้เป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน ได้

1.5 ปัญหาเกี่ยวกับการนำผู้ต้องหาเด็กมาให้ข่าว แลกข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

ในปัจจุบันมีพนักงานตำรวจนำผู้ต้องหาเด็กมาให้ข่าว แลกข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งไม่ได้ปฏิบัติไปตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติสั่งการไว้ ซึ่งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 26 มาตรา 39, พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 27 มาตรา 79 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 76 มาตรา 130 มาตรา 192 ซึ่งหากมีการปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง โดยเคร่งครัด หากมีการฝ่าฝืน นำตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมาให้ข่าว แลกข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ อาจเข้าข่ายเป็นการผิดกฎหมายและเป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชน โดยเฉพาะการนำผู้ต้องหาหรือเยาวชน ไปให้ข่าว แลกข่าว หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การใช้หมวกหรือผ้าคลุมใบหน้าปิดบังใบหน้าในการแลกข่าว

หรือการนำไปนำชี้ที่เกิดเหตุ หรือนำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปขอมาศพต่อญาติผู้เสียหายแล้วถูก ญาติผู้เสียหายทำร้ายร่างกาย ซึ่งในบางครั้งผู้บังคับบัญชาเป็นผู้สั่งการซึ่งเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ อาจทำให้เป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนได้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

2.1 ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ที่มีผลต่อการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กหรือเยาวชน และแนวคิด ทฤษฎีการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญา

2.2 เปรียบเทียบการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ ใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นตำรวจระหว่างกฎหมายไทยและต่างประเทศ

2.3 ศึกษาและวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน โดย พนักงานตำรวจ ในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้น ตำรวจตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นที่ เกี่ยวข้อง

2.4 วิเคราะห์หาแนวทางการแก้ปัญหาในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือ เยาวชนโดยพนักงานตำรวจ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจ โดยเฉพาะ ปัญหาการ ควบคุมตัว ปัญหาการนับอายุและเขตอำนาจศาล ปัญหาการเปรียบเทียบปรับเด็ก ปัญหาการ สอบสวนความผิดบางฐานความผิด ขั้นตอนการสอบสวน ปัญหาการนำผู้ต้องหาเด็กมาให้ข่าว แดงข่าว นำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการ คุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิ เด็กฯ และหลักสากลต่อไป

3. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน โดยพนักงานตำรวจ นี้ ศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ประมวล กฎหมายอาญา,ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา,พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2556 ในส่วน ที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำผิด เอกสารทางกฎหมาย บทความและรายงานวิชาการ

ต่างๆ รายงานผลงานการวิจัยวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ที่เกี่ยวข้อง คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมมาประกอบการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคและสรุปหามาตรการหาแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เหมาะสมต่อไป

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ทำให้ทราบถึง แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นตำรวจ

4.2 ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่เรื่องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในชั้นตำรวจของต่างประเทศและประเทศไทย

4.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กและเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจ ซึ่งได้บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

4.4 เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจ เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายตามหลักสากล อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และสรุปหาข้อเสนอแนะต่อไป

5. ระเบียบวิธีวิจัย

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัญหาการในการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ปัญหาจากตำราทางกฎหมาย เอกสารทางกฎหมาย บทความทางวิชาการต่างๆ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการในการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจในการให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นตำรวจ

บทที่ 2

ความเป็นมา วิวัฒนาการ แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็ก และเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในปัจจุบันมีเด็กหรือเยาวชนจำนวนมากที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิดอาญา และมีเด็กเยาวชนที่กระทำผิดอาญามีสถิติเพิ่มมากขึ้น ทุกภาคส่วนจึงต้องมีมาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตอันมีค่าของชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากล ในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจึงได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน

การกระทำผิดทางอาญาหรืออาชญากรรม (Crime) เป็นปัญหาสังคมที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รัฐจึงให้ความสำคัญกับปัญหาอาชญากรรมนี้ โดยกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยได้กำหนดเป้าหมายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยมุ่งลดอาชญากรรมลง การทำความผิดของเยาวชนไม่ถือเป็น “อาชญากรรม” (Crime) แต่เรียกว่าเป็น “การทำความผิดของเยาวชน” (Juvenile Delinquency) หรืออาจจะเรียกง่าย ๆ ว่า “การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน”

ในทางอาชญาวิทยานั้น เป็นเครื่องแสดงว่าครอบครัวและสังคมไม่สามารถควบคุมสมาชิกเด็กและเยาวชนได้ นักอาชญาวิทยา นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์เชื่อว่าปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน คือสภาพทางครอบครัว สภาพแวดล้อมของเด็กและเยาวชน ตามทฤษฎีมานุษยวิทยาของ **Burgess** พบว่า เขตที่มีอาชญากรรมมากคือ เขตที่มีความเจริญทางธุรกิจและมีบุคคลที่มีรายได้น้อยอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นจึงทำให้สังคมไทยเกิดอาชญากรรมประเภทต่างๆ ขึ้นมากมาย รวมทั้งการทำความผิดของเด็กและเยาวชน ที่นับวันจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

ดังนั้น เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ได้มีการนำแนวทางในการบัญญัติกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากลและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติศาลคดีเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณา

คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนตามหลักสากลต่อไป

1. ความเป็นมาในการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนตามหลักสากล

สิทธิมนุษยชน (Human Right) เป็นสิทธิของมนุษย์โดยตรงที่มีขึ้นมาพร้อมกับกำเนิดของมนุษย์ สิทธิมนุษยชนได้เริ่มมีมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองได้ก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ร่วมกันร่างกฎบัตรสหประชาชาติไว้ในคำนำว่า “ชนชาติต่างๆ ในสหประชาชาติจะยึดมั่นในความเชื่อในสิทธิมนุษยชนขั้นมูลฐานในศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ในสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงและชนชาติทั้งใหญ่” มาตรา 55 บัญญัติว่า “โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดสถานการณ์ที่มั่นคงและความผาสุกซึ่งจำเป็นสำหรับความสัมพันธ์โดยสันติและฉันท์มิตรระหว่างประเทศซึ่งตั้งอยู่บนความเคารพในหลักการแห่งความเสมอภาคและการตัดสินใจด้วยตนเองของมวลชนสหประชาชาติจะส่งเสริมความเคารพต่อและรักษาไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐานของมวลชน โดยไม่มีความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา” ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามรับรองเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 1948 บทบัญญัติรับรองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาได้บัญญัติไว้ดังนี้ (ข้อ 10) บุคคลชอบที่จะได้รับความเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ในอันที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยโดยศาลซึ่งเป็นอิสระและไร้อคติในการวินิจฉัยชี้ขาด สิทธิและหน้าที่ตลอดจนข้อที่ถูกกล่าวหาได้ในทางอาญา

บทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในกฎบัตรประชาชาติทำให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นโดยการรับรองสิทธิชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในสารรับรองสิทธิอื่นๆ ตามมา โดยเฉพาะปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งได้นำไปเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญในประเทศไทย ได้แก่

1.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กำหนดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของมนุษย์พึงได้รับไม่ว่าชายหรือหญิง โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนี้ คือ

ข้อ 5 บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงทัณฑ์ที่ทารุณโหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้

ข้อ 9 บุคคลใดจะถูกจับ กักขังหรือเนรเทศโดยพลการมิได้

ข้อ 10 บุคคลใดชอบที่เท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ในอันที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยโดยศาลซึ่งเป็นอิสระและไร้อคติในการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนข้อที่ตนถูกกล่าวหาใดๆ ทางอาญา

1.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 (International Covenant on Civil and Political Rights 1966-ICCPR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 ซึ่งมีบทที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมมีดังต่อไปนี้

ข้อ 10

(1) บุคคลทั้งหลายที่ถูกกีดรอนเสรีภาพ ต้องได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม และได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

(2) (ก) พึงจำแนกผู้ต้องหาว่ากระทำผิดจากผู้ต้องโทษและพึงได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันตามความหมายสมแก่สถานะอันมิใช่เป็นผู้ต้องโทษ

(ข) พึงแยกตัวผู้ต้องหาว่ากระทำผิดเป็นเยาวชนออกจากผู้ใหญ่และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ข้อ 14

(4) ในกรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน วิธีพิจารณาความให้เป็นไปโดยคำนึงถึงอายุและความประสงค์จะส่งเสริมการแก้ไขความประพฤติของบุคคลนั้น

1.3 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก 1989 (Convention on the Rights of the Child =CRC)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้รับการรับรองในรูปแบบต่างๆ โดยองค์การสหประชาชาติมาเป็นเวลาพอสมควรแล้ว และต่อมาได้พัฒนานำหลักการต่างๆ มารวบรวมไว้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศในรูปของอนุสัญญาคือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child =CRC) เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 1989 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน 1990 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีหลักการที่สำคัญว่า เด็กทุกคนมีสิทธิต่างๆ คิดตัวมาตั้งแต่เกิดและประเทศสมาชิกของอนุสัญญานี้ต้องดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อให้การปกป้องคุ้มครองและส่งเสริมการใช้สิทธิของเด็กอย่างเต็มที่ในอนุสัญญาเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการดูแลคุ้มครองเด็ก กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนซึ่งรู้จักในนามกฎแห่งกรุงปักกิ่ง (BEIJING RULE) สภาคองเกรสแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ประชุม ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน 14-18 พฤษภาคม ค.ศ. 1984 สมัชชาใหญ่เพื่อลงมติยอมรับ วันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1985

ปัจจุบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฉบับนี้มีภาคีสมาชิกถึง 195 ประเทศ คงเหลือเพียง 2 ประเทศเท่านั้นที่ยังไม่เข้าเป็นภาคีสมาชิกคือประเทศโซมาเลียและสหรัฐอเมริกา ในส่วนของประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญานี้เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 1992 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยในฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเมื่อวันที่ 26 เมษายน 1992

ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้วางหลักประกันในการดำเนินคดีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชนไว้ใน ข้อ 37 ว่า

(1) จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติ หรือถูกลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัวสำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี

(2) จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยผลการจับกุม กักขังหรือจำคุกเด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม

(3) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะต้องถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น และเด็กจะมีสิทธิที่จะคงการติดต่อกับครอบครัวทางหนังสือโต้ตอบและการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ

(4) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสมโดยพลัน ตลอดจนสิทธิที่จะคัดค้านความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพของเขาต่อศาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดยพลันต่อการดำเนินการเช่นว่า

(ข้อ 40)

(1) รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่นในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมและการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

(2) จะไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหาในการกระทำซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมาย แต่ถ้าถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนกฎหมายอาญา จะโดยเหตุแห่งการกระทำหรืองดเว้นการกระทำ ซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศในขณะที่มีการกระทำหรือ การงดเว้นการกระทำ

นั้นเกิดขึ้นเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหาหรือตั้งข้อหาว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอย่างน้อยที่สุดจะได้รับหลักประกันดังต่อไปนี้

- 1) ได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย
- 2) ได้รับแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และในกรณีที่เหมาะสมโดยผ่านบิดามารดา หรือ ผู้ปกครอง ตามกฎหมาย และจะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสมเพื่อการเตรียมและการสู้คดี
- 3) ได้รับการตัดสินโดยไม่ชักช้า โดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในการพิจารณาความอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้มีความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสมเว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคำนึงถึงอายุของเด็กหรือสถานการณ์บิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย
- 4) จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สามารถซักถามหรือซักค้านพยาน และให้พยานของตนเข้ามามีส่วนร่วม และให้มีการซักถามพยานแทนตนภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมกัน
- 5) หากพิจารณาว่าได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาก็ให้การวินิจฉัยหรือมาตรการใดที่กำหนดโดยผลของการวินิจฉัยนั้น ได้รับการทบทวนโดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในระดับที่สูงขึ้น
- 6) ได้รับการช่วยเหลือของล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากเด็กไม่สามารถเข้าใจ หรือพูดภาษาที่ใช้อยู่
- 7) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา ให้เคารพต่อเรื่องส่วนตัวของเด็กอย่างเต็มที่

1.4 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือที่เรียกว่าปฏิญญาเจนีวา (the Declaration of Geneva 1924)

เมื่อมีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติได้มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) เมื่อปี 1948 แล้ว ต่อมาในปี 1959 องค์การสหประชาชาติได้พัฒนาและประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (the United Nations Declaration on the Rights of the Child 1959) แต่ปฏิญญาไม่มีผลผูกพันเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ต่อมาจนถึงปี ค.ศ.1989 องค์การสหประชาชาติจึงได้พัฒนาการคุ้มครองเด็กให้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศในรูปแบบของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child 1989) ในปี 2000 องค์การสหประชาชาติได้จัดทำตราสารทางกฎหมายระหว่างประเทศอีก 2 ฉบับ ในรูปแบบของพิธีสารต่อท้ายอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก คือ พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเรื่องความ

เกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยกำลังอาวุธ (Optional Protocol on the involvement of Children in Armed Conflict) และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเรื่องการค้าเด็ก การค้าประเวณีเด็กและสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก (Optional Protocol on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography) ในปัจจุบันถือว่าอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและพิธีสารต่อท้ายทั้งสองฉบับเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นอนุสัญญาที่มีประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคีสมาชิกมากกว่าอนุสัญญาอื่นทุกฉบับ

โดยที่ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นเพียงคำประกาศทั่วไป ไม่ใช่สัญญา อนุสัญญา หรือกติการะหว่างประเทศ จึงไม่มีข้อมูลผูกพันให้รัฐที่ร่วมกันลงมติรับรองจะต้องปฏิบัติตามองค์การสหประชาชาติโดยองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF : United Nations Children s Fund) จึงได้ร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2533 โดยมีหลักสำคัญคือ เด็กทุกคนมีสิทธิต่างๆ คิดตัวมาตั้งแต่เกิด และประเทศสมาชิกต้องดำเนินการในการให้การคุ้มครองส่งเสริมการใช้สิทธิของเด็กอย่างเต็มที่ ซึ่งอย่างน้อยต้องเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำตามหลักสากล โดยประเทศไทยได้ให้การรับรองอนุสัญญาเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535 ตามอนุสัญญามีสาระสำคัญมุ่งคุ้มครองสิทธิเด็ก 4 ประการ คือ ¹

1.4.1 สิทธิในชีวิตและการอยู่รอด (Survival Rights) เด็กมีสิทธิในการมีชีวิตการได้รับการดูแลสุขภาพอนามัยโภชนาการ ความรัก การเอาใจใส่จากครอบครัวและสังคมในการเลี้ยงดูอย่างดีที่สุด การศึกษา การมีชีวิตที่ถูกต้อง ฯลฯ

1.4.2 สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection Rights) เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการถูกละเมิดสิทธิจากการถูกล่วงละเมิดสิทธิ ถูกกลั่นแกล้งรังแก ทอดทิ้ง คุ้มครองเด็กที่ไม่มีครอบครัว เด็กกำพร้า เด็กพิการ แรงงานเด็ก การเอาเปรียบความเป็นส่วนตัวของเด็ก ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวแก่เด็กไม่ว่าจะกระทำโดยสถาบันสังคมสงเคราะห์ของรัฐ หรือเอกชน, ศาลยุติธรรม, หน่วยงานฝ่ายบริหาร, องค์กรนิติบัญญัติ ฯลฯ ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นลำดับแรก

1.4.3 สิทธิในการพัฒนา (Development Rights) เด็กมีสิทธิที่จะได้เล่นและพักผ่อน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม คือ การศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน การรับข่าวสาร สิทธิที่

¹ วิหามหาคุณ (2538) ศาลเยาวชนและครอบครัวตามแนวคิดสากล หน้า 6-7 พิมพ์โดยศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

จะได้มีมาตรฐานความเป็นอยู่พอเพียงกับการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด ศิลธรรม และสังคม

1.4.4 สิทธิในการมีส่วนร่วม (Participation Rights) เด็ก มีสิทธิแสดงความคิดเห็น ทุกเรื่องที่มีต่อเด็กเปิดโอกาสให้เด็กมีบทบาทในชุมชน มีเสรีภาพในการติดต่อ การแสดงทัศนะของเด็กจะต้องมีการให้ความสำคัญอย่างเหมาะสม

2. วิวัฒนาการในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยโรมัน ก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลไทยในสมัยนั้นได้ส่งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จากกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงมหาดไทยไปศึกษาคู่มือกิจการงานศาลคดีเด็กและเยาวชนในทวีปยุโรปแล้วเมื่อกลับมาได้รายงานการดูงานและเสนอให้รัฐบาลจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นในประเทศไทย เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 โครงการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนก็ระงับไป ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลงรัฐบาลในขณะนั้นได้ส่งคณะผู้พิพากษาไปดูงานกิจการศาลเยาวชนในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อกลับมาได้เสนอโครงการต่อรัฐบาลโดยผ่านกระทรวงยุติธรรมให้จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นในประเทศไทย รัฐบาลเห็นชอบด้วย และมีการประกาศใช้ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลคดีเด็กเยาวชน พ.ศ.2494 และมีการวิวัฒนาการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ต่อมาในปี พ.ศ.2506 ได้มีการแก้ไขและเปลี่ยนแปลงชื่อศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีก 2 ครั้งในปี พ.ศ.2543 และ พ.ศ.2548 ตามลำดับ ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน ซึ่งส่วนการพัฒนาหรือการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนก็เพื่อมุ่งให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้มีการได้รับการรับรองคุ้มครองตามหลักสากลและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฯ นอกจากนี้ยังได้บัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในส่วนของเด็กหรือเยาวชนให้แตกต่างจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาทั่วไป เพื่อมุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในการดำเนินคดี นอกจากนี้ยังมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนตั้งแต่อดีตมีหลายฉบับโดยเฉพาะที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ.2451 มาตรา 56, 57 ซึ่งบัญญัติไว้ว่าเด็กอายุต่ำกว่า 7 ปี กระทำอันกฎหมายบัญญัติไว้ไม่ต้องรับโทษ เด็กอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปจนถึง 14 ปีบริบูรณ์ไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลใช้วิธีการสำหรับเด็กโดยให้ส่งไปตัดสันดาน หรือส่งไปฝึกอบรม ซึ่งในช่วง

ดังกล่าวประเทศไทยยังไม่มีศาลที่จะดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจึงเป็นกระบวนการเดียวกันกับที่ใช้กับผู้ใหญ่ที่กระทำผิดทางอาญา เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 จึงเป็นที่มาของการบัญญัติกฎหมายสำหรับเป็นหลักปฏิบัติเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาเป็นไปตามมาตรฐานสากล

ในปัจจุบันได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมาย คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550² ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เพื่อมุ่งให้การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักมาตรฐานสากล

3. แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน

แนวคิดการนำมาตรการพิเศษมาใช้ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในลักษณะและวิธีการที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญา เช่น จับกุมเด็กหรือเยาวชน การสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 133 ทวิ ประกอบ มาตรา 134/2 หรือ การให้การคุ้มครองสิทธิเด็กตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เพื่อมุ่งให้การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นชั้นตำรวจ อัยการ ศาล สถานพินิจ ซึ่งล้วนมีผลกระทบต่อสิทธิเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก

แนวคิดที่เป็นที่มาของการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาในการคุ้มครองสิทธิ ทั้งนี้ มีแนวคิด ทฤษฎีทางสังคมและกฎหมายที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องได้แก่

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2550) มาตรา 30,40

³ ไพรัช บวรสมพงษ์ การคุ้มครองเด็กผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก วิทยานิพนธ์ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์คณบดีบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนมีมาตั้งแต่สมัยอดีต โดยถือเป็นสิทธิของบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ซึ่งดำรงอยู่ในสังคมมีมาตั้งแต่เกิด อันหมายความว่าถึงสิทธิในความเป็นมนุษย์ทั้งในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่งและเป็นสมาชิกของมนุษยชาติ โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล สถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ประเทศไทยได้ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติมาตั้งแต่ต้นและร่วมเป็นภาคีในหนังสือสัญญาระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอันเป็นมาตรฐานกลางสำหรับประเทศสมาชิกที่จะนำหลักการดังกล่าวไปปฏิบัติอย่างจริงจังในประเทศของตน⁴ เป็นต้น

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเด็ก

เนื่องจากเด็กหรือเยาวชนเป็นทรัพยากรอันมีค่าของสังคมจึงควรให้เด็กและเยาวชนได้มีการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและได้รับการคุ้มครองจากการเอาเปรียบของสังคม ทั้งนี้ในปัจจุบัน “สิทธิเด็ก” ได้กลายเป็นจุดสนใจที่ทุกภาคส่วนของสังคมให้ความสำคัญ ซึ่งรวมถึงภาครัฐด้วย โดยเน้นไปที่การให้ความคุ้มครองเด็กจากปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาในด้านโภชนาการ ปัญหาจากการถูกทอดทิ้ง ปัญหาทางด้านอนามัย และรวมถึงปัญหาทางด้านการบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วย

อย่างไรก็ตาม หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กซึ่งมีความเป็นสากลนั้น เมื่อได้มีการนำไปปรับใช้ในทางปฏิบัติแล้วก็ย่อมจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทและสภาพปัญหาของแต่ละสังคม เช่นคำว่า “เด็ก”ตามอนุสัญญาว่า ด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) หมายความว่า “มนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น”⁵ ซึ่งหากมีการนำนิยามดังกล่าวมาปรับใช้กับกฎหมายไทยก็จะพบว่ามีการนิยามที่เด็กอาจจะบรรลุนิติภาวะก่อนมีอายุครบ 18 ปีก็ได้ เช่น มีการสมรสโดยได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม⁶ เป็นต้น

⁴ กุมพล พลวัน พัฒนาการสิทธิมนุษยชน สำนักพิมพ์วิญญูชน กรุงเทพมหานคร (2538) หน้า 123,154

⁵ Convention on the Rights of the Child. Article 1 “For the purposes of the present Convention, a child means every human being below the age of eighteen years unless under the law applicable to the child, majority is attained earlier.”

⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 บัญญัติว่า “การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้วแต่ใน กรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

อนึ่ง แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเด็กไม่ได้ถูกนำไปใช้เฉพาะแต่ในแง่มุมมองของการให้ความคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายเท่านั้น หากแต่แนวคิดนี้ยังถูกนำไปปรับใช้ในงานด้านสวัสดิภาพหรืองานสวัสดิการหรือสังคมสงเคราะห์อีกด้วย กล่าวคือ มีการอธิบายว่า งานสวัสดิการเด็กถือเป็นงานสังคมสงเคราะห์อย่างหนึ่ง โดยเป็นการแสดงบทบาททางสังคมในลักษณะของการให้ความคุ้มครองดูแล และป้องกันปัญหาต่างๆ อันจะเกิดแก่เด็ก ซึ่งเน้นไปที่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดาและบุตรเป็นสำคัญ นอกจากนี้ สันนิบาตสวัสดิการเด็กแห่งอเมริกาฯ ระบุอีกว่างานสวัสดิการเด็กเป็นการจัดบริการสังคมให้แก่เด็กและเยาวชนที่บิดามารดาไม่สามารถรับผิดชอบในการเลี้ยงดู หรือชุมชนไม่อาจจัดหาทรัพยากรต่างๆ และให้ความคุ้มครองป้องกันตามที่เด็กและครอบครัวต้องการ งานสวัสดิการเด็กจึงเป็นงานที่เป็นทางการและเป็นแบบแผน เพื่อช่วยแก้หรือขจัดปัญหาคนเช่นเดียวกับงานบริการสังคมอื่นๆ เช่น ปัญหาความยากจน รวมไปถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็ก อันได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากความยุ่งยากด้านสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดาและบุตร บิดามารดาทำหน้าที่ไม่ได้ครบถ้วนจนก่อให้เกิดปัญหาบ้านแตก เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กจรจัด ปัญหาการทารุณกรรมโหดร้ายต่อเด็ก ปัญหาเด็กกำพร้าอนาถา เด็กติดยาเสพติดให้โทษ ปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำความผิด เป็นต้น⁷ เป็นต้น

3.3 แนวคิดการพิทักษ์สิทธิ

แนวคิดการพิทักษ์สิทธิหรือแนวคิดการพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์ (Advocacy) นี้ เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในงานสวัสดิการสังคม โดยถือว่าการพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์เป็นข้อผูกมัดพื้นฐานของผู้มีหน้าที่เป็นผู้ปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของปัจเจกชนหรือชุมชนต่างๆ⁸

อนึ่ง การพิทักษ์สิทธิมีพื้นฐานมาจากความเชื่อว่าบุคคลมีเอกสิทธิ์อันเป็นผลมาจากความมีชีวิต และบุคคลย่อมมีเสรีภาพ คุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการพิทักษ์สิทธิไว้มากมายหลายความหมาย⁹ แต่โดยภาพรวมการพิทักษ์สิทธินั้นเป็นการพยายามทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมหรือความยุติธรรมในสังคมให้มากที่สุด และผู้ที่ทำการพิทักษ์

⁷ ศรีทับทิม พานิชพันธ์ แนวคิดการพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์ (Advocacy) วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ 1-2 (มกราคม - ธันวาคม 2535) หน้า 118-119

⁸ ไพรัช บวรสมพงษ์ การคุ้มครองเด็กผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กวิद्यานิพนธ์ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)

⁹ ไพรัช บวรสมพงษ์ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8 หน้าเดียวกัน

สิทธิที่ไม่ได้หมายความถึงแก่นักวิชาชีพเท่านั้น บุคคลอื่น เช่น กลุ่มคน หรือชุมชนก็อาจจะพิทักษ์สิทธิให้แก่ตนเองได้ เช่น ด้วยการเรียกร้องในการเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรของสังคม

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นระบบที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านานเพื่อใช้ในการระงับข้อพิพาท ซึ่งกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยและหลายประเทศในโลกแบ่งเป็น กระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจ ชั้นอัยการ ชั้นศาล ชั้นราชทัณฑ์ (สถานพินิจ) ซึ่งในปัจจุบันรูปแบบการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สามารถแบ่งได้เป็นสองรูปแบบ¹⁰ ได้แก่

รูปแบบที่เน้นการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) โดยจะเน้นการปราบปรามอาชญากรรมเป็นสำคัญ ส่วนวัตถุประสงค์อื่น เช่น การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดหรือการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจะเป็นเรื่องรองลงมา

รูปแบบที่เน้นหลักกระบวนการนิติธรรม (Due Process) โดยจะเน้นหลักนิติธรรมตามกฎหมาย บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อผู้มีอำนาจตามกฎหมายได้พิจารณาพิพากษาแล้วว่าเขามีความผิดจริง ดังนั้น ขั้นตอนกระบวนการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่ชั้นตำรวจ อัยการ จนถึงชั้นศาล จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะให้ความสำคัญในการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดทางอาญา เพื่อให้ได้รับการรับรอง คุ้มครองสิทธิเสรีภาพมากที่สุด โดยเฉพาะในการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาในชั้นตำรวจซึ่งเป็นกระบวนการที่กระทบสิทธิเด็กหรือเยาวชนมากที่สุด

3.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้เสียหายหรือเหยื่อในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

หากพิจารณาถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีอยู่ในปัจจุบันจะพบว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะมุ่งเน้นที่การค้นหาความจริงและพยายามนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่มักมองข้ามผู้เสียหายหรือเหยื่อของอาชญากรรมว่าจะมีสภาพเป็นเช่นไร และไม่มีมาตรการทางกฎหมาย วิธีการในการให้ความช่วยเหลือ ปกป้องคุ้มครองผู้เสียหายอย่างเป็นทางการและเป็นระบบทำให้บุคคลเหล่านั้นอาจจะต้องตกเป็นเหยื่อซ้ำจากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่

¹⁰ พงษ์กฤษณ์ มงคลฐ์ การบริหารกระบวนการยุติธรรมไทยเบื้องต้น มปป. มปท หน้า 28 อ้างจาก ไพรัช บวรสมพงษ์ การคุ้มครองเด็กผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548) หน้า 52-53

เกิดขึ้นต่อมา ได้มีการนำเสนอแนวคิดในการคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในสองประการ¹¹

ประการแรก ในด้านของเหยื่อหรือผู้เสียหายเพื่อที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ การรับรู้เกี่ยวกับเหยื่อนอกเหนือไปจากการมีทัศนคติว่าเป็นผู้มีส่วนก่อให้เกิดอาชญากรรม

ประการที่สอง คือ การศึกษาถึงเหยื่อหรือผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการคุ้มครองผู้เสียหายเพื่อมิให้ต้องถูกกระทำซ้ำ และเพื่อกำหนดประเด็นให้รัฐและเอกชนเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือเหยื่อหรือผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหา มากขึ้น หากพิจารณาถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีอยู่ในปัจจุบันจะพบว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะมุ่งเน้นที่การค้นหาคำความจริงและพยายามนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่มักมองข้ามผู้เสียหายหรือเหยื่อของอาชญากรรมว่าจะมีสภาพเป็นเช่นไรและไม่มีมาตรการทางกฎหมาย วิธีการในการให้ความช่วยเหลือ ปกป้องคุ้มครองผู้เสียหาย ผู้ต้องหา อย่างเป็นทางการและเป็นระบบทำให้บุคคลเหล่านั้นอาจจะต้องตกเป็นเหยื่อซ้ำจากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่เกิดขึ้น

3.6 แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก

ในปัจจุบัน สังคมให้ความสำคัญกับเด็กมากขึ้น โดยมองว่าเด็กอยู่ในฐานะที่เป็นสิ่งมีคุณค่า (Value Commodities) ที่ต้องให้ความสำคัญ ปกป้องคุ้มครองสิทธิและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและเลี้ยงเห็นได้ว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ในลักษณะของการพึ่งพิง เพื่อให้ได้รับการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนที่เป็นทั้งผู้กระทำผิดทางอาญาและผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กหรือเยาวชน¹² การตอบสนองในความต้องการและความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ รวมทั้งทางด้านศีลธรรม จริยธรรม รวมถึงทางการศึกษาด้วย¹³ ซึ่งการเห็นความสำคัญของเด็กดังกล่าวนำไปสู่แนวคิดที่ต้องการให้ความสำคัญแก่คุณค่าของเด็กมากยิ่งขึ้น โดยเน้นที่ตัวเด็กและประโยชน์สูงสุดของเด็ก และต้องมีการปฏิบัติเพื่อพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้านเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่จะ

¹¹ ไพรัช บวรสมพงษ์ อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 8 หน้า 22

¹² พงษ์กฤษณ์ มงคลฐ์ การบริหารกระบวนการยุติธรรมไทยเบื้องต้น มปป.มปท หน้า 28 อ้างจาก ไพรัช บวรสมพงษ์ การคุ้มครอง เด็กผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548) หน้า 52-53

¹³ ไพรัช บวรสมพงษ์ อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 8 หน้า 22

นำไปสู่ประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก¹⁴ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า ในช่วงเวลาที่ผ่านมาการปฏิบัติต่อเด็กนั้นมุ่งพิจารณาจากมุมมองของผู้ใหญ่หรือผู้มีอำนาจในสังคมเป็นสำคัญว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้จะนำไปสู่ประโยชน์สำหรับเด็ก

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการปฏิบัติเหล่านี้ถูกรวมจากผู้ใหญ่หรือสังคมมากกว่า การพิจารณาจากตัวตนหรือการกำหนดแนวคิดที่มาจากตัวเด็กเอง ดังนั้น หลักการว่าด้วยประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กที่ถูกต้องจึงต้องเป็นข้อกำหนดอันมีพื้นฐานมาจากความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ โดยจะต้องพิจารณาถึงความต้องการของเด็กทั้งที่เป็นความต้องการตามธรรมชาติของเด็กเอง ซึ่งเป็นผลรวมของความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ และจะต้องพิจารณาถึงความต้องการของเด็กว่าเป็นประติสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Construction) ซึ่งทับซ้อนหรือวางอยู่บนประโยชน์สูงสุดของเด็กจึงกล่าวได้ว่าการพิจารณาไปถึงความต้องการของเด็กเพื่อนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กจึงต้องพิจารณาหลายๆ แง่มุม ได้แก่ ความต้องการอันเนื่องมาจากธรรมชาติของความเป็นเด็กความต้องการทางด้านสุขอนามัย ความต้องการเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคม และความต้องการในแง่ของการกำหนดวัฒนธรรม¹⁵ ซึ่งการเห็นความสำคัญของเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวนำไปสู่แนวคิดที่ต้องการให้ความสำคัญแก่คุณค่าของเด็กหรือเยาวชนมากยิ่งขึ้น โดยเน้นที่ตัวเด็กหรือเยาวชนและประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนและต้องมีการปฏิบัติเพื่อพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้านเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่จะนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก

3.7 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในอดีตมุ่งเน้นไปที่การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้แค้นทดแทน (Retribution) ซึ่งเราเรียกว่า “กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก” ซึ่งไม่ได้มุ่งมาพิจารณาว่าแท้จริงแล้วเอกชนซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายจริงๆ นั้นต้องการเช่นนั้นหรือไม่

ดังนั้น แนวคิดของกระบวนการยุติธรรมในสมัยต่อๆ มาจึงหันกลับไปให้ความสำคัญกับการเยียวยาความเสียหายให้กับผู้เสียหายมากยิ่งขึ้น โดยเรียกวิธีการดังกล่าวว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” (Restorative Justice) ทั้งนี้ เนื่องจากสังคมเริ่มมองว่าปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมิได้เป็นเพียงเรื่องที่รัฐได้รับความกระทบกระเทือนหรือเสียหายเท่านั้น หากแต่อาชญากรรมดังกล่าวเป็นผลดีต่อเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้เนื่องจากที่ผ่านมากระบวนการยุติธรรมอาจจะละเลยเด็กหรือเยาวชนผู้เสียหายที่เป็นเหยื่ออาชญากรรม และเป็นผู้กระทำผิดทางอาญา ทั้งๆ ที่อาชญากรรม

¹⁴ ไพรัช บวรสมพงษ์ อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 8 หน้า 22

¹⁵ ไพรัช บวรสมพงษ์ อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 8 หน้า 22

นั้นทำความเสียหายให้กับเด็กหรือเยาวชนโดยตรง โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลในครอบครัว หรือเป็นนักศึกษา ดังนั้นสิ่งที่เหมาะสมที่สุดในการอำนวยความสะดวกหรือสิทธิธรรมให้กับเด็กหรือเยาวชนก็คือการให้การเยียวยาและฟื้นฟูสภาพของเด็กหรือเยาวชนผู้เสียหายให้กลับสู่สังคมปกติได้มากที่สุด และเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดทางอาญาให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิมากที่สุด

3.8 แนวคิด ทฤษฎีวิพากษ์ “Frankful School”

เป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากทฤษฎีวิพากษ์ให้ความสนใจต่อกระบวนการความเป็นเหตุเป็นผลของสังคมสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นตลอดจนความเป็นไปของสังคม อันเป็นผลมาจากอิทธิพลทางวัฒนธรรมของชนชั้นกลางและนักวิชาการภายใต้ระบบทุนนิยม ทั้งนี้ ทฤษฎีวิพากษ์สามารถอธิบายได้ในหลายแนวทาง เพื่อพยายามทำความเข้าใจและเชื่อมต่อระหว่างมิติต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และมิติทางวัฒนธรรมดังนั้นจึงไม่สามารถให้คำจำกัดความได้อย่างแน่นอนตายตัว¹⁶

สำหรับการคุ้มครองเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ทฤษฎีวิพากษ์มองว่าที่ผ่านมามีการปฏิบัติต่อเด็กที่เป็นผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นไม่ได้ให้ความสำคัญกับเด็ก เนื่องจากไม่ใช่กระแสหลักของสังคม เพราะสังคมไปมุ่งเน้นที่การพัฒนาทุนและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลักจนละเลยการพัฒนาคนอันถือได้ว่าเป็นหัวใจของการพัฒนา และแม้ว่าจะได้มีการหันมาพัฒนาคนมากขึ้น แต่ก็เป็นการให้ความสำคัญกับคนที่สามารถตอบสนองในเชิงเศรษฐกิจมากกว่าการให้ความสำคัญกับเด็กที่เป็นวัยพึ่งพิงของสังคม

แต่หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน¹⁷ ซึ่งได้มีการกำหนดการปฏิบัติต่อเด็กที่มุ่งเน้นความสำคัญของเด็กมากขึ้นซึ่งมุ่งปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นสำคัญ จึงถือได้ว่าเป็นการยกคุณค่าของเด็กและเยาวชนจากที่ถูกละเลยจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นผู้อ่อนด้อยในสังคม ถูกกดขี่จากการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมให้กลายเป็นกลุ่มคนที่ได้รับความสนใจและมีการเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ของเด็กมากยิ่งขึ้น¹⁸ ซึ่งล้วนแต่เป็นแนวคิด ที่มาในการนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายและมีการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในปัจจุบัน

¹⁶ ไพรัช บวรสมพงษ์ อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 8 หน้า 20

¹⁷ มีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2554

¹⁸ ไพรัช บวรสมพงษ์ อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 8 หน้า 22

ดังนั้น เพื่อให้เป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนตามกฎหมาย เพื่อให้เท่าเทียมกับกฎหมายต่างประเทศ และสอดคล้องตามหลักสากลตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งจะได้ศึกษาหลักกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนของประเทศไทยและหลักกฎหมายของต่างประเทศ และศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ ในบทที่ 3 ต่อไป

บทที่ 3

หลักกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

1. หลักกฎหมายในการให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

ในประเทศไทย มีกฎหมายหลักๆ ที่บัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน ในคดีอาญา คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เป็นต้น

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติที่ให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลไว้ ไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ ในส่วนของเด็กและเยาวชนได้บัญญัติให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และหลักสากล หลายประการ ดังนี้

สิทธิได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน

มาตรา 4 บัญญัติว่า สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 5 บัญญัติว่า ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือ ศาสนาใด ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำการอันใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 35 ได้บัญญัติไว้ว่า สิทธิบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับการคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่เพื่อประโยชน์ของสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง จากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จะเห็นได้ว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเด็กและเยาวชนเอาไว้ในทุกๆ ด้านเพื่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเด็กหรือเยาวชน

มาตรา 39 ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้

มาตรา 40 “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง
 (2) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษารบองค์คณะ และได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษาหรือคำสั่ง

(3) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณีและผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดี มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

(5) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน แลค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตัวอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

(7) ในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาคดีที่ ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบ พยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการปล่อย ชั่วคราว

มาตรา 52 เด็กและเยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของ เด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เด็ก เยาวชน สตรี มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรง และการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัวจะ กระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่ง สถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของเด็ก

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่ เหมาะสมจากรัฐ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เช่นในมาตรา 40(6) ได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตัวอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการ ปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ มาตรา 52 ได้บัญญัติในการให้การคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิเด็กและเยาวชน ในด้านต่างๆ เช่น สิทธิในการ ให้การอบรมเลี้ยงดู สิทธิในการศึกษาที่เหมาะสมจากรัฐ สิทธิในการได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม รวมทั้งไม่ให้การปฏิบัติเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพเด็กหรือเยาวชน เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องหา

เด็กหรือเยาวชนเป็นไปตามหลักสากล และมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนดังกล่าว ซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญได้บัญญัติในการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนตามหลักมาตรฐานสากลเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989

1.2 ประมวลกฎหมายอาญา

ตามประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติบทกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดทางอาญาว่า การกระทำของบุคคลที่มีอายุต่างกันต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติแตกต่างกันและปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแตกต่างกันหลายประการ กล่าวคือ

มาตรา 18 โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิต มิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี โดยให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุก 50 ปี

มาตรา 46 บัญญัติว่า ถ้าความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนอของพนักงานอัยการว่า ผู้ใดจะก่อเหตุร้าย ให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ในการพิจารณาความผิด ศาลไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้อง แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งผู้นั้นให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่าห้าพันบาทว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุดังกล่าวแล้วตลอดเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกินสองปี และจะให้สั่งให้ประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ถ้าผู้นั้นไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจกักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันได้ แต่ไม่ให้กักขังเกินกว่าหกเดือน หรือสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดตามมาตรา 45 ก็ได้

การกระทำของเด็กที่มีอายุไม่เกินสิบเจ็ดปีมิให้อยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติตามมาตรานี้

มาตรา 73 บัญญัติว่า เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา 74 บัญญัติว่า เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จำดำเนินการต่อไปนี้

มาตรา 75 บัญญัติว่า ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นที่พึงเกี่ยวกับผู้นั้นในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่

มาตรา 76 ผู้ใดอายุกว่าสิบเจ็ดปี แต่ยังไม่เกินยี่สิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้

ประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติให้การคุ้มครองสิทธิ เด็ก เยาวชน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไว้เช่น มาตรา 18 ได้คุ้มครองไม่ให้นำโทษประหารชีวิตมาใช้กับบุคคลที่กระทำผิดขณะที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่ให้ใช้วิธีเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับบุคคลอายุไม่เกิน 17 ปี มาตรา 73 คุ้มครองเด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้น ไม่ต้องรับโทษ มาตรา 74 เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 75 บุคคลอายุกว่าสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นที่พึงเกี่ยวกับผู้นั้นในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ มาตรา 76 ผู้ใดอายุกว่าสิบเจ็ดปีแต่ยังไม่เกินยี่สิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์มุ่งให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอาญา ในช่วงอายุที่แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงความรู้รับผิดชอบที่ต่างกัน เพื่อเป็นการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งมุ่งแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าลงโทษ เพื่อมิให้การลงโทษเด็กหรือเยาวชนนั้นเป็นการซ้ำเติมเด็ก เด็กหรือเยาวชนอาจมีจิตสำนึกในขณะกระทำผิดอาญา อาจรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรืออาจไม่รู้ถึงการกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าสิ่งที่กระทำนั้นเป็นความผิด หรืออาจเกิดจากการที่ผู้ใหญ่หลอกล่อใช้เด็กหรือเยาวชนเป็นเครื่องมือในการกระทำผิด หรืออาศัยช่องว่างของกฎหมายใช้เด็กหรือเยาวชนเป็นเครื่องมือในการทำความผิด กฎหมายอาญาจึงได้บัญญัติช่วงอายุที่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดไว้เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนดังที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989

1.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้นิยามคำว่า “เด็ก” หรือ “เยาวชน” ไว้เป็นการเฉพาะ แต่จากมาตรา 133 ทวิ ประกอบกับมาตรา 134/2 ที่กำหนดวิธีการสอบปากคำเด็กที่เป็นผู้เสียหาย พยาน อายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่สอบสวน ส่วนผู้ต้องหา อายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาหรือสอบสวน “เด็ก” ตามความหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายถึงบุคคลที่อายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กด้วย และไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 4 ซึ่งหมายถึงบุคคลอายุไม่ถึงสิบแปดปี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องอำนาจเจ้าพนักงานตำรวจในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา ดังนี้

มาตรา 78 บัญญัติไว้ว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลไม่ได้ เว้นแต่

- (1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 80
- (2) เมื่อพบบุคคลใดมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถใช้ในการกระทำความผิด
- (3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนไม่อาจให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้
- (4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตาม มาตรา 117

การสอบสวน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) บัญญัติว่า หมายความรวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ และจะต้องเป็นผู้มีอำนาจตาม มาตรา 16 มาตรา 18 ด้วย

มาตรา 133 ทวิ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้อย่างรุนแรง ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชกชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่า การถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใดอาจมีผลกระทบต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการทราบรวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย

นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการ ที่เข้าร่วมในการถามปากคำ อาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

ภายใต้บังคับแห่ง มาตรา 139 การถามปากคำเด็กตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวนและมีให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 133 ตรี ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีชี้ตัวบุคคลใดให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวบุคคลในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและสามารถจะป้องกันมิให้บุคคลใดซึ่งจะถูกชี้ตัวบุคคลในสถานที่นั้น

มาตรา 134/1 ในคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้

มาตรา 134/2 ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติไว้ให้พนักงานตำรวจต้องปฏิบัติในการให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน ในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไว้โดยเฉพาะ แตกจากการดำเนินคดีที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ เช่น มาตรา 78 การจับกุมตัว การควบคุมตัว มาตรา 133 ทวิ การสอบสวนต่อหน้าสทวิชาชีพ การสอบสวนในความผิดบางฐานที่บังคับต้องสอบสวนต่อหน้าสทวิชาชีพ มีที่ปรึกษาทนายความ/ทนายความ มาตรา 134/1 บังคับต้องจัดหาทนายความให้ในกรณีที่ผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา เป็นต้น ซึ่งหากปฏิบัติฝ่าฝืนอาจเป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนได้

1.4 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ.2553

ปัจจุบันเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาจะอยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวทั้งหมด ซึ่งแต่เดิมยังไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวทุกจังหวัด ซึ่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 กำหนดให้จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวทุกจังหวัด โดยออกเป็นพระราชบัญญัติ โดยให้คำนึงถึงการปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน โดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเช่นเดียวกันกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2534

โดยเหตุผลที่การตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีเหตุผลเนื่องจากในปัจจุบันได้มีการแยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม เพื่อปรับปรุงการให้การคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 ซึ่งได้บัญญัติถึงการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแตกต่างจากผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับหลักสากล ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ดังนี้

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่าสิบห้าปี แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 1 วางหลักเกณฑ์ว่า “เด็ก” หมายถึง บุคคลอายุต่ำกว่าสิบแปดปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น

ตาม พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 4 ซึ่งยกเลิกไปแล้ว บัญญัติว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบสี่ปีบริบูรณ์ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ที่แก้ไขใหม่นั้นก็เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา โดยไม่ได้กำหนดอายุขั้นต่ำของเด็กไว้

มาตรา 5 คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนนั้นในวันที่กระทำความผิดได้เกิดขึ้น

มาตรา 10 ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีดังต่อไปนี้

- (1) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด
- (2) ฯลฯ”

มาตรา 66 ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล

มาตรา 68 เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้ควบคุม คุมขัง กักขัง ควบคุมความประพฤติ หรือใช้มาตรการอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลย เว้นแต่มีหมายหรือคำสั่งของศาล หรือเป็นกรณีการคุมตัวเท่าที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตามมาตรา 69 มาตรา 70 หรือมาตรา 72

มาตรา 69 ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นว่าเขาต้องถูกจับ และแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมทั้งสิทธิตามกฎหมายให้ทราบหากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ แล้วนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที เพื่อให้พนักงานสอบสวนของท้องที่ดังกล่าวส่งตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็ว

ถ้าขณะจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อยู่ด้วยในขณะนั้น ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งเหตุแห่งการจับให้บุคคลดังกล่าวทราบ และในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี เจ้าพนักงานผู้จับจะสั่งให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น ไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่งก็ได้ แต่ถ้าในขณะนั้นไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่กับผู้ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งให้บุคคลดังกล่าวคนใดคนหนึ่งทราบถึงการจับกุมในโอกาสแรกเท่าที่สามารถกระทำได้ และหากผู้ถูกจับประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบุคคลเหล่านั้น ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการจับกุมและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

ในการจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน และห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลนั้น รวมทั้งมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยั่งยืนมิอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น

ก่อนส่งตัวผู้ถูกจับให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับทำบันทึกการจับกุม โดยแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ทั้งนี้ ห้ามมิให้ถามคำให้การผู้ถูกจับ ถ้าขณะทำบันทึกดังกล่าวมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อยู่ด้วยในขณะนั้น ต้องกระทำต่อหน้าบุคคลดังกล่าว และจะให้ลงลายมือชื่อเป็นพยานด้วยก็ได้ ถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนในชั้นจับกุมมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดของเด็กหรือเยาวชน แต่ศาลอาจนำมาฟังเป็นคุณแก่เด็กหรือเยาวชนได้

มาตรา 70 เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ หรือเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนหรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน และคดีนั้นเป็นคดีที่ต้องพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวให้พนักงานสอบสวนรีบสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิดและอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัวชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งข้อกล่าวหาให้บุคคลดังกล่าวทราบ และแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ เพื่อดำเนินการตามมาตรา 82

การสอบถามเบื้องต้นตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาวะของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้โดยง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยก็ให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หากเด็กหรือเยาวชนประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

มาตรา 71 เมื่อได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา 70 แล้ว ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามมาตรา 134 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยอนุโลม

มาตรา 72 ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลา

ยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาที่ยี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์กรดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแลและสั่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ ในกรณีเช่นว่านี้ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามควรแก่กรณีก็ได้

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้

มาตรา 73 เมื่อเด็กหรือเยาวชนมาอยู่ต่อหน้าศาล ให้ศาลตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งให้ และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาล แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในสถานพินิจหรือในสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร

ถ้าเยาวชนนั้นมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่น หรือมีอายุเกินยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมไว้ในเรือนจำหรือสถานที่อื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแลตามวรรคหนึ่งหรือการปล่อยชั่วคราวหากปรากฏต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการรักษา หรือรับคำปรึกษาแนะนำ หรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใดๆ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นว่านั้นด้วยก็ได้

มาตรา 74 ก่อนมีคำสั่งควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือซึ่งเป็นจำเลยทุกครั้ง ให้ศาลสอบถามเด็กหรือเยาวชนหรือที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือ เยาวชนนั้นว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงาน อัยการมาชี้แจงความจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

ในการพิจารณาออกคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและ ประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และการควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชนให้ กระทำเป็นทางเลือกสุดท้าย

มาตรา 75 ในการสอบสวน ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติ และไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการ ประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้อง ใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยให้จัดหาล่ามให้ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่น ใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำ ความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็ก หรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็น พยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตใจของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละรายในการแจ้งข้อหาและการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนตาม วรรคสอง บิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้า ร่วมรับฟังการสอบสวนดังกล่าวด้วยก็ได้

มาตรา 76 เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิด ห้ามมิ ให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือ ยินยอมให้มีการบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการ สอบสวน

มาตรา 77 ในระหว่างการสอบสวน หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กที่ถูกจับกุม หรือควบคุมให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่หากปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปี ในขณะที่กระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจ

หรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กและดำเนินการต่อไป ตามที่กำหนดไว้ในวรรคสองโดยอนุโลม

หากปรากฏเป็นที่แน่ชัดว่าเด็กซึ่งถูกจับกุมหรือควบคุมในขณะที่กระทำความผิดอายุ ไม่เกินสิบปีบริบูรณ์ให้ดำเนินการต่อไป ดังนี้

(1) ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนไปตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อสอบสวนเสร็จแล้วให้พนักงานสอบสวนทำ ความเห็นว่าเด็กนั้นได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา หรือไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา หรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าเด็กกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาส่งไปยังพนักงานอัยการ พร้อมด้วยสำนวน

ในระหว่างการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมอบตัวเด็กให้อยู่ในความปกครอง ดูแลของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย ในกรณีที่เด็กไม่มีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดังกล่าว ให้ส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่า ด้วยการคุ้มครองเด็กในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เด็ก นั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

(2) ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าเด็กไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา หรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าเด็กกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี ทราบใน โอกาสแรกที่กระทำได้แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่รับทราบความเห็นของ พนักงานอัยการ

(3) หากพนักงานอัยการเห็นว่าเด็กนั้นได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาให้ พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในโอกาส แรกที่กระทำได้แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่รับทราบความเห็นของพนักงาน อัยการเพื่อดำเนินการต่อไปตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็น สำคัญ

มาตรา 78 เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง หรือกรณีเด็กหรือเยาวชนปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยัง พนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายในสามสิบ วันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน แล้วแต่ กรณี

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินหกเดือนแต่ไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อศาลได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องครบสองครั้งแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปอีก โดยอ้างเหตุจำเป็นศาลจะอนุญาตตามคำขอนั้นได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ในกรณีเช่นว่านี้ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

การผิดฟ้องตามวรรคสองและวรรคสาม ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจผิดฟ้องต่อศาลที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่ในเขตอำนาจศาลนั้นได้

ในการพิจารณาคำร้องขอผิดฟ้อง ถ้าเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหา ยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมายให้ศาลแต่งตั้งให้เพื่อแถลงข้อคัดค้านหรือซักถามพยาน

มาตรา 81 ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน จำต้องควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาไว้ก่อนส่งตัวไปศาลตามมาตรา 70 และมาตรา 72 ห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหานั้นไว้ปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่

มาตรา 120 ในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว จำเลยจะมีทนายความแก้คดีแทนไม่ได้ แต่ให้จำเลยมีที่ปรึกษากฎหมายเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับทนายความ ในกรณีที่จำเลยไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้

มาตรา 121 ที่ปรึกษากฎหมายตามมาตรา 120 ต้องมีคุณสมบัติเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความและผ่านการอบรมเรื่องวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

มาตรา 130 ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความ

เปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้นความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยได้รับอนุญาตจากศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

มาตรา 192 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 130 มาตรา 136 หรือมาตรา 153 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้บัญญัติถึงการที่ให้พนักงานตำรวจให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนเพิ่มมากขึ้น โดยได้กำหนดขั้นตอนการจับกุม เช่น มาตรา 66 ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล ซึ่งบัญญัติขึ้นแตกต่างจากการจับกุมเยาวชนหรือผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ต่งผลต่อการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเด็กในชั้นพนักงานตำรวจ ทำให้ไม่กล้าจับ กลัวถูกฟ้อง ระยะเวลาที่ให้ความคุ้มครองไว้ในชั้นตำรวจ เช่น มาตรา 72 ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์กรดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแลและสั่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายในสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ ในกรณีเช่นว่านี้ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามควรแก่กรณีก็ได้

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้

จะเห็นได้ว่ากฎหมายคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ไม่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการควบคุมตัวไว้อย่างเช่นผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งควบคุมได้ 48 ชั่วโมง ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในชั้นพนักงานสอบสวนเป็นอย่างมากเนื่องจากระยะเวลาในการควบคุมตัว 24 ชั่วโมง นั้นเป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไป เนื่องจากบางท้องที่สถานีตำรวจมีสภาพทางภูมิศาสตร์ตั้งอยู่ไกลจากศาลมาก เช่นในท้องที่สถานีตำรวจในต่างจังหวัด ซึ่งไม่เหมือนกับภูมิศาสตร์

ห้องที่สถานีตำรวจในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีพื้นที่ที่ตั้งอยู่ใกล้ศาล ปัญหางบประมาณค่าใช้จ่ายในการเดินทางมีไม่เพียงพอ ปัญหาด้านบุคลากรในการควบคุมตัวผู้ต้องหาไม่เพียงพอ เป็นต้น มาตรา 75 การสอบสวนที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ในการสอบสวน ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาวะของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตใจของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดแต่ละรายในการแจ้งข้อหาและการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนตามวรรคสอง บิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนดังกล่าวด้วยก็ได้ นั้น ซึ่งปัญหาในทางปฏิบัติในชั้นสอบสวนนั้น ยังขาดสถานที่ที่เหมาะสม ขาดงบประมาณ ขาดบุคลากร เช่น ที่ปรึกษากฎหมาย สหวิชาชีพต่างๆ ที่ร่วมสอบสวน มาตรา 76 มาตรา 130 ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยได้รับอนุญาตจากศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ การห้ามนำขึ้นที่เกิดเหตุ การแถลงข่าว การถ่ายภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติ ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนได้

1.5 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เป็นกฎหมายที่ให้การคุ้มครองเด็กทุกคน ทุกกลุ่ม โดยเน้นการทำหน้าที่ของครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้ได้มาตรฐานหลายประการ กล่าวคือ (มาตรา 23) และกำหนดหน้าที่ของสังคมในการให้การคุ้มครองเด็ก และกฎหมายนี้ได้กำหนดวิธีการดูแลคุ้มครองเด็ก 3 ลักษณะ ได้แก่ การสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

และการส่งเสริมความประพฤตินักเรียน ซึ่งนับเป็นการกำหนดมาตรการดูแลเด็กทั้งในมิติของการคุ้มครอง (protection) การป้องกัน (prevention) และการส่งเสริม (promotion) ตามแนวทางในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ โดยมีแนวคิดชัดเจนสอดคล้องกับแนวทางที่ระบุในระดับสากลว่า

“การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดๆ ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม” (มาตรา 22)

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมหลายประการ โดยเฉพาะการดำเนินการในส่วนของการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรมสำคัญได้แก่

1) การแจ้งเหตุ การรายงานเหตุ การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เป็นมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เกิดการคุ้มครองเด็กกรณีที่เกิดถูกทารุณกรรมเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด หรือเด็กที่ตกอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนทั่วไปต้องแจ้งเหตุกรณีพบเหตุเด็กถูกทารุณกรรมและให้มีหน้าที่เข้าไปให้การช่วยเหลือเบื้องต้นแก่เด็กที่ถูกทารุณกรรม นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบางวิชาชีพ อาทิ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับตัวไว้รักษาพยาบาล ครู หรือ นายจ้างที่มีหน้าที่ดูแลเด็กจะต้องรายงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทราบโดยไม่ชักช้า หากเป็นที่ปรากฏชัดหรือน่าสงสัยว่าเด็กถูกทารุณกรรม (มาตรา 29,41)

2) การเข้าไปตรวจค้นและแยกเด็ก กฎหมายดังกล่าวได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายดังกล่าวฯ หรือตำรวจที่ได้รับแจ้งเหตุเด็กถูกทารุณกรรมในการเข้าไปตรวจค้นและแยกเด็กจากครอบครัว ดำเนินการส่งเด็กไปรับการรักษา หรือส่งเด็กไปยังสถานแรกรับ สถานพัฒนาและฟื้นฟู รวมถึงการจัดสวัสดิการและบริการให้แก่เด็กและครอบครัว โดยมุ่งให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีการพัฒนาที่เหมาะสม (มาตรา 41 – 42)

3) การให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจค้น การกักตัวเด็กเพื่อซักถาม กฎหมายฉบับนี้ได้รับรองสิทธิเสรีภาพของเด็กที่จะไม่ถูกกักตัวเพื่อการซักถามของเจ้าหน้าที่ในเวลาที่ยาวนานเกินไปจึงได้มีการจำกัดเวลา ในมาตรา 30 (1) – (2) ว่า

“เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใดๆ หรือยานพาหนะใดๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความทารุณกรรมเด็ก มีการกักขัง หรือเลี้ยงดูโดยมิชอบ

(2) ชักถามเด็กเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพในกรณีจำเป็น เพื่อประโยชน์แก่การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก อาจนำตัวเด็กไปยังที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว รวมทั้งบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยไม่ชักช้า แต่ไม่ว่ากรณีใดจะกักตัวเด็กไว้นานเกินกว่าสิบสองชั่วโมงไม่ได้

(3) การนำตัวเด็กไปไว้ในสถานแรกรับ สถานพัฒนาและฟื้นฟู กรณีที่มีการส่งเด็กที่มีการทารุณกรรมไปสถานแรกรับ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือสถานอื่นใด เพื่อเป็นการคุ้มครองเด็ก เพื่อมิให้อยู่ในสถานที่เหล่านั้นนานเกินไป กฎหมายดังกล่าวจึงได้กำหนดใน มาตรา 42 ว่า

“การส่งเด็กที่ถูกทารุณกรรมไปสถานแรกรับ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือสถานอื่น ระหว่างการสืบเสาะและพินิจเพื่อหาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมให้กระทำได้ไม่เกินเจ็ดวัน แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของเด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอต่อศาล (มาตรา 5) มีคำสั่งขยายเวลาออกไปเกินสามสิบวันก็ได้

(4) การคุมประพฤติผู้กระทำผิด ในกรณีที่ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กเป็นผู้กระทำทารุณกรรมต่อเด็ก ถ้ามีการฟ้องคดีอาญาแก่ผู้กระทำผิดและมีเหตุอันสมควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องนั้นจะกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีก กฎหมายดังกล่าว (มาตรา 43) ระบุให้ศาลที่พิจารณาคดีนั้นมีอำนาจกำหนดมาตรการคุมความประพฤติผู้นั้นห้ามเข้าเขตกำหนด หรือห้ามเข้าใกล้ตัวเด็กในระยะที่ศาลกำหนด เพื่อป้องกันมิให้กระทำการดังกล่าวและจะสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บนตามวิธีที่กำหนดไว้ตาม มาตรา 46 และมาตรา 47 แห่งประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวได้ นอกจากนี้ หากยังไม่มีการฟ้องคดีอาญาหรือไม่ฟ้องคดีอาญา แต่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายดังกล่าวหรือพนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อออกคำสั่งมิให้กระทำการดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการคุมประพฤติและเรียกประกันด้วยก็ได้

อนึ่ง ในทั้งสองกรณี กฎหมายยังให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้ตำรวจจับกุมผู้ที่เชื่อว่าการกระทำทารุณกรรมแก่เด็กมาทักขังไว้มีกำหนดครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

(5) การคุ้มครองเกี่ยวกับการเผยแพร่ทางสื่อสารมวลชน โดยมาตรา 27 บัญญัติไว้ว่า ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชน หรือสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครองโดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ และยังกำหนดโทษกับผู้ฝ่าฝืนไว้ตาม

มาตรา 79 ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 27 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน หกหมื่นบาทถ้วน หรือทั้งจำทั้งปรับ

จะเห็นได้ว่า ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ได้บัญญัติเพื่อให้การ คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองสิทธิในด้านต่างๆ เพื่อคุ้มครอง เพื่อมิให้เด็กถูกทารุณกรรม และกระทำไม่สมควรในทุกๆ ด้าน เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เด็กตกเป็นเหยื่อของการกระทำที่ไม่สมควร หรือตกเป็นผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายในคดีอาญา

2. หลักกฎหมายการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนของต่างประเทศ

จากแนวคิดของการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน ซึ่งแต่ละ ประเทศต่างยอมรับแนวความคิดดังกล่าว โดยได้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อให้เด็กและเยาวชน ได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอแนวคิดการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือ เยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของต่างประเทศ ซึ่งจะได้ศึกษาแนวทางของประเทศ สหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ดังต่อไปนี้

2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Juvenile justice) แตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal justice) สำหรับผู้ใหญ่ ก็คือการเน้นการฟื้นฟู (rehabilitation) ยิ่งกว่าการเตรียมการในด้านอาชีพ (preoccupation) แต่น่า เสียหายว่าศาลและสถานพินิจมุ่งจะเตรียมการด้านอาชีพมากกว่าการฟื้นฟู แม้แต่ในประเทศ สหรัฐอเมริกาเองก็ตามก็ประสบปัญหาเช่นสวีเดน โดยมีผู้กล่าวว่านับเป็นความอ่อนแอของ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (the essential weakness of the Juvenile)¹⁹ และยิ่งไปกว่านั้นมีการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยให้ฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรม โดยอ้างว่าการลงโทษ (Punishment) นั้นคือการบำบัดแก้ไข (Treatment)²⁰ ซึ่งระยะเวลาที่เด็กหรือ เยาวชนต้องอยู่รับการฝึกอบรมมักจะยาวนานและหนักยิ่งกว่าอาชญากรที่เป็นผู้ใหญ่ได้รับการตัดสิน จากศาลธรรมดาเสียอีก

¹⁹ In re gault 387.U.S : 87 S.C T1428: 18 L.E.d.2d 527(1967) Charles E.Springer,Rehabilitating the Juvenile Court,Notre. Dame Journal of law,Ethics and Public Policy,Volome 5,No 2,1991 P 402

²⁰ Ibid,P 405

โดยแท้จริงสถานพินิจควรมีหน้าที่ตามกฎหมายและมีหน้าที่ในการดูแลรักษา (care) และสร้างระเบียบวินัย (disciplin) ให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างน้อยใกล้เคียงกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีหน้าที่ต่อบุตรตามหลักเรียกว่า (parens patriae) ซึ่งถือว่ารัฐเปรียบเสมือนผู้ช่วยเหลือผู้ปกครอง (Surrogate parent) ซึ่งถือได้ว่าไม่ได้คุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

ในการศึกษาแนวทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ถูกกล่าวหาเด็กของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยจะได้ศึกษาการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน ในมลรัฐอิลลินอยส์ และมลรัฐวิสคอนซิน

2.1.1 หลักการในการให้การคุ้มครองสิทธิเด็ก ในสมัยที่ประเทศสหรัฐอเมริกาตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เด็กจะต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายของอังกฤษ ซึ่งยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายที่ใช้กับการกระทำผิดของเด็ก โดยเฉพาะในช่วงแรกๆ เด็กที่ประพฤติไม่ดีจะถูกลงโทษโดยมีนักบวชเป็นผู้ลงโทษเด็กที่กระทำผิดไม่ร้ายแรง และเด็กที่ไม่เคารพเชื่อฟังบิดา มารดา จะถูกเขียนตี หากเด็กกระทำผิดโดยการลักขโมยนอกจากจะถูกเขียนตีแล้ว บิดา มารดาจะต้องถูกบังคับให้จ่ายค่าเสียหายหรือค่าปรับเป็นจำนวน 3 เท่า การลงโทษประหารชีวิตส่วนใหญ่จะใช้กับบุคคลอายุเกิน 16 ปี ขึ้นไป เด็กยังคงได้รับโทษจำคุกเช่นเดียวกับผู้ใหญ่และถูกใช้ทำงานระหว่างต้องโทษด้วย

ต่อมากฎหมายฉบับแรกของอาณานิคมนิวยอร์กและเพนซิลวาเนีย มีบทบัญญัติที่เน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีสถานฝึกด้านอาชีพสำหรับเด็ก แต่ยังไม่มียุติวิธีที่ใช้กับเด็กกระทำผิดโดยเฉพาะ เด็กยังคงได้รับการพิจารณาเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ส่วนเด็กที่ประพฤติเหลวไหลเกรถือเป็นหน้าที่ของครอบครัวที่จะต้องอบรมสั่งสอนและลงโทษกันเอง กฎหมายจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง ต่อมาได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงมีการเริ่มสนใจการปฏิบัติต่อเด็กหลังมีคำพิพากษาความผิดแล้วเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการปฏิบัติก่อนการพิจารณายังให้ความสนใจน้อยมาก รากฐานของระบบศาลคดีเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกา มีผลสืบเนื่องมาจากระบบกฎหมายจารีตประเพณีของอังกฤษ และได้มีการประยุกต์ตามหลักพื้นฐาน Parens Patriae ซึ่งเป็นตัวแทนของบิดามารดาในการดูแลเด็ก ถ้าบิดามารดาได้ทำลายความไว้วางใจในการปกป้องดูแล รัฐจะเข้าไปแทรกแซงเพื่อปกป้องดูแลเด็กเอง โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพิทักษ์ปกป้อง คุ้มครอง และเพื่อสวัสดิภาพเด็ก และขณะเดียวกันก็ยอมรับว่าเด็กหรือเยาวชนไม่ควรได้รับการปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ โดยเฉพาะการลงโทษ ศาลแห่งรับเพนซิลวาเนียเป็นแห่งแรกที่คำนึงถึงปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิด โดยพยายามใช้บทบาทผู้ปกครองและหลักปรัชญาพื้นฐาน Parens Patriae ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนจนกระทั่งมีการจัดตั้งศาลคดีเด็กของมลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois Juvenile Court Act 1899) ถือเป็นศาลแรกของประเทศสหรัฐอเมริกาและได้มีการตั้งศาลที่มีความมุ่งหมายเดียวกัน คือฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกายของเด็กและเยาวชนโดยไม่ลงโทษทาง

อาญาแก่เด็กและเยาวชน นับแต่ปี ค.ศ.1945 ได้มีระบบศาลเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นทุกรัฐ โดยเป็นศาลที่มีระบบการพิจารณาคดีเด็กและแนวคิดต่างจากผู้ใหญ่ สำหรับศาลคดีเด็กและเยาวชนของกรุงวอชิงตัน ดี ซี เป็นศาลคดีเด็กและเยาวชนแห่งแรกของรัฐบาลกลาง โดยจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1906 มีอำนาจในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนกระทำผิด ไร้ที่พึ่ง แก้ไขไม่ได้ และหนีโรงเรียน²¹

ตั้งแต่ปี ค.ศ.1960 นักกฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับแนวคิดการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด หรือกระทำผิดเพราะความเป็นเด็ก การคุ้มครองสิทธิเด็กได้เริ่มพัฒนาโดยรัฐสภา ได้ผ่านร่างกฎหมาย Juvenile Justice and Delinquency Prevention Act 1974 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ

1) การแก้ไขปัญหาคความผิดเกี่ยวกับสถานะ (Status offence) ได้แก้ความผิดใดๆ ซึ่งบัญญัติไว้เฉพาะเด็กและห้ามมิให้ศาลใช้มาตรการการคุมขัง หรือควบคุมตัวไว้ในทัณฑสถาน แต่ให้ส่งตัวไปยังบ้านเยาวชน

2) ห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในสถานที่ซึ่งอาจติดต่อกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ต้องโทษจำคุก หรือถูกควบคุมตัวไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี

3) กฎหมายฉบับนี้ได้ก่อให้เกิดและฝึกรูปแบบบุคลากรผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนอย่างกว้างขวาง

นับตั้งแต่ใช้กฎหมายฉบับนี้เป็นต้นมา มีการปฏิรูปสถานฝึกอบรมให้ผ่อนคลายความเข้มงวดจัดการกระทำทารุณ โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและได้มีการจัดตั้งศูนย์แรกรับและตรวจหาสาเหตุเพื่อให้การบริการแก่เด็กหรือเยาวชนตั้งแต่ระยะแรกที่ถูกลงโทษ โดยถือเป็นหน้าที่ของหน่วยงานบริการชุมชนเพื่อเชื่อมต่อกับสถานฝึกอบรม

แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในระยะแรกที่ผ่านมา ยังไม่เป็นที่น่าพอใจตามปรัชญาขั้นพื้นฐานที่ว่าในฐานะผู้ปกครองเด็กและเยาวชน ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาให้ความสอดคล้องมากขึ้น โดยผลักดันให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็กโดยให้มีการบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นรายบุคคลเป็นสำคัญและภายใต้ปรัชญาขั้นพื้นฐานนี้เองทำให้รัฐมีฐานะเป็นตัวแทนบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีอำนาจในการปกครองเด็กหรือเยาวชน ถ้าบิดามารดาของเด็กได้ทำลายความไว้วางใจในการปกครอง การเลี้ยงดูบุตร รัฐจะเข้าไปแทรกแซงเพื่อพิทักษ์ปกป้องและคุ้มครองโดยมีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน

²¹ วิชามหาคุณ “ศาลเยาวชนและครอบครัวตามระบบสากล และแนวทางปฏิรูป” หนังสือกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ทางเลือกใหม่ของกระบวนการยุติธรรมไทย จัดพิมพ์ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เดือนตุลา หน้า 89-90

ส่วนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในมลรัฐวิสคอนซิน²² ซึ่งไม่ใช่แนวทางของสหรัฐอเมริกาทั้งหมด

ความหมายของเด็ก ตามกฎหมายจัดตั้งศาลคดีเด็กของมลรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ.1899 ซึ่งถือว่า “เด็กกระทำผิด” หมายถึง เด็กอายุต่ำกว่าสิบหกปี แต่ในกฎหมายปัจจุบัน ตาม United States Code หมวด 403 ผู้กระทำผิดเด็ก มาตรา 5031 นิยามว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลที่อายุไม่ถึงสิบแปดปีหรือเพื่อกระบวนการพิจารณาและชี้ขาดคดีภายใต้หมวดนี้ผิดได้ด้วยเช่นกันเด็กคือบุคคลที่อายุไม่ถึงยี่สิบเอ็ดปี และ “ผู้กระทำความผิดเด็ก” คือบุคคลที่กระทำความผิดก่อนอายุสิบแปดปี

ในมลรัฐของทางวิสคอนซิน Chapter 938 Juvenile Justice Code มาตรา 938.08 ผู้กระทำผิดเด็ก หมายถึงเด็กอายุสิบปีขึ้นไปที่ไม่ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาของมลรัฐหรือสหพันธรัฐ เว้นแต่ที่กำหนดไว้ในมาตรา 938.17, 938.18 และ 938.183 หรือระบุไว้ในมาตรา 938.355(6g) มาตรา 938.02(10m) “เด็ก” หมายถึงบุคคลที่อายุน้อยกว่าสิบแปดปี เว้นแต่เพื่อวัตถุประสงค์ในการสอบสวนหรือฟ้องร้องบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนกฎหมายของสหพันธรัฐทั้งทางแพ่ง อาญา หรือเทศบัญญัติ เด็กจะไม่รวมถึงบุคคลที่อายุไม่ถึงสิบเจ็ดปีในแต่ละมลรัฐกำหนดอายุของเด็กแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับกฎหมายเด็กของแต่ละรัฐจะกำหนด ในเรื่องอายุขั้นต่ำนั้นบางรัฐกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ดังเช่นในมลรัฐวิสคอนซิน แต่บางมลรัฐจะไม่กำหนดอายุขั้นต่ำ เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดวิธีปฏิบัติต่อเด็กกระทำผิดใช้ระบบเดียว กล่าวคือ ศาลเด็กจะมีอำนาจในกรณีเด็กกระทำผิด ทั้งเด็กที่กระทำความผิดกฎหมาย และเด็กประพฤติไม่สมควรแก่วัย เช่น เข้าไปในสถานเริงรมย์เวลากลางคืน แต่ระบบของประเทศไทยเป็นระบบคู่ ซึ่งเด็กที่กระทำความผิดกฎหมายจะอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว แต่เด็กที่ประพฤติไม่สมควรแก่วัยจะอยู่ในอำนาจคุ้มครองดูแลของฝ่ายบริหาร ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 4 “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ทั้งนี้ เด็กที่อยู่ภายใต้ความคุ้มครองในพระราชบัญญัตินี้เป็นเด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า เด็กพิการ เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด นักเรียน และนักศึกษา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 4 “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ส่วน “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ไม่ถึงสิบแปดปี

2.1.2 หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมระหว่างควบคุมตัว ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตระหนักและคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานเด็กและเยาวชนที่ถูก

²² วิชา มหาคุณ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ตามแนวคดียุติธรรม กรุงเทพมหานคร 2539 อ้างใน ชัชฎาภา พันธุมจินดา สารระนิพนธ์ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กระหว่างสอบสวน: ศึกษากรณีเด็กเป็นผู้ต้องหา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิชาเขตชลบุรี 2552

กล่าวหาว่ากระทำผิดและได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเห็นควรได้รับการคุ้มครองสิทธิ ตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับการคุ้มครองสิทธิในคดีอาญาทั่วไป ดังนั้น กระบวนการคุ้มครองสิทธิ ของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญาทั่วไปต้องนำมาใช้กับกรณีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด ด้วย²³

จากแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา (US Supreme Court) ได้วางหลักไว้ในคดี Miranda ว่า ก่อนเริ่มการสอบสวนคดีอาญาพนักงานผู้มีหน้าที่สอบสวนจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่า ผู้ต้องหาสิทธิจะไม่ให้การใดๆ เลยก็ได้²⁴

การวางหลักไว้เช่นนี้ เพื่อเป็นการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ และเป็นการ คุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญาไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน หรือผู้ใหญ่ ให้เป็นไปตามหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกระบวนการอันชอบด้วย กฎหมายตามหลัก (Due Process of law) ซึ่งได้แก่กระบวนการที่เป็นไปตามสิทธิที่ได้รับรองไว้โดย รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ต้องเข้าใจถึงการปฏิบัติอันชอบด้วยกฎหมายและ เข้าใจถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการดำเนินคดี ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้น พื้นฐานแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา

องค์กรใช้อำนาจชั้นสอบสวนเด็ก ได้แก่ ตำรวจ ในสหรัฐอเมริกา ตำรวจเป็นผู้มี หน้าที่เบื้องต้นในการดูแลเด็กที่กระทำผิด ตำรวจมีอำนาจสืบคดีหรือกักขังเด็ก แต่ไม่มีอำนาจระงับ คดีได้ ซึ่งปกติจะมีตำรวจที่ได้รับการฝึกให้จับกุมและสอบสวนคดีเด็กโดยเฉพาะ เมื่อจับกุมเด็กแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจมีทางเลือก 5 แนวทาง คือ สอบถามเด็กแล้วมอบตัวให้ชุมชน, ส่งตัวเด็กให้แก่กรม บริการเยาวชน ซึ่งมีอยู่ในทุกมลรัฐและตามเมืองต่างๆ หรือส่งให้หน่วยดูแลทางจิต หรือองค์การ ทางสังคมสงเคราะห์, หากเด็กมีความประพฤติเสียหายอาจนำตัวมาสถานีตำรวจและบันทึกไว้เป็น หลักฐาน ถ้าเห็นว่าจำเป็นก็นำตัวไปดูแลจนกระทั่งปล่อยตัวไป โดยตำรวจเป็นผู้กำกับดูแล, หาก กรณีร้ายแรงก็ต้องส่งตัวเด็กไปยังศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นการนำเด็กเข้าสู่ระบบของศาล , กรณี ส่งตัวไปศาลโดยให้มีการควบคุมไว้ที่สถานควบคุม ซึ่งท้องที่บางแห่งที่ไม่มีสถานควบคุม จึงต้อง ควบคุมไว้ที่เรือนจำ อย่างไรก็ตาม วิธีนี้เป็นวิธีสุดท้ายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

²³ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล รายงานวิจัยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว: เพื่อตอบสนองการคุ้มครองเด็ก และเยาวชนและครอบครัว กรุงเทพมหานคร องค์การยูนิเซฟประจำประเทศไทย 2545 หน้า 96

²⁴ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ “การควบคุมอำนาจพนักงานสอบสวน” วารสารนิติศาสตร์ ฉบับที่ 4 (มีนาคม - พฤษภาคม 2521 หน้า 49)

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติถึงบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญาอยู่ภายใต้บทบัญญัติของ Juvenile Matters ต้องเป็นบุคคลอายุเกิน 7 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี หรืออายุต่ำกว่า 21 ปี ซึ่งกระทำผิดก่อนอายุ 18 ปี โดยพิจารณาจากความรู้สึกผิดชอบของการกระทำของตน รวมทั้งความรับผิดชอบของตนที่เป็นความผิดต่อกฎหมาย ซึ่งการบัญญัติกฎหมายเด็กเป็นพระราชบัญญัติที่มีจุดมุ่งหมายในการพิจารณาคดีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ²⁵

2.1.3 การคุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมในระหว่างสอบสวน ประเทศสหรัฐได้คำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาให้ได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเห็นควรให้มีการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันกับการให้การคุ้มครองสิทธิในคดีอาญาทั่วไป ดังนั้น กระบวนการคุ้มครองสิทธิต้องนำมาใช้กับเด็กหรือเยาวชนด้วยจากการตัดสินของศาลฎีกา (US Supreme Court) ได้วางหลักการให้การคุ้มครองสิทธิไว้ในคดี Miranda ว่า ก่อนเริ่มสอบสวนคดีอาญาพนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่า ผู้ต้องหาสิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ เลยก็ได้²⁶

- 1) ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาออกมามาอาจใช้ยื่นแก่ผู้ต้องหาในชั้นศาลได้
- 2) ผู้ต้องหาสิทธิจะมีทนายความอยู่ร่วมด้วยในระหว่างสอบสวน
- 3) หากผู้ต้องหาไม่สามารถจัดหาทนายความได้เอง จะมีการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหา ก่อนเริ่มการสอบสวนถ้าผู้ต้องหาไม่มีความประสงค์เช่นนั้น

การวางหลักไว้เช่นนี้ เพื่อเป็นการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ และเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญาไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน หรือผู้ใหญ่ ให้เป็นไปตามหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมายตามหลัก (Due Process of law) ซึ่งได้แก่กระบวนการที่เป็นไปตามสิทธิที่ได้รับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ต้องเข้าใจถึงการปฏิบัติอันชอบด้วยกฎหมายและเข้าใจถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการดำเนินคดี ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา มีคดีที่ถือเป็นการวางหลักเกี่ยวกับสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาไว้ คือ in re gault 387 U.S : 87 S.Ct.1428;18 L.Ed.2d 527 (1967) คดีนี้ข้อเท็จจริงมีเด็กอายุประมาณ 15 ปี ถูกกล่าวหาว่าก่อคดีโทรศัพท์ลามก ข้อหานี้หากจำเลยเป็นผู้ใหญ่จะมีโทษปรับไม่เกิน 50 เหรียญสหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 2 เดือนแต่ศาลคดีเด็กของมลรัฐอริโซนา

²⁵ วิชามหาคุณ : ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ตามแนวคิดสากล : กรุงเทพมหานคร 2539: อ้างใน จริยชาติ มิตรสูงเนิน การคุ้มครองสิทธิเด็กในคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะการปล่อยชั่วคราวชั้นก่อนฟ้อง วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2548 หน้า 30

²⁶ อ้างแล้ว ในเชิงอรรถ 22 หน้า 48

ให้ส่งตัว Gault ไปรับการฝึกและอบรมจนบรรลุนิติภาวะและไม่ให้จำเลยมีทนายความแก้ต่าง และท้ายที่สุด ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลคดีเด็กของมลรัฐ โดยให้เหตุผลว่า Gault ไม่ได้ได้รับ Due process of Law ทำให้ทราบว่าเด็กมี Due process of Law ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 ที่รับประกันว่าไม่มีใครรวมทั้งเด็กจะถูกตัดสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน โดยปราศจาก Due process of Law คำตัดสินนี้ทำให้มั่นใจว่าเด็กได้รับ Due process ในศาลคดีเด็ก และแสดงถึงสิทธิต่างๆ ที่เด็กต้องมีเมื่ออยู่ในศาลคดีเด็ก จากคดีนี้ศาลได้วางหลักในเรื่องสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาไว้ทั้งชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณา ชั้นสอบสวนให้เด็กมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหาสิทธิที่จะปรึกษา สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองและสิทธิที่จะไม่ให้การ และในชั้นพิจารณาเด็กมีสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยานและสิทธิที่จะถามค้านตาม Juvenile Justice Code ของมลรัฐวิสคอนซิน ได้กำหนดถึงสิทธิต่างๆ ซึ่งศาลวางหลักไว้ในคดี In re gault แก่เด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาด้วย นอกจากสิทธิเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนที่ศาลได้วางหลักไว้ในคดี In re gault แล้ว ยังได้คุ้มครองสิทธิอื่นๆ ด้วย โดยสิทธิในชั้นสอบสวนทั้งที่วางหลักจากคดี In re gault และสิทธิอื่นๆ นอกจากสิทธิในคดี In re gault ที่สำคัญมีดังนี้

1) สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหา

สิทธิข้อนี้คำพิพากษาของคดี In re gault ได้รับรองไว้ เด็กและครอบครัวของเด็กต้องได้รับการบอกกล่าวว่าเขาถูกกล่าวหาในข้อหาใดก่อนเพื่อการเตรียมต่อสู้คดี การแจ้งข้อกล่าวหาเป็นขั้นตอนก่อนการเริ่มสอบปากคำ อันเป็นคนละกรณีกับการแจ้งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือผู้ควบคุมเด็กตามกฎหมาย ในมลรัฐวิสคอนซินตาม Juvenile Justice Code กำหนดให้เด็กและครอบครัวของเด็กที่ถูกกล่าวหาได้รับแจ้งให้ทราบถึงข้อกล่าวหาเช่นกัน โดยหากเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมเด็กมิได้ปล่อยตัวเด็กไปทันที แต่เตรียมส่งตัวเด็กให้พนักงานแรกจับ เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมเด็กต้องบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรถึงข้อเท็จจริงที่สนับสนุนเหตุผลของการจับกุมตัวเด็กและจะต้องให้สำเนาเอกสารดังกล่าวแก่เด็กและพนักงานแรกจับคนละชุด

2) สิทธิที่จะปรึกษา

เด็กจะได้รับการแจ้งว่าเขามีสิทธิที่จะปรึกษาทนายความ และหากเด็กไม่มีเงินพอที่จะจ้างทนายความ ศาลต้องแต่งตั้งให้เด็ก คำพิพากษาคดี In re gault ได้รับรองสิทธิข้อนี้ด้วยใน Juvenile Justice Code ของมลรัฐวิสคอนซิน ให้สิทธิเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาที่ปรึกษาได้โดยอาจร้องขอให้ศาลแต่งตั้งให้ตนได้ นอกจากนี้ เด็กที่อายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปอาจสละสิทธิข้อนี้ได้ โดยต้องรู้และสมัครใจ

3) สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองและสิทธิที่จะไม่ให้การเด็กต้องได้รับแจ้งว่าเขามีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามหรือให้การใดๆ ที่อาจเป็นปฏิปักษ์กับตัวเอง สิทธินี้เป็นอีก

สิทธิหนึ่งที่คำพิพากษาคดี In re gault ให้การรับรอง ซึ่งสิทธินี้ Juvenile Justice Code ของมลรัฐวิสคอนซิน ให้การรับรองไว้เช่นกัน

4) สิทธิที่จะถูกควบคุมตัวแยกจากผู้ใหญ่

ในประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดหลักการเกี่ยวกับการควบคุมตัวไว้ว่า เด็กซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาจถูกควบคุมในสถานที่สำหรับเด็ก หรือสถานที่อื่นที่เหมาะสมตามที่ยัยการสูงสุดจะกำหนดเท่านั้นหากเป็นไปได้ควรควบคุมตัวเด็กในบ้านอุปถัมภ์ หรือสถานที่ในชุมชนหรือใกล้เคียงกับชุมชนที่เด็กเคยอาศัยอยู่ ยัยการสูงสุดจะต้องไม่ควบคุมหรือจำกัดบริเวณเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในสถานที่ใดๆ ที่เด็กจะสามารถพบปะติดต่อกับนักโทษหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ได้อย่างสม่ำเสมอ และหากเป็นไปได้ไม่ควรควบคุมตัวเด็กที่ถูกกล่าวหาพร้อมกับเด็กที่ถูกพิพากษาแล้วว่าได้กระทำความผิด เด็กที่อยู่ในความควบคุมจะต้องได้รับอาหาร ความอบอุ่น แสงสว่าง สุขอนามัย เตียงนอน เสื้อผ้า สันทนาการ การศึกษาและการรักษาพยาบาลที่จำเป็นต่อร่างกายและจิตใจ หรือการดูแลรักษาอื่นๆ อย่างเพียงพอใน Juvenile Justice Code ของมลรัฐวิสคอนซิน ให้เป็นอำนาจของพนักงานแรกรับเป็นผู้กำหนดสถานที่ในการควบคุมตัวเด็ก และความเข้มงวดที่แตกต่างกัน อาจเป็นบ้านของเด็กเองภายใต้ความดูแลของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือบ้านอุปถัมภ์ หรือสถานที่ต้องอยู่ในห้องที่แยกต่างหากจากผู้ใหญ่ที่ถูกกักขังไว้เรือนจำ โดยต้องอยู่ในห้องที่แยกต่างหากจากผู้ใหญ่ที่ถูกกักขังไว้

5) สิทธิที่เด็กจะได้กลับไปอยู่กับบิดามารดา

ในหลายมลรัฐในสหรัฐอเมริกา เช่น ในมลรัฐวิสคอนซิน ห้ามใช้วิธีการประกันตัวสำหรับเด็กเนื่องจากถือตามหลักที่ว่าเด็กต้องได้รับการปล่อยตัวโดยมอบให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็กอย่างรวดเร็วทันทีที่เป็นไปได้ แต่บางรัฐมลรัฐ เช่น มลรัฐโคโลราโดก็ยอมให้นำวิธีการประกันตัวมาใช้กับเด็ก

6) การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ถูกกล่าวหาเด็ก

เมื่อเด็กถูกตำรวจจับกุม ซึ่งในสหรัฐอเมริกาไม่จำกัดเฉพาะเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาเท่านั้น แต่รวมถึงเด็กที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมด้วย หลังจากจับกุมแล้วตำรวจจะควบคุมได้ไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง รวมถึงตำรวจมีหน้าที่แจ้งการจับกุมให้ศาล และบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กทราบด้วย

ประเทศสหรัฐอเมริกาให้อำนาจผู้มีหน้าที่เบื้องต้นในการดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดหรือความประพฤติเบี่ยงเบน คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ

สำหรับกรณีของการปล่อยชั่วคราวเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดของประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าการประกันตัวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนั้น ยังเป็นข้อ

ถกเถียงกันอยู่ในบรรดาระัฐต่างๆ ซึ่งบางรัฐไม่ใช้วิธีประกันตัว เนื่องจากเห็นว่า จะได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยมอบให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองอย่างรวดเร็วในโอกาสแรก แต่บางรัฐยินยอมให้มีการประกันตัว

2.1.4 การปฏิบัติต่อผู้เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด ตามกฎหมาย The Juvenile Act Pennsylvania ลักษณะที่ 42 หมวดที่ 63 ส่วนที่ 1 มาตรา 3602 ซึ่งได้ให้คำจำกัดความของเด็กไว้ หมายถึงบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี หรืออายุต่ำกว่า 21 ปี ซึ่งได้รับการพิจารณาว่ามีพฤติกรรมเบี่ยงเบนขณะอายุ 18 ปี หรือได้รับการพิจารณาก่อนอายุ 18 ปี หรืออยู่ระหว่างการดูแลและบำบัดตามคำสั่งศาลซึ่งอายุต้องไม่เกิน 21 ปี การกระทำที่ได้รับการคุ้มครอง ได้แก่ การกระทำความผิดตามกฎหมายของรัฐบาล หรือการกระทำเกิดขึ้นในรัฐหรือภายใต้กฎหมายของสหพันธรัฐ หรือการกระทำผิดภายใต้กฎหมายของรัฐหรือการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดทางอาญา แต่ไม่รวมถึงความหมายของการกระทำผิดที่รุนแรง เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย เป็นต้น สำหรับกรณีมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน หมายถึง เด็กที่มีอายุ 10 ปี หรือมากกว่าซึ่งศาลพิจารณาพบว่า มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและต้องได้รับการดูแลรักษา รวมถึงการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรม

มลรัฐเพนซิลวาเนีย ได้วางมาตรการสำหรับการควบคุมตัวเด็กต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ

1) อำนาจการควบคุมตัว จะกระทำไปตาม มาตรา 6324 (Thangking into custody) ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจควบคุมตัวเด็กหากมีพฤติกรรม ดังนี้

- (1) ต้องเป็นการควบคุมตัวตามคำสั่งศาล
- (2) การควบคุมเมื่อมีการจับกุมโดยชอบด้วยกฎหมาย
- (3) หากมีเหตุผลประกอบเชื่อว่าเด็กอาจได้รับความเสียหายหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อเด็ก

(4) ถ้ามีเหตุผลเชื่อได้ว่าเด็กได้หนีจากการดูแลของผู้ปกครอง ผู้ดูแล หรือเจ้าพนักงานผู้ควบคุม หรือหลบหนีจากการพิจารณาคดี

(5) มีเหตุผลเชื่อได้ว่าเด็กเป็นผู้ละเมิดข้อกำหนดของพนักงานคุมประพฤติ โดยหลัก กฎหมายมลรัฐเพนซิลวาเนีย ห้ามควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้ แต่ได้พิจารณาจากพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนพบว่า มีความจำเป็นที่จะควบคุมตัวเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่นหรือทรัพย์สิน หรือเพื่อความปลอดภัยของตัวเอง หรือควบคุมเพื่อมีตัวเด็กไว้ในการพิจารณาคดี

2) การใช้อำนาจระหว่างการควบคุมตัวเด็กและเยาวชน

เจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้อำนาจของตนได้อย่างเต็มที่ในระหว่างที่ควบคุมตัวเด็กและเยาวชน เพื่อการสอบสวนปากคำ และกรณีที่ต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นนำเสนอต่อศาล สำหรับการพิจารณาคดีและเพื่อสวัสดิภาพและความจำเป็นของชุมชนในการควบคุมตัวเด็ก

ก่อนเริ่มสอบสวนปากคำเด็กเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานคุมประพฤติจะต้องแจ้งให้เด็กทราบถึงจุดมุ่งหมายของการสอบปากคำด้วย ซึ่งเด็กอาจจะปฏิเสธที่จะให้ปากคำก็ได้ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจบังคับ ชูเชื้อ ให้เด็กยอมให้การ เว้นแต่กรณีอยู่ในความสนใจและเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะและตัวเด็กเอง

3) ระยะเวลาในการควบคุมตัว

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ควบคุมตัวเด็กและต้องแจ้งให้ญาติของเด็กทราบทันที และห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมเด็กนานกว่าระยะเวลาที่ต้องติดต่อญาติหรือพนักงานคุมประพฤติหรือการควบคุมเด็กนั้นต้องควบคุมไว้ในสถานที่สำหรับดูแลเด็ก เจ้าหน้าที่ตำรวจจะควบคุมได้ห้ามมิให้นานกว่า 6 ชั่วโมง

4) ในการสอบปากคำของเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปฏิบัติในสถานที่ซึ่งไม่ทำให้สูญเสียอิสรภาพ และเด็กต้องได้รับความต้องการขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอและเด็กจะต้องได้รับการปรึกษาจากผู้ปกครองและที่ปรึกษากฎหมายด้วย

5) เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจะปล่อยตัวเด็กที่ถูกควบคุมตัวไว้กับผู้ปกครอง ถ้าเชื่อว่าผู้ปกครองเด็กสามารถดูแลและสามารถนำตัวเด็กมาระหว่างการพิจารณาคดีของศาลได้

สิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ด้วยการจัดหาทนายความสามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้ คือ

(1) สิทธิได้รับการจัดหาทนายความสำหรับคดีที่มีโทษไม่ร้ายแรง

สิทธิของจำเลยที่ได้รับการพิจารณาคดีในศาลมลรัฐ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ ไม่ว่าคดีจะมีโทษร้ายแรงหรือไม่ก็ตาม ซึ่งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 เน้นถึงลักษณะพิเศษของระบบกล่าวหาที่เป็นการต่อสู้ระหว่างคู่ความ โดยชี้ให้เห็นถึงความเสียเปรียบของจำเลยที่ไม่มีทนายความช่วยเหลือ และจำเลยที่ยากจนไม่มีความสามารถว่าจ้างทนายความสำหรับตนเองจะไม่ได้การพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม

(2) สิทธิได้รับการจัดหาทนายความสำหรับคดีที่มีโทษจำคุก

ในการพิจารณาคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลสูงไม่ได้คำนึงถึงข้อหาความผิดที่มีโทษร้ายแรงหรือโทษเล็กน้อย แต่ศาลคำนึงเพียงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย

เป็นคนยากจนหรือไม่ มีความสามารถว่าจ้างทนายความได้เองหรือไม่เท่านั้น หากปรากฏว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีฐานะยากจนและต้องการทนายความศาลต้องแต่งตั้งให้ สิทธิการมีทนายความช่วยเหลือในการดำเนินคดีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าคดีนั้นจะมีโทษร้ายแรงหรือโทษเล็กน้อยก็ตาม

(3) สิทธิได้รับการมีทนายความที่มีประสิทธิภาพ

ศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีความเห็นตรงกันว่า ทนายความมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้คดีก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี และถือเป็นสิทธิขั้นมูลฐานตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ จึงได้วางหลักไว้ว่าสิทธิการมีทนายความ (Right to Counsel) หมายถึง การมีทนายความที่มีประสิทธิภาพในการให้การช่วยเหลือ และเป็นทนายความที่มีความสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือด้วย ดังนั้น สิทธิการมีทนายความจึงไม่เพียงแต่มีทนายความปรากฏตัวในการดำเนินคดีเท่านั้น และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ว่าทนายความที่ได้รับการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ บางคดีศาลอาจกำหนดให้มีการพิจารณาคดีใหม่หรืออาจยกฟ้อง หากพบว่าทนายความที่ได้รับการแต่งตั้งไม่มีประสิทธิภาพหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้มาตรฐานตามวิชาชีพทนายความ

(4) สิทธิได้รับการจัดหาทนายความทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี

โดยที่ศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีคำวินิจฉัยวางหลักบรรทัดฐานว่าก่อนที่จะเริ่มทำการสอบสวนคดีอาญา พนักงานสอบสวนผู้มีหน้าที่สอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่า ผู้ต้องหาสิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ เลยก็ได้ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวออกมาอาจนำไปใช้ขันผู้ต้องหาในศาลได้ และผู้ต้องหาสิทธิที่จะมีทนายความอยู่ร่วมด้วยทุกขณะระหว่างสอบสวน ถ้าหากผู้ต้องหาไม่สามารถว่าจ้างทนายความสำหรับตนเองได้ และต้องการทนายความผู้ต้องหาจะได้รับการแต่งตั้งทนายความให้ก่อนเริ่มทำการสอบสวน

ทนายความที่เข้ามาช่วยเหลือนี้เป็นทนายความของรัฐ ได้รับการตอบแทนเป็นเงินเดือนจากรัฐ ทนายความที่เข้ามาทำงานในฐานะทนายความของรัฐนั้น เป็นการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของการแต่งตั้งทนายความของสำนักงานกฎหมายของเอกชน ซึ่งมีภาระงานของตนมากและอาจไม่มีทักษะหรือประสบการณ์ที่เหมาะสมกับการให้การช่วยเหลือแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา นอกจากนี้ยังเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องค่าตอบแทนทนายความที่เข้ามาช่วยเหลือเพราะรัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายของทนายความโดยเงินเดือนประจำ แต่ก็มีข้อบกพร่องของระบบการให้การช่วยเหลือทางกฎหมายนี้ อาจเกิดขึ้นได้จากการคัดเลือกบุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่ทนายความ เพราะต้องคัดเลือกทนายความที่ประสบการณ์ในคดีอาญา ซึ่งพบว่าในบางครั้งทนายความที่มีความชำนาญในคดีอาญาอาจเข้าไปทำงานที่ในสำนักงานกฎหมายเอกชน

ส่วนสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเด็กหรือเยาวชน ที่จะไม่ถูกกระทำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในลักษณะประจักษ์ ที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ มีดังต่อไปนี้

(1) การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในที่เกิดเหตุ สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในห้องสอบสวนของตำรวจและในท้องที่เกิดเหตุ ทั้งนี้การกระทำในห้องสอบสวนจะให้กระทำต่อหน้านักสืบนักจดบันทึกคำรับสารภาพ และอัยการ เหตุผลเพื่อยืนยันว่าจำเลยยอมรับสารภาพโดยสมัครใจแทนการออกไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพข้างนอก ซึ่งภาพถ่ายและวิดีโอเทปบันทึกการแสดงท่าทาง สามารถนำมาใช้เป็นพยานในศาลได้²⁷ ส่วนกรณี การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในสถานที่เกิดเหตุ โดยหลักมิได้ทำให้ศาลเชื่อว่าผู้ต้องหายอมรับสารภาพโดยสมัครใจ แต่เพื่อต้องการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนอื่น ดังนั้น วิดีโอเทปบันทึกภาพเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในที่เกิดเหตุ สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แต่หากมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นในท้องที่ซึ่งเป็นชุมชนเล็กๆ ผู้คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้ทราบเรื่องและรู้เห็นเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน จำเลยย่อมมีสิทธิขอให้เปลี่ยนการพิจารณาคดีไปที่ศาลอื่นๆ เพราะผู้ที่มาเป็นผู้ถูกขุ่นอาจจะมีอคติต่อจำเลยได้ง่าย และถ้าในการพิจารณาคดีมีลูกขุนที่อยู่ในเหตุการณ์การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ร่วมพิจารณาคดีด้วย จะส่งผลให้การพิจารณาคดีนั้นไม่ชอบต้องพิจารณาคดีใหม่

(2) การเปิดเผยข้อมูลชั้นสอบสวนในลักษณะทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดสำหรับการเปิดเผยดังกล่าวมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ควรนำมาพิจารณา ได้แก่ การจำกัดการรายงานข่าวของเหล่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ การให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการเกี่ยวกับคดีที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาชีวิตจิตใจจริงของลูกขุนจะกระทำมิได้ ตามที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 อาจทำให้ต้องพิจารณาคดีใหม่ เพราะการเผยแพร่ข่าวสารอาจทำให้ไม่สามารถคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นผู้ถูกขุ่นที่เที่ยงธรรมปราศจากอคติ และความลำเอียงได้ มีผลเท่ากับเป็นการปฏิเสธสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดอคติต่อลูกขุน และเพื่อเป็นการป้องกันมิให้การให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม การควบคุมการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงต้องกระทำโดยการจำกัดบทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้

²⁷ ศรีนิดา พรหมพิตร (2526) พยานวิดีโอ วารสารอัยการ 6 (71) หน้า 24-25

ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญากรณีหนังสือพิมพ์หรือสาธารณชน ก็ไม่มีสิทธิที่จะรับแจ้งให้ทราบจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ เกี่ยวกับรายละเอียดของพยานหลักฐานที่รวบรวมมา อันเป็นปรีภยต่อจำเลยที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งปกติตาม Freedom of Information Act 1974 ได้รับรองสิทธิเสรีภาพในข่าวสารของประชาชนและสื่อมวลชนไว้ แม้จะถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเปิดเผยข่าวสารให้ประชาชนหรือสื่อมวลชนทราบ แต่การเปิดเผยหรือให้ข่าวแก่สื่อมวลชนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่เป็นการแทรกแซงการดำเนินกระบวนการพิจารณา หรือทำให้เสียสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลที่ได้รับการพิจารณาคดี โดยเที่ยงธรรมปราศจากอคติได้รับการกระทบกระเทือน และตาม Statement of Policy concerning the Release of Information by Personnel of Department of Justice relating to Criminal and Civil Proceeding ก็ได้กำหนดแนวทางเฉพาะสำหรับการให้ข่าวสารในคดีอาญาต่อสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกระทรวงยุติธรรมโดยวางหลักเกณฑ์ทั่วไปว่า ไม่ว่าเวลาใดๆ เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจะต้องไม่ให้ข่าวเพื่อมีอิทธิพลเหนือการพิจารณาคดีของผู้ถูกกล่าวหา และจะต้องไม่ให้ข่าวที่มีเหตุผลน่าเชื่อว่า จะก่อให้เกิดอิทธิพลขึ้นในระหว่างการพิจารณาคดี หรือการพิจารณาคดีที่จะเริ่มขึ้นในภายหน้านับตั้งแต่ที่ได้จับกุมตัวไป จนกว่าการดำเนินคดีนั้นจะสิ้นสุดลง โดยคำพิพากษาของศาล หรือโดยวิธีอื่น ดังนั้นการให้ข่าวเกี่ยวกับคำรับสารภาพ และการแพ่งภาพของผู้ต้องหาซึ่งอาจก่อให้เกิดอคตินั้น เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจึงต้องละเว้นไม่ให้ข่าวเกี่ยวกับคำยอมรับคำให้การรับสารภาพ หรือข้อต่อสู้ของผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งการปฏิเสธของผู้ถูกกล่าวหา ที่จะไม่ให้ถ้อยคำใดๆ และเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจะต้องไม่เผยแพร่หรือให้ข่าวที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ถูกกล่าวหาในครั้งก่อนๆ รวมทั้งไม่ส่งเสริมหรือช่วยเหลือสื่อมวลชนในการถ่ายรูป หรือเผยแพร่ภาพของผู้ถูกกล่าวหา ผ่านทางโทรทัศน์ในระหว่างที่อยู่ในความควบคุม จะอย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าว อาจจะให้ข่าวต่อสื่อมวลชนและสาธารณชนได้ถึงแม้ว่าข่าวสารดังกล่าวนั้นอาจจะส่งผลเสียหายต่อผู้ต้องหา หรือจำเลยก็ตาม แต่จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณชนเป็นหลักเท่านั้นซึ่งประชาชนทั่วไป จำเป็นต้องทราบไว้ เพื่อหาทางป้องกันหรือช่วยเหลือตนเอง เช่น กรณีผู้ต้องหาหลบหนีจากการควบคุมของเจ้าหน้าที่เป็นต้น²⁸ นอกจากนี้ ABA Standards relating to Fair Trial and Free Press ได้ทำการวางหลักเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการให้ข่าวคดีอาญา แต่ก็ยังเป็นเพียงคำแนะนำไม่มีผลบังคับตามกฎหมายเว้นแต่จะนำไปบัญญัติ กล่าวคือ

²⁸ วรวิทย์ ฤทธิพิศ “ผลกระทบทางกฎหมายจากการเสนอข่าวคดีอาญาต่อการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา” กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2532) หน้า 122

1) นับแต่เวลาจับกุม เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่ให้ข่าวต่อสื่อมวลชน
ดังนี้

(1) จะต้องไม่ให้ข่าวเกี่ยวกับบันทึกต่างๆ ในการดำเนินคดีอาญา ต่อผู้ถูกกล่าวหาให้หมายรวมถึง บันทึกการจับกุม คำฟ้องที่ได้ยื่นฟ้องด้วย หรือไม่ให้ข่าวในเรื่องเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะ ชื่อเสียงของผู้ถูกกล่าวหา หรือไม่ให้ความเห็นใดๆ เกี่ยวกับความผิด หรือบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา หรือข้อผิดถูกของคดี รวมทั้งพยานหลักฐานในคดี

(2) จะต้องไม่ให้ข่าวเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของคำให้การรับสารภาพ คำยอมรับหรือคำกล่าวใดๆ ของผู้ถูกกล่าวหา

(3) จะต้องไม่ให้ข่าว ในคดีอาญาเกี่ยวกับกรณีที่ยังดำเนินการอยู่ในชั้นการดำเนินการตรวจสอบทดสอบ และข้อมูลการยอมรับหรือปฏิเสธหรือเพิกเฉยของผู้ถูกกล่าวหาในกรณีผลการตรวจสอบ ทดสอบ ดังกล่าว

(4) จะต้องไม่ให้ข่าวเกี่ยวกับรูปพรรณ หรือลักษณะเฉพาะ หรือคำให้การหรือความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล

(5) จะต้องไม่ให้ข่าว ถึงความเป็นไปได้ในการที่จะให้การรับสารภาพในความผิดที่กล่าวหา หรือความผิดที่ต่ำกว่าของผู้ถูกกล่าวหา

2) จะต้องไม่อนุญาตให้สื่อมวลชนถ่ายภาพหรือแพรภาพ ของผู้ต้องหา ที่อยู่ในความควบคุมของสถานีโทรทัศน์

3) จะต้องไม่อนุญาตให้สื่อมวลชนหรือตัวแทนสื่อมวลชนเข้าสัมภาษณ์ผู้ต้องหา ที่อยู่ในความควบคุมเว้นแต่ผู้ต้องหา ได้ยินยอมหลังจากที่เขาได้ปรึกษากับทนายความแล้ว และเขามีสิทธิที่จะปฏิเสธมิให้สัมภาษณ์ได้

2.2 ประเทศญี่ปุ่น²⁹

2.2.1 แนวคิดหลักกฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของประเทศญี่ปุ่น ในบรรดาประเทศอุตสาหกรรมทั้งหลาย ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีอัตราของอาชญากรรมต่ำมาก กฎหมายที่ใช้กับกระบวนกรยุติธรรมสำหรับเด็กของญี่ปุ่น เรียกว่า Shonenho หรือ The Juvenile Law กฎหมายฉบับที่ใช้ปัจจุบันถูกบัญญัติขึ้น เมื่อปี ค.ศ.1949 ตาม The Juvenile Law หรือShonenho มาตรา 1 ถือเป็นหัวใจของกฎหมายฉบับนี้ คือ มุ่งที่จะแก้ไขและปรับปรุงเด็กกฎหมายฉบับนี้ได้รับการปรับปรุง

²⁹ ชัชฎาภา พันธุมจินดา สารนิพนธ์ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กกระหว่างสอบสวน :ศึกษากรณีเด็กเป็นผู้ต้องหา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี (2552)

แก้ไขหลายครั้ง โดยครั้งล่าสุดได้แก้ไขบางส่วน มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน ค.ศ.2001 ปัจจัยหลักที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการแก้ไขกฎหมายครั้งนี้คือ

เมื่อ ปี ค.ศ.1997 เกิดคดีที่วิพากษ์วิจารณ์กันไปทั่วประเทศว่ากฎหมายเด็กที่ใช้กันอยู่ปกป้องเด็กที่กระทำผิดมากเกินไป

ความหมายของเด็ก ในกฎหมายของญี่ปุ่นมีการให้ความหมายคำว่า “เด็ก” แตกต่างกันไปตามแต่วัตถุประสงค์ของกฎหมายนั้นๆ สำหรับในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา

ตาม The Juvenile Law ของญี่ปุ่น “เด็ก” หมายความว่า บุคคลที่อายุต่ำกว่า 20 ปี และตาม The Penal Code ของญี่ปุ่น เด็กซึ่งอายุต่ำกว่า 14 ปี จะไม่อยู่ภายใต้การลงโทษทางอาญาในญี่ปุ่น นอกจากนี้เด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาแล้ว ศาลเยาวชนของญี่ปุ่นมีเขตอำนาจเหนือเด็กที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมและสิ่งที่จะกระทำผิดด้วย และแม้ว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า 14 ปี จะไม่มีความผิดทางอาญา แต่การกระทำของเด็กอาจเข้าลักษณะเด็กที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมก็ได้ ซึ่งยังคงอยู่ภายใต้เช่นกัน

2.2.2 การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา องค์การที่ใช้อำนาจชั้นสอบสวนเด็ก ได้แก่

1) ตำรวจ ในญี่ปุ่น กฎหมายที่ใช้กับตำรวจญี่ปุ่น คือ The Police Law มีขึ้นในปี ค.ศ.1945 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม (Rule of Law) และความอิสระของท้องที่ จุดประสงค์เพื่อจัดการโครงสร้างตำรวจให้มีประสิทธิภาพในพื้นฐานของประชาธิปไตย โครงสร้างของตำรวจประกอบด้วย

- (1) The National Police เป็นหน่วยงานที่ดูแลระดับประเทศ
- (2) The Prefectural Police เป็นหน่วยงานที่ดูแลระดับเขตปกครอง

จุดเด่นอีกประการของตำรวจญี่ปุ่น คือ ระบบ Koban วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่อาศัยในพื้นที่นั้นปลอดภัยและสงบสุข มีการติดต่อประจำวันระหว่างผู้ที่อาศัยในพื้นที่นั้นกับตำรวจระบบนี้ใช้กันในเยอรมันและสิงคโปร์ด้วย

กระบวนการสอบสวนเด็กของตำรวจจะถูกดำเนินการตามความเชื่อของการมุ่งพัฒนาเด็ก และครอบคลุมถึงบุคลิกภาพ ความประพฤติ บันทึกภูมิหลัง การศึกษา ภูมิหลังครอบครัว เพื่อน หรือผู้ร่วมกระทำผิด รวมทั้งข้อเท็จจริง สาเหตุและแรงดลใจในการกระทำผิด

2) พนักงานอัยการ ในญี่ปุ่น พนักงานอัยการมีบทบาทอย่างมากในกระบวนการยุติธรรมและดำรงตำแหน่งสำคัญต่างๆ ในกระทรวงยุติธรรม พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาและฟ้องร้องในญี่ปุ่น เอกชนไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาเอง

การสอบสวนคดีเด็ก พนักงานอัยการต้องทบทวนและตรวจสอบพยานหลักฐานที่ตำรวจส่งมาให้อีกครั้งอย่างละเอียด และอำนาจสำคัญอีกประการ คือ พนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้ความคุ้มครอง หากมีสถานการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

2.2.3 หลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ถูกกล่าวหาเด็ก การคุ้มครองสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในญี่ปุ่นก็ได้รับการรับรองไว้เป็นพิเศษกว่าผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ใหญ่เช่นกัน การคุ้มครองทั่วไปคล้ายกับประเทศอื่น แต่ญี่ปุ่นมีความแตกต่างในเรื่องห้ามนำเสนอหรือเผยแพร่ข้อมูลใดๆ ที่จะบ่งบอกตัวเด็กได้ ซึ่งแม้ไม่มีบทลงโทษในกรณีฝ่าฝืน แต่ทว่าสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดแม้ในช่วงหลังจากเกิดคดี Kobe Case สื่อมวลชนจะเริ่มไม่เคร่งครัดเท่าเดิม และศาลจะผ่อนผันมากกว่าเดิม อีกทั้งยังไม่มีบทลงโทษในกรณีฝ่าฝืนก็ตาม แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นละเมิดสิทธิเด็กในเรื่องนี้เป็นการทั่วไปนัก

สิทธิที่ The Juvenile Law ให้การรับรอง มีดังนี้

1) การตั้งเกณฑ์อายุเด็กที่มีความรับผิดชอบทางอาญาได้ตาม The Penal Code ของญี่ปุ่น เด็กอายุน้อยที่สุดที่มีความรับผิดชอบทางอาญาได้คืออายุ 14 ปี

2) สิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ และไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองตาม The Juvenile Law เด็กที่ถูกกล่าวหาสิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ และมีสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเอง เช่นเดียวกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ใหญ่

3) การควบคุมแยกจากผู้ใหญ่และเด็กอื่นๆ

ระหว่างชั้นสอบสวน หากมิได้ปล่อยตัวไป แต่ถูกควบคุมตัวในระหว่างนั้นเด็กต้องถูกแยกจากการควบคุมตัวร่วมกับผู้ใหญ่ จุดประสงค์เพื่อมิให้เกิดการเลียนแบบผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้แล้ว เด็กก็จะไม่ถูกควบคุมตัวไว้ในห้องเดียวกับผู้ถูกกล่าวหาเด็กคนอื่นๆ ด้วยเพื่อไม่ให้ติดต่อกัน ในประเด็นนี้ข้าพเจ้าคิดว่าเกี่ยวกับพยานหลักฐานหรือรูปคดี

4) สิทธิในการห้ามเผยแพร่ข้อมูลที่อาจบ่งชี้ถึงเด็ก

ในประเทศญี่ปุ่น ห้ามสื่อมวลชนนำเสนอรูปภาพ ชื่อ อายุ ที่อยู่ หรือข้อมูลอื่นที่อาจนำไปสู่การระบุตัวเด็กได้ วัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และเข้าสู่สังคมได้โดยไม่ถูกสังคมนรังเกียจหรือรื้อฟื้นเรื่องในอดีตมาตอกย้ำเด็ก รวมถึงในชั้นพิจารณาด้วยและกฎหมายยังกำหนดให้ชั้นพิจารณาเป็นการลับ โดยบรรยากาศก็ต้องเป็นไปด้วยความละมุนละม่อมและอบอุ่น

5) สิทธิมีผู้อยู่ด้วยระหว่างสอบสวน

ระหว่างการสอบสวนเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาตาม The Juvenile Police Activity Principles ซึ่งใช้กันเป็นมาตรฐานในการสอบสวนเด็กของตำรวจญี่ปุ่นกำหนดไว้ใน Article 9 Section 3 ว่าโดยหลักแล้วการสอบสวนเด็กต้องกระทำต่อหน้าผู้ปกครอง ที่อยู่กับเด็กหรือบุคคลอื่นที่เหมาะสม

2.2.4 การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ถูกกล่าวหาเด็ก การสอบสวนเด็กเหมือนการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ใหญ่มีข้อแตกต่างคือ หากคดีที่สามารถลงโทษปรับหรือโทษที่น้อยกว่าได้ ตำรวจต้องส่งตัวเด็กให้ศาลเยาวชนโดยตรง การสอบสวนคดีเด็กควรกระทำอย่างรวดเร็ว เนื่องจากว่าเด็กนั้นเติบโตเร็วและเปลี่ยนแปลงทั้งความคิดและจิตใจด้วย การดำเนินการซักคำโดยไม่มีคามจำเป็นทำให้ไม่ได้รับประสิทธิภาพ

ตำรวจจะดำเนินการสอบสวนตามแบบของ The Juvenile Law ประกอบกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายหรือระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการสัมภาษณ์เด็กตำรวจต้องไม่เพียงค้นหาข้อเท็จจริงในเรื่องของการกระทำผิดอาญาเท่านั้น แต่รวมถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความจำเป็นของมาตรการแก้ไขและความจำเป็นของการปกป้องเด็ก ทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดและความจำเป็นของการปกป้องต้องกระจ่าง ในการสอบสวนเด็กตำรวจผู้สอบปากคำต้องระวังคำถามที่ใช้อาจทำให้เด็กถูกโน้มน้าวได้

ภายหลังการจับกุม หากเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่ต้องควบคุมตัวไว้ ต้องปล่อยตัวทันทีหากเห็นว่ามีความจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ ผู้ถูกกล่าวหาต้องส่งตัวให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยพยานหลักฐานภายในสี่สิบแปดชั่วโมง ฉะนั้น ตำรวจมีเวลาสัมภาษณ์ได้ภายในระยะเวลาดังกล่าว และห้ามติดต่อกับผู้ถูกกล่าวหาคนอื่น ต้องแยกเด็กและผู้ใหญ่ หากคดีที่มีเด็กรวมกันจำนวนมากก็ไม่ต้องถูกควบคุมตัวไว้ในห้องเดียวกันและแต่ละคนจะถูกดำเนินการแยกจากกัน ในคดีที่เด็กถูกควบคุมตัว โดยหลักแล้วผู้ปกครองหรือผู้แทนต้องได้รับการติดต่อโดยไม่ชักช้าผู้ปกครองหรือผู้แทนต้องสามารถให้คำแนะนำหรือแนวทางเด็กระหว่างที่ฟื้นฟู แก้ไข เยียวยาและอบรมได้หลังจากที่คดีปิดแล้ว

แม้ว่าทั้งตำรวจและพนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาแยกจากกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อตำรวจไม่มีอำนาจจับกุม แต่พนักงานอัยการมีอำนาจทำได้ตามกฎหมาย ดังนั้นตำรวจจะเสนอคดีต่อพนักงานอัยการพร้อมด้วยเอกสารและพยานต่างๆ ทั้งหมด ซึ่งพนักงานอัยการต้องตรวจสอบอย่างละเอียดอีกครั้ง และสามารถสัมภาษณ์ผู้ถูกกล่าวหาและพยานสำคัญด้วยตนเอง หากจำเป็นพนักงานอัยการสามารถแนะนำตำรวจให้รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ พนักงานอัยการมีเวลาอีกสี่สิบสี่ชั่วโมงในการถามคำถามเด็ก พนักงานอัยการสามารถขอขยายได้อีกสิบวันและหากมีความจำเป็นอย่างมากพนักงานอัยการอาจร้องขอขยายระยะเวลาได้อีกครั้งเป็นเวลา

อีกสิบวันสำหรับคดีที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้ใหญ่ ตำรวจจะเริ่มต้นทำการสอบสวนคดีต่างๆ ไป และพนักงานอัยการจะเริ่มต้นสอบสวนเฉพาะคดีสำคัญประเภทคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจส่วนการร้องขอให้คุมขังเด็กใน The Juvenile Law กำหนดให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลได้ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งพิจารณาจากลักษณะของการกระทำผิดและการป้องกัน หากต้องทำการควบคุมเด็กให้ควบคุมที่ The Juvenile Classification Home แทนสถานควบคุมหรือคุกของตำรวจ

3. หลักการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจในประเทศไทย

การดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจของประเทศไทย ตั้งแต่ชั้นจับกุมควบคุมตัว ชั้นสอบสวน ซึ่งล้วนมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน เพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน กฎหมายจึงบัญญัติให้พนักงานตำรวจใช้อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาถึงหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อไม่ให้เป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน และเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยถูกต้องตามหลักกฎหมาย จึงเห็นควรศึกษาถึงวิธีปฏิบัติ ดังนี้

3.1 การจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

การจับ หมายความว่า การจับโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมาย การจับกุมคือการพรากไปซึ่งเสรีภาพของบุคคลเพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวนความผิดอาญาหรือการปราบปรามการกระทำความผิดอาญาหรือหมายถึงการควบคุมความเคลื่อนไหวของบุคคลโดยเจ้าพนักงานเพื่อให้เขาให้การตอบข้อกล่าวหาทางอาญา

3.1.1 การจับกุมและควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน³⁰ เมื่อเด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ไม่ว่าจะเจ้าพนักงานตำรวจจะประสบพบเห็นด้วยตนเองหรือมีผู้ร้องทุกข์ ก็จะต้องมีการสืบสวนและสอบสวน ตลอดจนจับกุมเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดีการจับกุมเด็กหรือเยาวชน และการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนหลังการจับกุม ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 66 ซึ่งบัญญัติไว้ ห้ามไม่ให้จับกุมเด็ก ซึ่งตามมาตรา 4 “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับ ตามประมวลกฎหมาย

³⁰ เอกสารการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ชุดวิชา 41717 หน่วยที่ 8 พิมพ์ครั้งที่ 3, 3

วิธีพิจารณาความอาญา คือ ห้ามเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมเด็กที่ต้องหาว่ากระทำความผิด ถึงกระนั้นกฎหมายก็ได้บัญญัติข้อยกเว้นให้เจ้าพนักงานจับกุมเด็กดังกล่าวได้ ถ้าเข้าข้อยกเว้นข้อหนึ่งข้อใดใน 2 ข้อ ดังต่อไปนี้

1) เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า

ความผิดซึ่งหน้านั้นคือความผิดที่เจ้าพนักงานพบเห็นกำลังกระทำความผิดหรือพบในอาการใดโดยไม่มีเหตุต้องสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสดๆ (หรือที่เรียกว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริง) ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80 วรรคแรก ส่วนตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80 วรรคสองนั้น ให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า คือ

(1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำความผิดโดยมีเสียงร้องเอะอะ เพราะถือว่าใกล้ชิดกับที่เกิดเหตุซึ่งหน้ามาก และยังมีบุคคลอื่นติดตามไล่จับกุมมาด้วย

(2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำความผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุนั้น และมีสิ่งของที่ได้อาจจากการกระทำความผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้การกระทำความผิดหรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้นเพราะเวลาใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุแล้ว ยังมีสิ่งของ ร่องรอยพิรุณอีกซึ่งพอจะยืนยันได้ว่าการกระทำความผิดและผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดด้วยจึงให้อำนาจจับกุมได้

ตัวอย่างกรณีไม่ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า เช่น การที่เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดให้โทษตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 นั้น ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าหรือไม่ และเกิดเหตุที่ใดอย่างไร ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายคำว่า “เสพ” ไว้ว่ากิน, ใช้น้ำ, บริโภค เมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 91 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ฯ จึงหมายความว่าผู้ใด กิน ใช้น้ำ บริโภค ยาเสพติดประเภท 1 (ยาบ้า) สรุปลงแล้วคือการนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะเป็นการกิน ดื่ม สูดดม หรือนิดเข้าร่างกาย เมื่อกิน ใช้น้ำ บริโภคที่ใดที่นั่นย่อมเป็นท้องที่เกิดเหตุในการเสพฯ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญา มาตรา 18 ส่วนการตรวจพบสารเสพติดให้โทษในร่างกายผู้ต้องหา นั้นคือผลของการกระทำความผิดเช่นเดียวกับการข้อหา “บุกรุก”บุกรุกเมื่อใดเป็นความผิดทันทีส่วนที่อยู่ต่อมาเป็นผลของการกระทำความผิด เมื่อในส่วนของการเสพไม่ได้กระทำต่อหน้าเจ้าพนักงานแล้วย่อมไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าเมื่อไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าแล้วย่อมไม่มีอำนาจในการจับกุม (เฉพาะเด็ก) ส่วนเยาวชนนั้นอาจจับกุมได้โดยอาศัยการจับตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญา มาตรา 78 (3) คือมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นได้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (2) คือน่าจะหลบหนี (แต่ต้องมีหลักฐานชัดเจน) แต่การปฏิบัติหากว่าเจ้าพนักงานได้ทำการตรวจพบ

สารเสพติดในร่างกายของผู้ต้องหาแล้วผู้ต้องหาให้การว่าเสพมาจากที่อื่นนั้น เจ้าพนักงานอาจจะอ้างได้ว่าผู้ต้องหาให้การอย่างไรก็ได้ อย่างนี้ถือว่าเป็นการไม่แน่ว่าการกระทำความผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 19(1) เพราะคำว่าเป็นการไม่แน่นั้นคือเจ้าพนักงานไม่แน่ใจว่าเกิดเหตุที่ใด ฉะนั้นพนักงานสอบสวนท้องที่เจ้าพนักงานที่ตรวจพบจึงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 19 วรรคสอง(ข) การมีอำนาจสอบสวนกับการจับต้องแยกกันออกแม้จะจับไม่ชอบแต่สอบสวนได้ เพราะฉะนั้นการตรวจสารเสพติดให้โทษในร่างกายต้องยึดถือและปฏิบัติตามหนังสือสั่งการของ ตร.ด่วนที่สุดที่ 0011.23/06808 ลง 17 พ.ย.52 และหนังสือ ตร.ที่ 0011.23/03551 ลง 22 พ.ย.2553 คือส่งไปตรวจพิสูจน์ยืนยันแล้วออกหมายเรียกตัวมาแจ้งข้อกล่าวหา ในกรณีขณะปฏิบัติหน้าที่ประจำรถหรือขับรถเสพยาเสพติดตาม พระราชบัญญัติขนส่งทางบก พ.ศ.2522 หรือ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 นั้น น่าจะเป็นความผิดซึ่งหน้า เพราะเจ้าพนักงานได้พบเห็นในขณะที่ผู้ต้องหากำลังปฏิบัติหน้าที่ประจำรถหรือในขณะขับรถ กรณีพบขณะขับรถจักรยานยนต์มาทำทางพิรุณจึงเรียกตรวจปีศาจหาสารเสพติด (เมทแอมเฟตามีน) ในเบื้องต้นปรากฏให้ผลบวก และส่งตรวจยืนยันที่โรงพยาบาล ให้ผลบวก ถือเป็นความผิดซึ่งหน้าสามารถจับกุมได้ ซึ่งก็เป็นปัญหาในทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจในการจับกุมเด็กหรือเยาวชน

2) มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล

หมายจับ หมายถึงหมายจับของศาลซึ่งในปัจจุบันศาลเท่านั้นที่มีอำนาจออกหมายจับได้

คำสั่งของศาล ตามมาตรา 66 หมายถึง อำนาจทั่วไปของศาลในการออกคำสั่ง เช่น ในกรณีละเมิดอำนาจศาล หรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254(4) และศาลมีคำสั่งให้จับกุมหรือกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวาร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 296 จัตวา (2) และกรณีศาลหมายเรียกให้เด็กหรือเยาวชนมาศาลตาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 128

ส่วนเยาวชน ซึ่งตาม มาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 บัญญัติว่า “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ เจ้าพนักงานจับได้เช่นเดียวกันกับการจับกุมผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด ซึ่งโดยหลักการต้องมีหมายจับ นอกจากเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 78 (1) –

(4) แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือจะจับกุมเยาวชนโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลไม่ได้ เว้นแต่

- (1) เมื่อเยาวชนนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 80
- (2) เมื่อพบเยาวชนมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่า เยาวชนน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น
- (3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับเยาวชนได้ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66(2) แต่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับได้
- (4) เป็นการจับกุมเยาวชนที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว

เจ้าพนักงานจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ และตามมาตรา 67 แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 การพิจารณาออกหมายจับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด นอกจากต้องอยู่ได้บังคับมาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องอายุ เพศ และอนาคตของเด็กหรือเยาวชนที่พึงได้รับการพัฒนาและปกป้องคุ้มครอง หากการออกหมายจับจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจของเด็กหรือเยาวชนอย่างรุนแรงโดยไม่จำเป็น ให้ศาลพยายามเลี่ยงการออกหมายจับ โดยใช้วิธีติดตามตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยวิธีอื่นก่อน การออกหมายจับเด็กหรือเยาวชน จึงมีหลักพิจารณาในการออกหมายจับเข้มงวดมากกว่าการออกหมายจับผู้ใหญ่ เนื่องจากกฎหมายมุ่งคุ้มครองปกป้องสิทธิเด็กหรือเยาวชน จึงทำให้การออกหมายจับเด็กหรือเยาวชนอยากยิ่งขึ้น

ส่วนการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนหลังการจับกุม มาตรา 68 ยังบัญญัติคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน โดยห้ามมิให้ควบคุม คุมขัง กักขัง คุมความประพฤติ หรือใช้มาตรการอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลย เว้นแต่มีหมายหรือคำสั่งของศาล หรือเป็นกรณีการคุมตัวเท่าที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตาม มาตรา 69, 70 หรือ 72 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย คือ เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับควบคุมเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิตามกฎหมาย แล้วนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับทันที หรือให้พนักงานสอบสวนควบคุมเพื่อสอบถามเด็กหรือเยาวชน เพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิด อาชีพ ตลอดจนชื่อและรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา หรือให้พนักงานสอบสวนที่ได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งผู้ถูกจับควบคุม โดยนำเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม หากเจ้าพนักงานตำรวจควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนฝ่าฝืนมาตรา 68 มี

ข้อพิจารณาที่ศาลจะต้องทำการตรวจสอบการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนว่า ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ตามมาตรา 73 ด้วย

ตาม มาตรา 81 ยังห้ามนำตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนนั้น ไปควบคุมปะปนไว้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่

การจับกุมเด็กยากขึ้น แม้ผู้เสียหายยืนยันให้จับก็ไม่สามารถจับได้ กฎหมายแยกหลักเกณฑ์การจับกุมเด็กกับการจับกุมเยาวชน โดยมุ่งคุ้มครองเด็กเพื่อมิให้การจับกุมเด็กโดยง่ายมากกว่าการจับกุมเยาวชน

3.1.2 การแจ้งการจับกุม ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นว่าเขาต้องถูกจับ และแจ้งข้อกล่าวหา รวมทั้งสิทธิตามกฎหมายให้ทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ แล้วนำตัวผู้ถูกจับ ไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันทีเพื่อให้พนักงานสอบสวนของท้องที่ดังกล่าวส่งตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็ว (กรณีคนละท้องที่กัน) ถ้าขณะจับกุมมีบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยในขณะนั้น ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งเหตุแห่งการจับ หากคดีมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปีเจ้าพนักงานผู้จับจะสั่งให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 69 วรรคหนึ่งก็ได้ แต่ถ้าในขณะนั้นไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่กับผู้ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งให้บุคคลดังกล่าวคนใดคนหนึ่งทราบถึงการจับกุมในโอกาสแรกเท่าที่สามารถกระทำได้ และหากผู้ถูกจับประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบุคคลเหล่านั้น ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการจับกุมและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า ในการจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน และห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น รวมทั้งมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่นก่อนส่งตัวผู้ถูกจับให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับทำบันทึกการจับกุมโดยแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ทั้งนี้ ห้ามมิให้ถามค่าให้การผู้ถูกจับ ถ้าขณะทำบันทึกดังกล่าวมีบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยในขณะนั้น ต้องกระทำต่อหน้าบุคคลดังกล่าวและจะให้ลงลายมือชื่อเป็นพยานด้วยก็ได้ ถ้อยคำ

ของเด็กหรือเยาวชนในชั้นจับกุมมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดของเด็กหรือเยาวชน แต่ศาลอาจนำมาฟังเป็นคุณแก่เด็กหรือเยาวชนได้

ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ตามมาตรา 69 เจ้าพนักงานผู้ทำการจับกุม มีหน้าที่

- 1) แจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นว่าเขาต้องถูกจับและ
- 2) แจ้งข้อกล่าวหา รวมทั้งสิทธิตามกฎหมายให้ทราบ
- 3) ถ้ามีหมายจับ ต้องแสดงหมายจับต่อผู้ถูกจับ
- 4) นำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที เพื่อให้พนักงานสอบสวนของท้องที่ดังกล่าวส่งตัวผู้ถูกจับ ไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบโดยเร็ว

- 5) ถ้าขณะจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อยู่ด้วยในขณะนั้น ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งเหตุแห่งการจับให้บุคคลดังกล่าวทราบ และในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี เจ้าพนักงานผู้จับจะสั่ง ให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำเด็กหรือเยาวชนนั้น ไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่งก็ได้ แต่ถ้าในขณะนั้นไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่กับผู้ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งให้บุคคลดังกล่าวคนใดคนหนึ่งทราบในโอกาสแรกเท่าที่สามารถกระทำได้ และหากผู้ถูกจับประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาบุคคลเหล่านั้น ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการจับกุม และอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

- 6) การจับกุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่เป็นการประจานเด็ก

- 7) ห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น

- 8) ก่อนส่งตัวเด็กหรือเยาวชนให้พนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานที่ทำการจับกุมต้องทำบันทึกการจับกุม โดยแจ้งข้อหาและรายละเอียดแห่งเหตุผลในการจับกุมให้เด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับกุม

- 9) ห้ามถามคำให้การผู้ถูกจับกุม

3.1.3 การนำตัวเด็กหรือเยาวชนเพื่อตรวจสอบการจับกุม ตาม มาตรา 72 เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ หรือเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดมาปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามาพบตัวต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนอาจดำเนินการได้ 2 ประการ คือ

1) ถ้าคดีนั้นเป็นความผิดที่เปรียบเทียบปรับได้ พนักงานสอบสวนอาจเปรียบเทียบปรับและปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ตามมาตรา 72 วรรคสาม

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา มาตรา 37 และมาตรา 38 โดยเมื่อเปรียบเทียบปรับแล้วมีผลทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป ตาม มาตรา 39 (3)

2) ถ้าคดีนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติ ดังนี้

2.1) รีบสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นโดยไม่ชักช้าเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิด และอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย

2.2) แจ้งข้อหาให้บุคคลดังกล่าวในข้อ 2.1) ทราบ

2.3) แจ้งผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กและเยาวชนอยู่ในเขตอำนาจเพื่อดำเนินการตาม มาตรา 82

2.4) พนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที นับแต่เวลาที่ เด็กหรือเยาวชนนั้น ไปถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง ภายใน 24 ชั่วโมง

2.5) กรณีเด็กหรือเยาวชนนั้นมีบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็ก หรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์กรดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ ตามมาตรา 72 วรรคสอง พนักงานสอบสวนอาจมอบเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแล และสั่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ

เมื่อเด็กหรือเยาวชนมาอยู่ต่อหน้าศาล ตามมาตรา 73 วรรคหนึ่ง ให้ศาลตรวจสอบว่า

1) เป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ มีการควบคุมในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจเกิน 24 ชั่วโมงหรือไม่

2) การจับและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถ้าการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป

3) กรณีเด็กหรือเยาวชนไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งให้

4) เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้บุคคลหรือองค์กรดังกล่าวแล้ว หรือบุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี โดยให้มีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบ

พนักงานสอบสวนหรือ พนักงานคุมประพฤติ หรือศาล แล้วแต่กรณี กรณีการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรงหรือมีเหตุสมควรประการอื่น

ตามมาตรา 73 วรรคสอง ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ในสถานพินิจ หรือในสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร กรณีเยาวชนอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น หรือมีอายุเกิน 20 ปีบริบูรณ์แล้วตามมาตรา 73 วรรคสาม ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมไว้ในเรือนจำ หรือสถานที่อื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแลตามวรรคหนึ่ง หรือการปล่อยชั่วคราว ถ้าปรากฏต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการรักษา หรือรับคำปรึกษาแนะนำ หรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใดๆ ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นว่านั้นด้วยก็ได้ อย่างไรก็ตาม มาตรา 74 ก่อนจะส่งควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกครั้ง ให้ศาลสอบถามเด็กหรือเยาวชน หรือที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนนั้นว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ และอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงความจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาได้ส่วนเพื่อประกอบการพิจารณาคดีก็ได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้น ในการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดคือเมื่อจับกุมเด็กหรือเยาวชนได้แล้วและนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนที่รับตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ต้องรีบแจ้งการจับกุมให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ และบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือผู้ที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ และพนักงานสอบสวนจะต้องถามปากคำเด็กหรือเยาวชนเพียงเพื่อทราบว่าชื่ออะไร นามสกุลอะไร อายุเท่าไร อยู่กับใครและที่ไหน เป็นต้น ให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง แล้วส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม

3.2 อายุผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนและท้องที่เขตอำนาจศาล

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับแจ้งความร้องทุกข์ว่ามีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น หรือมีผู้จับกุมควบคุมตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนมาส่งพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องคำนึงถึงอายุของผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนและต้องคำนึงถึงประเด็นศาลเยาวชนและครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนว่าต้องอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวหรือไม่ โดยพิจารณาใน 2 กรณี คือ

3.2.1 อายุของผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน ในกรณีนี้พนักงานสอบสวนต้องพิจารณาให้ชัดเจน โดยยึดอายุของเด็กหรือเยาวชนในวันที่กระทำความผิดไม่ใช่วันจับกุมหากการกระทำผิดในช่วงที่

มีอายุเป็นเด็กหรือเยาวชน แม้ภายหลังเยาวชนนั้นจะหลบหนีไปและมาถูกจับกุมได้ในภายหลังเมื่ออายุเกิน 18 ปีบริบูรณ์ ก็ต้องพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว

ผู้ศึกษาเคยพบปัญหาในทางปฏิบัติคือการตรวจสอบอายุที่แท้จริงของเด็กหรือเยาวชนหรือการนับอายุที่แท้จริงของเด็กหรือเยาวชนนั้น เจ้าพนักงานตำรวจยังขาดความเข้าใจในการนับอายุของเด็กหรือเยาวชนบางที่พนักงานสอบสวนไม่เข้าใจที่ถูกต้องตรงกันจึงทำให้เกิดปัญหาว่าจะนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดี ซึ่งหากมีการนับอายุเยาวชนผิดทำให้เกิดปัญหาการที่ไม่ได้นำเยาวชนไปตรวจสอบการจับกุมในทันที ซึ่งหากการนับอายุผิดหากเข้าใจว่าผู้ต้องหาอายุเกินสิบแปดปีซึ่งต้องถูกดำเนินคดีที่ศาลจังหวัดหรือศาลแขวงที่มีอำนาจพิจารณาคดี อาจทำให้พนักงานสอบสวนมีการควบคุมตัวผู้ต้องหา 48 ชั่วโมง ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 แทนที่จะนำไปให้ศาลตรวจสอบการจับภายใน 24 ชั่วโมง ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 72 ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเสรีภาพเด็กหรือเยาวชน

3.2.2 เขตอำนาจศาลที่ดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ.2553 มาตรา 72 ประกอบกับ มาตรา 95 กำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับในทันทีภายใน 24 ชั่วโมง หากศาลแห่งท้องที่กระทำผิดพิจารณาไปถึงอำนาจศาลด้วยว่า การดำเนินคดียังศาลแห่งท้องที่กระทำผิดมิได้เป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชน และสั่งให้ไปดำเนินคดียังศาลแห่งท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ

โดยหลักกฎหมายแล้วพนักงานสอบสวนต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดียังศาลเยาวชนและครอบครัวที่เด็กมีถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาของเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่เพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนจึงดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด

ปัญหาในทางปฏิบัติบางครั้งท้องที่ที่ผู้ต้องหากระทำความผิดกับภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ของผู้ต้องหาอยู่คนละแห่งกันและห่างไกลกันมาก ทำให้เกิดปัญหาในการนำตัวผู้ต้องหาส่งดำเนินคดีที่ศาลที่ผู้ต้องหาภูมิลำเนาหรือท้องถิ่นที่อยู่ แม้ในบางครั้งเด็กหรือเยาวชนต้องการจะให้ดำเนินคดียังศาลฯ ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนา แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่สะดวกในการเดินทางหรือเป็นการเสียเวลา เสียค่าใช้จ่าย ได้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด โดยมีการสอบถามเด็กหรือเยาวชนให้เด็กหรือเยาวชนต้องการดำเนินคดีที่ศาลฯ ท้องที่ที่เด็กกระทำความผิดฯ โดยมีการแนะนำ จูงใจ

บังคับให้เด็กหรือเยาวชนให้การเช่นนี้ จะเห็นว่าไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์สำหรับเด็กหรือเยาวชน เป็นสำคัญ ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนได้

3.3 การเปรียบเทียบปรับเด็กหรือเยาวชน

มาตรา 72 ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าใน กำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์การดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแล และสั่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายในสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ ในกรณีเช่นว่านี้ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามควรแก่กรณีก็ได้

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้

จะเห็นได้ว่า ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 72 วรรคท้าย นี้ไม่ได้กำหนดว่าเด็กหรือเยาวชนอายุเท่าใดให้อำนาจพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับได้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73-75 นั้นได้บัญญัติถึงเกณฑ์อายุของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดไว้ โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญาไว้ด้วย และในการเปรียบเทียบปรับนั้น ก่อนจะมาถึงขั้นตอนการเปรียบเทียบปรับต้องมีการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบก่อน ซึ่งในขั้นตอนดังกล่าวนี้จะถือว่าเป็นการสอบสวนหรือไม่ จะต้องจัดหาทนายความและแต่งตั้งที่ปรึกษาทนายหรือไม่

ส่วนหลักการเปรียบเทียบปรับคดีอาญานั้น³¹ ปรากฏตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37, 38, 39, 142 วรรคท้าย และ 144 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ,79 ซึ่งพนักงานสอบสวนอาจมองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ในทางปฏิบัติก็มีปัญหาในทางปฏิบัติ

³¹ ศัญญา บัวเจริญ พ.ต.อ. “คำอธิบายกฎหมายการเปรียบเทียบคดีและการมอบอำนาจการเปรียบเทียบปรับ” โรงเรียนนายร้อยตำรวจ 2548

โดยเฉพาะในเรื่องการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1) ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

กฎหมายเห็นว่าคดีอาญาที่มีอัตราโทษเพียงเล็กน้อย และผู้ต้องหาไม่สมควรที่จะได้รับโทษถึงจำคุก คดีน่าจะเลิกกันได้โดยไม่ต้องเสียเวลาในการนำคดีไปฟ้องต่อศาล และประชาชนก็จะได้รับความสะดวกรวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลาเดินทาง ไม่ต้องเสียเวลาในการประกอบกรงาน จึงบัญญัติกฎหมายให้มีการเปรียบเทียบความผิดนั้นขึ้น

2) โทษ (ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18)

โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำผิดมีดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

โทษประหารชีวิต ถือว่าเป็นการตัดเสรีภาพในการมีชีวิตของผู้กระทำผิดออกไปจากสังคม

โทษจำคุกและกักขัง ถือว่าเป็นการตัดเสรีภาพของผู้กระทำผิดในการอยู่ร่วมกับคนในสังคมให้อยู่ภายในสถานที่และเวลาตามที่กฎหมายกำหนด

โทษปรับและริบทรัพย์สิน ถือว่าเป็นการตัดเสรีภาพในทรัพย์สินของผู้กระทำผิดให้นำเงินมาชำระค่าปรับ หรือให้ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำผิดตกเป็นของแผ่นดิน

3) การเลิกกันในคดีอาญา

ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 บัญญัติไว้ว่า คดีอาญาเลิกกันดังต่อไปนี้

(1) ในความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในความผิดที่เป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกิน 10,000 บาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบปรับแล้ว

(3) ในความผิดที่เป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหาค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้นๆ ได้เปรียบเทียบปรับแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบปรับได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

(5) อาจกล่าวได้ว่าคดีอาญาเล็กน้อย ตาม มาตรา 37 ด้วยเหตุ 2 ประการ คือ

ก. โดยผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราโทษอย่างสูงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

ข. การเล็กน้อยโดยการเปรียบเทียบปรับของเจ้าพนักงาน

4) การเล็กน้อยโดยผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับ

ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ ดังนี้

(1) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว

(2) ผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ อันเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว

(3) ผู้ที่กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราโทษอย่างสูงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

5) การเล็กน้อยโดยการเปรียบเทียบของเจ้าพนักงาน

เป็นการให้เจ้าพนักงานในการใช้ดุลพินิจ ถึงการกระทำผิดหนัก เบา แค่ไหน ในการกำหนดค่าปรับจะต้องไม่ต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำ และไม่สูงกว่าอัตราโทษอย่างสูง เมื่อกำหนดค่าปรับแล้ว เจ้าพนักงานจะปรับได้ต่อเมื่อผู้กระทำผิดและผู้เสียหายยินยอมให้ปรับ จึงจะปรับได้ ถ้าผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาไม่ยินยอม เจ้าพนักงานก็ไม่สามารถปรับได้ อันเป็นการแสดงเจตนา 2 ฝ่ายสรุปหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบปรับโดยเจ้าพนักงานได้ 3 ประการ ดังนี้

(1) ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ

- พนักงานสอบสวน หมายถึงพนักงานสอบสวนทั้งในกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดอื่นๆ มีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ตามหลักทั่วไป มีอำนาจในเขตอำนาจของตน ซึ่งต้องเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 16 มาตรา 18 และมีอำนาจตาม มาตรา 2(6) ด้วย

- นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่สารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการแทนในตำแหน่งนั้นๆ มีอำนาจเปรียบเทียบปรับภายในเขตอำนาจของตนได้ ตาม มาตรา 37(3)

- พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่น หมายถึงเจ้าหน้าที่ ซึ่งกฎหมายเฉพาะเรื่องนั้นๆ ได้ให้อำนาจเปรียบเทียบปรับ ตาม มาตรา 37 (4)

(2) คดีอาญาที่พนักงาน ตามข้อ (1) มีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้

- พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับดังนี้

ก. คดีที่เป็นความผิดลหุโทษตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102 ได้แก่ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข. คดีที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ

ค. ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท

ง. ความผิดตามกฎหมายภาษีอากร ซึ่งมีอัตราโทษปรับอย่างสูงปรับไม่เกิน 10,000 บาท

จ. ความผิดตามกฎหมายอื่นที่ไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวน

- นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่สารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการแทนในตำแหน่งนั้นๆ มีอำนาจเปรียบเทียบปรับดังนี้

ก. คดีที่เป็นความผิดลหุโทษตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102 ได้แก่ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข. คดีที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ

ค. ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท

ง. ความผิดตามกฎหมายภาษีอากร ซึ่งมีอัตราโทษปรับอย่างสูงปรับไม่เกิน 10,000 บาท

- พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่น มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ ดังนี้

ก. ความผิดตามกฎหมายอื่น ซึ่งบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเปรียบเทียบได้แก่ความผิดและอัตราโทษปรับเกินกว่า 10,000 บาท พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเปรียบเทียบความผิดดังกล่าว และมีอำนาจมอบอำนาจให้พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับแทนในความผิดนั้นได้ เช่น พ.ร.บ.ขนส่งทางบกฯ

ข้อสังเกต พนักงานอัยการมีอำนาจเกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบปรับของพนักงานสอบสวน โดยในคดีที่เห็นว่าเปรียบเทียบปรับได้อาจสั่งให้พนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบปรับได้

(3) วิธีการเปรียบเทียบปรับ

ก. เจ้าพนักงานหน้าที่เป็นผู้กำหนดอัตราค่าปรับตามที่เห็นสมควร ไม่ต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำและไม่สูงกว่าอัตราโทษขั้นสูงของกฎหมาย

ข. ผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอม ถ้าหากไม่มีเงินชำระ เจ้าพนักงานจะกำหนดให้นำมาชำระภายใน 15 วัน ถ้านำมาชำระตามกำหนดถือว่าคดีอาญาเลิกกัน ถ้าไม่นำมาชำระตามกำหนดก็จะออกหมายเรียก หากไม่มาตามหมายเรียก ออกหมายจับ และจับกุมดำเนินคดีต่อศาลต่อไป

ค. คดีมีค่าทดแทน หรือมีสิทธิเรียกร้องทางแพ่ง เจ้าพนักงานมีอำนาจให้คู่ความตกลงกัน หรือจะให้เจ้าพนักงานเปรียบเทียบให้ได้ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอม เจ้าพนักงานก็จะเปรียบเทียบปรับตามที่คู่ความยินยอม

(4) ผลของการเปรียบเทียบปรับ

ก. คดีอาญาเลิกกันเสร็จเด็ดขาด ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 38 (1) เป็นการตัดสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องให้ระงับไป

ข. การเปรียบเทียบโดยพนักงานสอบสวน คดีจะยังไม่เสร็จเด็ดขาดจนกว่าจะได้ส่งบันทึกการเปรียบเทียบปรับไปยังพนักงานอัยการเพื่อเห็นชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 142 วรรคท้าย มาตรา 144 เพื่อตรวจสอบว่าการสอบสวนชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ค. การเปรียบเทียบปรับโดยเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นย่อมเสร็จเด็ดขาดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 38(1) มีผลตาม มาตรา 39(3) และคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวเมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่ส่งบันทึกการเปรียบเทียบนั้นไปยังพนักงานอัยการตาม มาตรา 142 วรรคท้าย และมาตรา 144

ง. การเลิกกันโดยผู้กระทำความผิด ยินยอมชำระค่าปรับในอัตราโทษอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นกับพนักงานสอบสวน ไม่ต้องส่งบันทึกการเปรียบเทียบปรับไปยังพนักงานอัยการ

(5) กรณีผู้ต้องหาและผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ สามารถให้ความยินยอมได้หรือไม่ ประเด็นนี้ ตามหนังสืออัยการพิเศษ เล่ม 3 พ.ศ.2480 หน้า 70 และเล่ม 5 พ.ศ.2482 หน้า203-207 และมีคำพิพากษาฎีกาที่ 1074/2477 วินิจฉัยว่า กรณีซึ่งคู่ความเป็นผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้เยาว์ย่อมไม่มีอำนาจทำนิติกรรมใดๆ ให้เป็นการผูกมัดและเสียเปรียบแก่ตน เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นกิจการอันผู้เยาว์จะต้องทำเองเฉพาะตัว

ฉะนั้น กรณีที่ผู้ต้องหาที่เป็นผู้เยาว์นั้นผู้ต้องหายอมให้ความยินยอมในการเปรียบเทียบปรับโดยลำพังตนเองได้ ไม่ต้องมีผู้แทนโดยชอบธรรมให้คำยินยอม เพราะการลงโทษอาญานั้นกฎหมายมุ่งลงโทษเป็นการเฉพาะตัว ผู้อื่นจะรับโทษทางอาญาแทนไม่ได้ จึงนับว่า

กิจการอย่างนี้เป็นกิจการที่ผู้เยาว์ต้องทำเองเฉพาะตัว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 23 และค่าปรับที่ผู้ต้องหาชำระนั้นที่ผู้ต้องหายินยอมให้ด้วยความยินยอม มิใช่ค่าปรับที่บังคับเอาฝ่ายเดียวจึงมีลักษณะไม่เหมือนกับการลงโทษให้ปรับ

กรณีผู้เยาว์เป็นผู้เสียหาย การให้ความยินยอมโดยลำพังยอมไม่สมบูรณ์ ตามกฎหมาย ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมยินยอม

3.4 การแจ้งข้อหาสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชน

ในการแจ้งข้อหาหรือการสอบสวนปากคำจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนอยู่ด้วยทุกครั้งและต้องแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ คำให้การที่ให้อาจใช้เป็นพยานในการพิจารณาคดีได้ นอกจากนี้ ตามมาตรา 76 ห้ามเจ้าพนักงานผู้จับกุม หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มี หรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน

การสอบสวน ตามกฎหมาย (มาตรา 77 และ 78 วรรคหนึ่ง) ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน แม้ว่าจะมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับกุมก็ตาม และให้รีบดำเนินการสอบสวนให้เสร็จ และส่งสำนวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลเยาวชนและครอบครัวภายใน 30 วันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุม อย่างไรก็ดี ถ้าเป็นที่ปรากฏชัดว่าในขณะที่กระทำความผิดเด็กมีอายุไม่เกิน 10 ปีบริบูรณ์ ให้ดำเนินการตามมาตรา 77 วรรคหนึ่งถึงสาม ซึ่งโดยสรุป ถ้าได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในโอกาสแรกที่จะกระทำได้

การแจ้งข้อหาเด็กหรือเยาวชนก่อนไปตรวจสอบการจับ หรือแจ้งข้อกล่าวหากรณีเข้าพบรับทราบข้อกล่าวหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ต้องใช้ที่ปรึกษากฎหมาย ซึ่งหลักกฎหมายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 70 วางหลักว่า เมื่อรับตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับ หรือผู้ต้องหามาปรากฏต่อหน้าให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติดังนี้

ประการแรก สอบถามผู้ต้องหาในเบื้องต้นเกี่ยวกับชื่อตัว ถิ่นที่อยู่ ผู้ปกครองฯลฯ

ประการที่สอง แจ้งข้อกล่าวหาและการสอบสวนปากคำเด็ก และมาตรา 73 วางหลักว่า เมื่อผู้ต้องหามาอยู่ต่อหน้าศาลในชั้นตรวจสอบการจับ ถ้าเด็กไม่มีที่ปรึกษากฎหมายให้ศาลตั้งให้ตั้งที่ปรึกษามาเพื่อทำหน้าที่ซักค้านหากศาลจะส่งควบคุมผู้ต้องหาในสถานพินิจตาม มาตรา 74 ก่อนศาลส่งควบคุมให้ถามผู้ต้องหาหรือที่ปรึกษากฎหมายทุกครั้งว่า มีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ศาลมีอำนาจสั่งมอบตัวผู้ต้องหาให้ผู้ปกครองก็ได้ หรือ ส่งควบคุมในสถานพินิจก็ได้ กรณีสั่งมอบตัวให้

ผู้ปกครองศาลมีอำนาจกำหนดให้ผู้ต้องหาไปพบพนักงานสอบสวน(ก็เพื่อสอบปากคำ)หรือพนักงานคุมประพฤติ (ก็เพื่อสืบเสาะ) แล้วแต่กรณี มาตรา 75 ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำผู้ต้องหา ต้องมีที่ปรึกษากฎหมายร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง มาตรานี้บังคับในชั้นการแจ้งข้อหาและสอบสวนปากคำผู้ต้องหาภายหลังการตรวจสอบการจับมาแล้วตามมาตรา 73 และ 74

จากหลักการของกฎหมายสรุปได้ว่าในชั้นรับตัวผู้ถูกจับต้องพาไปตรวจสอบการจับทันทีภายใน 24 ชั่วโมง ส่วนการแจ้งข้อหากรณีไม่ใช่ผู้ถูกจับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ไม่ต้องพาไปตรวจสอบการจับ พนักงานสอบสวนยังไม่ต้องสอบปากคำเด็กก็ได้เพียงแต่ซักถามเบื้องต้น แล้วแจ้งข้อกล่าวหา ไม่ต้องมีที่ปรึกษากฎหมาย เมื่อพาผู้ต้องหาไปศาลจึงตั้งที่ปรึกษาให้เพื่อซักค้านการตั้งควบคุมภายหลังที่ศาลส่งมอบตัวเด็กให้ผู้ปกครองหรือตั้งควบคุมแล้วหากพนักงานสอบสวนสอบปากคำเด็กผู้ต้องหาโดยมีที่ปรึกษากฎหมายร่วมอยู่ด้วยเห็นว่าที่ปรึกษากฎหมายครั้งนี้เป็นใครก็ได้ไม่จำเป็นต้องเป็นคนเดียวกับที่ศาลตั้งให้ในชั้นตรวจสอบการจับ

มีข้อสังเกตว่า ห้วงเวลาการเข้ามามีบทบาทของที่ปรึกษากฎหมายในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนพ.ศ.2553 กับ การเข้ามามีบทบาทของทนายความในการคุ้มครองสิทธิเด็กตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีห้วงเวลาของการเข้ามามีบทบาทเหมือนกันทนายความของผู้ต้องหาเข้ามาในห้วงเวลาของการสอบสวนตาม มาตรา 133 ทวิ 134/2 โดยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต,หรือคดีที่มีอัตราโทษจำคุกหรือคดีผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนถามว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีกฎหมายบังคับให้พนักงานสอบสวนจัดให้มาร่วมฟังการสอบสวน

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 ต้องมีสหวิชาชีพหรือไม่ ตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 การแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไม่จำเป็นต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ฯ การสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชนนั้นเดิมใช้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ โดย มาตรา 134/2 ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ซึ่งในเรื่องนี้มีความเห็นแยกออกสองฝ่ายคือ

ฝ่ายแรก เห็นว่านำมาใช้โดยอนุโลมนั้นคือนำมาทั้งหมดทั้งอัตราโทษและฐานความผิดเพราะฉะนั้นต้องพิจารณาว่าเข้าหลักเกณฑ์ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ หรือไม่ถ้าเข้าก็ต้องใช้สหวิชาชีพ หากไม่เข้าก็ไม่ต้องใช้สหวิชาชีพ

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าให้นำเฉพาะการสอบสวนเท่านั้นมาใช้คือต้องใช้สหวิชาชีพทุกคดี เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนในการดำเนินคดี ฉะนั้นจึงต้องใช้สหวิชาชีพทุกคดี เมื่อพิจารณาตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 6 ให้นำบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฯ มาใช้บังคับแก่คดีเยาวชนและครอบครัวเท่าที่ไม่ขัด หรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 75 วรรคสอง ในการแจ้งข้อกล่าวหาและ สอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือ เยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง ซึ่งตามตัวบทจะบัญญัติไว้เพียงว่าต้องมีที่ปรึกษากฎหมายอยู่ด้วยเท่านั้น และตัวที่ปรึกษานั้นก็มีคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 121 คือต้องผ่านการอบรมเรื่องวิธี พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ฯ ซึ่งเป็นคุณสมบัติ ที่น่าจะทดแทนนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ได้ในช่วงนี้ไม่มีที่ปรึกษาที่มีคุณสมบัติดังกล่าว น่าจะต้องใช้สหวิชาชีพไปก่อนจนกว่าจะมีที่ปรึกษากฎหมายที่มีคุณสมบัติตาม มาตรา 121 เพราะ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ บัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใดอาจจะมีผลกระทบกระเทือน ต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรงให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ทำให้ เห็นว่ากฎหมายประสงค์จะคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่อาจจะมีผลกระทบกระเทือนจิตใจต่อเด็กได้ หากเมื่อที่ปรึกษากฎหมายยังไม่ผ่านการอบรมหรือมีคุณสมบัติตาม มาตรา 121 ก็อาจจะเป็นการ ละเมิดสิทธิของเด็กได้ น่าจะใช้สหวิชาชีพไปก่อนจนกว่าจะมีที่ปรึกษาตาม มาตรา 121 มารับ บทบาทหน้าที่ของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งก็ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกิดขึ้นใน ชั้นพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญา ซึ่ง สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ ได้มีหนังสือสั่งการ ที่ 0011.25/2056 ลง 20 พฤษภาคม 2554 และ หนังสือที่ 0011.25/2509 ลง 9 กรกฎาคม 2555 เรื่อง แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 ไว้ เพื่อให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบคำสั่งโดยเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เกิดการกระทบ ต่อสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กในการปฏิบัติหน้าที่ในชั้น ตำรวจ โดยกำหนดให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติศาล เยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 โดยให้มีทั้งสหวิชาชีพและมีที่ปรึกษากฎหมาย ทนายความ ร่วม ด้วยทุกครั้ง โดยให้ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

3.5 การนำผู้ต้องหาเด็กมาให้ข่าว แลกข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

ในปัจจุบันมีพนักงานตำรวจนำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมาให้ข่าว แลกข่าว และ นำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งไม่ได้ปฏิบัติไปตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติสั่งการไว้

ตามระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ.2556 ประกาศ ณ วันที่ 11 มีนาคม 2556

คำสั่ง ตร. ที่ 855/2548 ลง 16 พฤศจิกายน 2548 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 ลง 16 กรกฎาคม 2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกธรรมชาติในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการ การควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา บทที่ 2 ข้อ 6.10

ข้อ 6.10 การให้ผู้ต้องหาพำนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

ข้อ 6.10.1 ห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าว ขณะมีการให้ผู้ต้องหาพำนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใดๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหา หรือบุคคลใดๆ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีเสียหาย

ข้อ 6.10.2 พนักงานสอบสวนไม่ควรให้ผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพว่า ผู้ต้องหากระทำผิดอย่างไร แต่ถ้าเป็นการนำชี้ประกอบคำรับอื่น เช่น นำชี้จุดที่ซ่อนทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำผิด สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำผิด หรือสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐาน อาจให้ผู้ต้องหาชี้ก็ได้ และป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ และให้ระมัดระวังการใช้ถ้อยคำ หรือกริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรต่อผู้ต้องหา

ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม ห้ามมิให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเพราะจะเป็นการประจานเด็ก และอาจเป็นการกระทำผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก รวมทั้งห้ามมิให้นำผู้ต้องหาไปขอขมาศพหรือบิดา มารดา สามี ภรรยาญาติมิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตาย นอกจากนี้ห้ามนำผู้เสียหาย พยาน เข้าร่วมในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นอันขาด โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็ก สตรี พระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมาย ซึ่งได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 26 มาตรา 39 ,พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 27 มาตรา 79 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 76 มาตรา 130 มาตรา 192 ซึ่งหากมีการปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งข้างต้น โดยเคร่งครัดแล้ว หากมีการฝ่าฝืน นำตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมาให้ข่าว แถลงข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ อาจเข้าข่าย

เป็นการผิดกฎหมายและเป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชน โดยเฉพาะการนำผู้ต้องหาหรือเยาวชนไปให้ข่าว แลกข่าว หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การใช้หมวกหรือผ้าคลุมไหมพรมปิดบังใบหน้าในการแถลงข่าว หรือการนำไปนำซึ่งที่เกิดเหตุ หรือนำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปขอขมาศพต่อญาติผู้เสียหายแล้วถูกญาติผู้เสียหายทำร้ายร่างกาย ซึ่งในบางครั้งผู้บังคับบัญชาเป็นผู้สั่งการซึ่งเป็นปัญหาในทางปฏิบัติอาจทำให้เป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนได้

4. เปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนกับต่างประเทศ

4.1 เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย

ดังที่ได้ศึกษามาแล้วเมื่อเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาบางมลรัฐกับประเทศไทย จะเห็นได้ว่า การให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้การคุ้มครองไว้ ดังนี้ คือ

4.1.1 เปรียบเทียบเรื่องเกณฑ์อายุของเด็กหรือเยาวชน

เกณฑ์อายุของเด็กหรือเยาวชนประเทศสหรัฐอเมริกากับของประเทศไทย โดยหลักแล้วมีเกณฑ์อายุของเด็กหรือเยาวชนเท่ากัน คือ ไม่ได้กำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำไว้ โดยหมายถึงบุคคลอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์เช่นเดียวกับเกณฑ์อายุตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งเป็นเกณฑ์อายุตามหลักสากล

4.1.2 การให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนระหว่างควบคุมตัว

ในประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย ได้บัญญัติถึงเรื่องการควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง เช่นเดียวกัน และได้กำหนดให้ควบคุมตัวแยกต่างหากจากผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ ในสหรัฐอเมริกายังได้ให้อำนาจผู้ดูแลเด็กและเยาวชนในเบื้องต้นโดยมีทางเลือก 5 แนวทาง คือ

ประการแรก คือ สอบถามเด็กแล้วมอบตัวให้ชุมชน

ประการที่สอง คือ ส่งตัวเด็กให้แก่กรมบริการเยาวชน ซึ่งมีอยู่ในทุกมลรัฐและตามเมืองต่างๆ หรือส่งให้หน่วยดูแลทางจิต หรือองค์การทางสังคมสงเคราะห์

ประการที่สาม คือ หากเด็กมีความประพฤติเสียหายอาจนำตัวมาสถานีตำรวจและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ถ้าเห็นว่าจำเป็นก็นำตัวไปดูแลจนกระทั่งปล่อยตัวไป โดยตำรวจเป็นผู้กำกับดูแล

ประการที่สี่ คือ หากกรณีร้ายแรงก็ต้องส่งตัวเด็กไปยังศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นการนำเด็กเข้าสู่ระบบของศาล

ประการสุดท้าย คือ กรณีส่งตัวไปศาลโดยให้มีการควบคุมไว้ที่สถานควบคุมซึ่งท้องที่บางแห่งที่ไม่มีสถานควบคุม จึงต้องควบคุมไว้ที่เรือนจำ อย่างไรก็ตาม วิธีนี้เป็นวิธีสุดท้ายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ในประเทศไทย มีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้บัญญัติในมาตรา 72 ว่า “ให้นำตัวผู้ต้องหาไปตรวจสอบการจับในทันที ทั้งนี้ภายในเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่ที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน และ

มาตรา 73 บัญญัติว่า “เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา หรือบุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างดำเนินคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น ไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาล แล้วแต่กรณี โดยไม่ได้กำหนดให้ผู้ดูแลมีอำนาจเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา โดยให้อำนาจผู้ดูแลต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาลเป็นสำคัญ

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอาจร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในสถานพินิจหรือในสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่เห็นสมควร

ถ้าเยาวชนนั้นมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่น หรือมีอายุเกินยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมตัวไว้ในเรือนจำหรือสถานที่อื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแลตามวรรคหนึ่งหรือการปล่อยชั่วคราวหากปรากฏต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการรักษา หรือรับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใดๆ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นว่านั้นด้วยก็ได้

กล่าวโดยสรุป หลักการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในประเทศสหรัฐอเมริกาและในประเทศไทยนั้น ได้บัญญัติในการคุ้มครองสิทธิในลักษณะเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลาในการควบคุม คือ ไม่เกิน 24 ชั่วโมง มีการแยกการควบคุมออกจากผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่

ในสหรัฐอเมริกาให้ผู้ดูแลใช้อำนาจในการพิจารณาว่าจะใช้วิธีการควบคุมตัวหรือมอบให้ชุมชน หรือมอบให้ผู้ปกครอง บิดา มารดา หรือองค์การที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย เป็นผู้รับตัวไว้ในระหว่างดำเนินคดี สำหรับอำนาจในการดูแลนั้นต้องเป็นไปตามคำสั่งศาล สำหรับประเทศไทยได้กำหนดให้มอบให้ผู้ปกครอง ผู้ดูแล เฉพาะกรณีเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดซึ่งมีอัตราโทษไม่เกิน 5 ปี เท่านั้น

จะเห็นได้ว่าทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและในประเทศไทยต่างก็มุ่งให้การคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยกำหนดให้ควบคุมตัวได้ในระยะเวลาสั้นๆ เช่นเดียวกัน และมีการควบคุมตัวแยกจากผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่

4.1.3 หลักประกันการคุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรม

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้คำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาให้ได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเห็นควรให้มีการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันกับการให้การคุ้มครองสิทธิในคดีอาญาทั่วไป

ดังนั้น กระบวนการคุ้มครองสิทธิต้องนำมาใช้กับเด็กหรือเยาวชนด้วยซึ่งได้กำหนดไว้ว่าก่อนเริ่มสอบสวนคดีอาญาพนักงานผู้มีหน้าที่สอบสวนจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าผู้ต้องหาสิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ เลยก็ได้ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาถั่วออกมาอาจใช้ยื่นแก่ผู้ต้องหาในชั้นศาลได้ ผู้ต้องหาสิทธิจะมีทนายความอยู่ร่วมด้วยในระหว่างสอบสวน หากผู้ต้องหาไม่สามารถจัดหาทนายความได้เอง จะมีการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหา ก่อนเริ่มการสอบสวนถามผู้ต้องหาถึงความประสงค์เช่นนั้น เช่นเดียวกับกรณีในประเทศไทย ก็มีบัญญัติในการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนในฐานะผู้ต้องหาไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นเดียวกัน เช่นในชั้นจับกุม ชั้นรับมอบตัว ชั้นสอบสวน ให้แจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก็เพื่อเป็นการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญาเป็นไปตามหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมายเป็นไปตามสิทธิที่ได้รับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน เช่น สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหา, สิทธิที่จะปรึกษา, สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองและสิทธิที่จะไม่ให้การเด็กต้องได้รับแจ้งว่าเขามีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามหรือให้การใดๆ ที่อาจเป็นปฏิปักษ์กับตัวเอง , สิทธิที่เด็กจะได้กลับไปอยู่กับบิดามารดา

4.1.4 การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ถูกกล่าวหาเด็ก

ในสหรัฐอเมริกาไม่จำกัดเฉพาะเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาเท่านั้น แต่รวมถึงเด็กที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมด้วย หลังจากจับกุมแล้ว ตำรวจจะควบคุมได้

ไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง รวมถึงตำรวจมีหน้าที่แจ้งการจับกุมให้ศาล และบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กทราบด้วย

ประเทศสหรัฐอเมริกา ให้อำนาจผู้มีหน้าที่เบื้องต้นในการดูแลเด็กและเยาวชน ที่กระทำผิดหรือความประพฤติเบี่ยงเบน คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ

สำหรับในประเทศไทยนั้น ก็มีการให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนในกรณีเด็กหรือเยาวชนประพฤติไม่สมควร ซึ่งมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 โดยให้ปฏิบัติดังนี้

- 1) นำตัวเด็กมาแจ้งที่ทำการเพื่อซักประวัติ
- 2) เรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาให้ถ้อยคำ
- 3) มอบตัวเด็กคืนให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง พร้อมทั้งว่ากล่าวตักเตือน

บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

4) หากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ได้รับการว่ากล่าวตักเตือนมาแล้วและยังไม่สามารถดูแลเด็กได้ ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่ทำทัณฑ์บนและกำหนดเบี้ยปรับได้

สำหรับกรณีของการปล่อยชั่วคราวเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดของประเทศไทยพบว่า การประกันตัวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนั้น ยังเป็นข้อถกเถียงกันอยู่ในบรรดาระัฐต่างๆ ซึ่งบางรัฐไม่ใช้วิธีประกันตัว เนื่องจากเห็นว่า จะได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยมอบให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองอย่างรวดเร็วในโอกาสแรก แต่บางรัฐยินยอมให้มีการประกันตัว สำหรับกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 72 ได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดูแลในเบื้องต้นเช่นกัน และให้นำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่ที่เวลาที่มาถึงที่ทำการพนักงานสอบสวน ส่วนอำนาจในการให้ปล่อยชั่วคราวหรือการสั่งให้ควบคุมตัวให้ศาลเท่านั้นมีอำนาจพิจารณาสั่ง ซึ่งตามกฎหมายเก่าได้ให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจฯ เป็นคนพิจารณา โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอำนาจพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราวหรือสั่งให้ควบคุมตัวได้

4.1.5 การปฏิบัติต่อผู้ต้องเด็กหรือเยาวชน

ในสหรัฐอเมริกาการกระทำที่ได้รับการคุ้มครอง ได้แก่ การกระทำความผิดตามกฎหมายของรัฐบาล หรือการกระทำเกิดขึ้นในรัฐหรือภายใต้กฎหมายของสหพันธรัฐ หรือการกระทำความผิดภายใต้กฎหมายของรัฐหรือการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดทางอาญา แต่ไม่รวมถึงความหมายของการกระทำผิดที่รุนแรง เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย เป็นต้น

มลรัฐเพนซิลวาเนีย ได้วางมาตรการสำหรับการควบคุมตัวเด็กต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ

อำนาจการควบคุมตัว จะกระทำไปตาม มาตรา 6324 (Thangking into custody) ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจควบคุมตัวเด็กหากมีพฤติการณ์ ดังนี้

- ต้องเป็นการควบคุมตัวตามคำสั่งศาล
- การควบคุมเมื่อมีการจับกุมโดยชอบด้วยกฎหมาย
- หากมีเหตุผลประกอบเชื่อว่าเด็กอาจได้รับความเสียหายหรืออยู่ใน

สภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อเด็ก

- ถ้ามีเหตุผลเชื่อได้ว่าเด็กได้หนีจากการดูแลของผู้ปกครอง ผู้ดูแล หรือเจ้าพนักงานผู้ควบคุม หรือหลบหนีจากการพิจารณาคดี

- มีเหตุผลเชื่อได้ว่าเด็กเป็นผู้ละเมิดข้อกำหนดของพนักงานคุมประพฤติ

โดยหลักกฎหมายมลรัฐเพนซิลวาเนีย ห้ามควบคุมตัวเด็กและเยาวชนเว้นแต่ได้พิจารณาจากพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนพบว่า มีความจำเป็นที่จะควบคุมตัวเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่นหรือทรัพย์สิน หรือเพื่อความปลอดภัยของตัวเด็กเองหรือควบคุมเพื่อมีตัวเด็กไว้ในการพิจารณาคดี

สำหรับในประเทศไทย นั้น ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 66 ให้อำนาจตำรวจในการจับกุมตัวเด็กได้นั้น ต้องได้กระทำผิดซึ่งหน้า หรือมีคำสั่งหรือหมายจับหรือคำสั่งของศาล ส่วนเยาวชนนั้นการจับกุมให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเมื่อนำตัวส่งให้พนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนต้องนำตัวไปศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับทันทีทั้งนี้ภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่มาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน และหากมีการตรวจสอบหรือได้สวนว่ามีการจับกุมโดยไม่ชอบ มาตรา 73 ยังให้ศาลมีอำนาจให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไป

ส่วนการใช้อำนาจระหว่างการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในประเทศสหรัฐอเมริกา เจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้อำนาจของตนได้อย่างเต็มที่ในระหว่างที่ควบคุมตัวเด็กและเยาวชน เพื่อการสอบสวนปากคำ และกรณีที่ต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นนำเสนอต่อศาลสำหรับการพิจารณาคดีและเพื่อสวัสดิภาพและความจำเป็นของชุมชนในการควบคุมตัวเด็ก

ส่วนในประเทศไทยนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจในการถามปากคำในเบื้องต้น ส่วนการสืบเสาะและพินิจเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงนั้นเป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติที่จะต้องเสนอรายงานแสดงข้อเท็จจริงให้ศาลทราบ ส่วนการสอบสวนนั้นต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาและตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อนเริ่มสอบสวนปากคำเด็กเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานคุมประพฤติจะต้องแจ้งให้เด็กทราบถึงจุดมุ่งหมายของการสอบปากคำด้วย ซึ่งเด็กอาจจะปฏิเสธที่จะให้ปากคำก็ได้ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจบังคับ ชูเชิญ ให้เด็กยอมให้การ เว้นแต่กรณีอยู่ในความสนใจและเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะและตัวเด็กเอง

ในประเทศไทย นั้นก่อนเริ่มสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคือพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับการที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้ทราบและเข้าใจ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 และห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หรือหลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหา นั้น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 135

4.1.6 สิทธิที่จะมีทนายความ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะมีทนายความ ซึ่งคุณสมบัติของทนายความและคดีที่มีสิทธิที่จะมีทนายความ นั้น ได้บัญญัติไว้ดังนี้

- สิทธิได้รับการจัดหาทนายความสำหรับคดีที่มีโทษไม่ร้ายแรง สิทธิของจำเลยที่ได้รับการพิจารณาคดีในศาลมลรัฐ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ ไม่ว่าคดีจะมีโทษร้ายแรงหรือไม่ก็ตาม ซึ่งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 เน้นถึงลักษณะพิเศษของระบบกล่าวหาที่เป็นการต่อสู้ระหว่างคู่ความ โดยชี้ให้เห็นถึงความเสียเปรียบของจำเลยที่ไม่มีทนายความช่วยเหลือและจำเลยที่ยากจนไม่มีความสามารถว่าจ้างทนายความสำหรับตนเองจะไม่ได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม

1) สิทธิได้รับการจัดหาทนายความสำหรับคดีที่มีโทษจำคุก

ในการพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ศาลสูงไม่ได้คำนึงถึงข้อหาความผิดที่มีโทษร้ายแรงหรือโทษเล็กน้อย แต่ศาลคำนึงเพียงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นคนยากจนหรือไม่ มีความสามารถว่าจ้างทนายความได้เองหรือไม่เท่านั้น หากปรากฏว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีฐานะยากจนและต้องการทนายความศาลต้องแต่งตั้งให้ สิทธิการมีทนายความช่วยเหลือในการดำเนินคดีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าคดีนั้นจะมีโทษร้ายแรงหรือโทษเล็กน้อยก็ตาม

- สิทธิได้รับการมีทนายความที่มีประสิทธิภาพ

ศาลสูงของประเทศไทย ได้มีความเห็นตรงกันว่า ทนายความมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้คดีก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี และถือเป็นสิทธิขั้นมูลฐานตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ จึงได้วางหลักไว้ว่าสิทธิการมีทนายความ (Right to Counsel) หมายถึง การมีทนายความที่มีประสิทธิภาพในการให้การช่วยเหลือ และเป็นทนายความที่

มีความสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือด้วย ดังนั้น สิทธิการมีทนายความจึงไม่เพียงแต่มีทนายความปรากฏตัวในการดำเนินคดีเท่านั้น และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ว่าทนายความที่ได้รับการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ บางคดีศาลอาจกำหนดให้มีการพิจารณาคดีใหม่หรืออาจยกฟ้อง หากพบว่าทนายความที่ได้รับการแต่งตั้งไม่มีประสิทธิภาพหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้มาตรฐานตามวิชาชีพทนายความ

- สิทธิได้รับการจัดหาทนายความทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี

โดยที่ศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีคำวินิจฉัยวางหลักบรรทัดฐานว่าก่อนที่จะเริ่มทำการสอบสวนคดีอาญา พนักงานสอบสวนผู้มีหน้าที่สอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบ ว่า ผู้ต้องหาสิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ เลยก็ได้ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวออกมาอาจนำไปใช้กับผู้ต้องหาในศาลได้ และผู้ต้องหาสิทธิที่จะมีทนายความอยู่ร่วมด้วยทุกขณะระหว่างสอบสวน ถ้าหากผู้ต้องหาไม่สามารถว่าจ้างทนายความสำหรับตนเองได้ และต้องการทนายความผู้ต้องหาจะได้รับการแต่งตั้งทนายความให้ก่อนเริ่มทำการสอบสวน

ทนายความที่เข้ามาช่วยเหลือนี้เป็นทนายความของรัฐ ได้รับการตอบแทนเป็นเงินเดือนจากรัฐ ทนายความที่เข้ามาทำงานในฐานะทนายความของรัฐนั้น เป็นการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของการแต่งตั้งทนายความของสำนักงานกฎหมายของเอกชน ซึ่งมีการะงานของตนมาก และอาจไม่มีทักษะหรือประสบการณ์ที่เหมาะสมกับการให้การช่วยเหลือแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา นอกจากนี้ยังเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องค่าตอบแทนทนายความที่เข้ามาช่วยเหลือ เพราะรัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายของทนายความโดยเงินเดือนประจำ แต่ก็มีข้อบกพร่องของระบบการให้การช่วยเหลือทางกฎหมายนี้ อาจเกิดขึ้นได้จากการคัดเลือกบุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่ทนายความ เพราะต้องคัดเลือกทนายความที่ประสบการณ์ในคดีอาญา ซึ่งพบว่าในบางครั้งทนายความที่มีความชำนาญในคดีอาญาอาจเข้าไปทำงานที่ในสำนักงานกฎหมายเอกชน

ในประเทศไทยนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ 134 /1, 134 /2 ได้บัญญัติเรื่อง สิทธิผู้ต้องหาที่จะมีทนายความ ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยยากจนไม่สามารถจัดจ้างทนายความเองได้ รัฐก็ต้องจัดให้ โดยกำหนดไว้ดังนี้ คือ ในคดีที่มีโทษประหารชีวิตหรือคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้จัดหาทนายความให้ และตาม มาตรา 173 ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่จำเลยอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้ศาลตั้งทนายความให้ และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 75 ได้บัญญัติไว้ในการแจ้งข้อกล่าวหา หรือสอบสวน ให้มีที่ปรึกษา

กฎหมายของเด็กอยู่ร่วมด้วยทุกครั้งโดยไม่ได้กำหนดว่าเป็นความผิดในอัตราโทษเท่าใด หรือ ความผิดใด ส่วนในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าเปรียบเทียบปรับได้ก็ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องมี หมายความหรือมีที่ปรึกษากฎหมายอยู่ร่วมอยู่ด้วยหรือไม่

ส่วนคุณสมบัติการเป็นทนายความในประเทศไทยนั้น มีกำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติทนายความฯ ส่วนคุณสมบัติการที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายนั้น ได้กำหนดคุณสมบัติ ไว้ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 120,121 ต้องมีคุณสมบัติเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความและผ่านการอบรม เรื่องวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ และความรู้ อื่นตามที่กฎหมายกำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ส่วนเรื่องค่าตอบแทน ในประเทศไทยทนายความที่ศาลตั้งให้มีอัตราเบิกค่าตอบแทน จากงบประมาณของรัฐซึ่งเบิกได้เฉพาะคดีเป็นรายคดี ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ไม่มี เงินเดือนจากรัฐเหมือนกับทนายของประเทศสหรัฐอเมริกา ในประเทศสหรัฐอเมริกามีทั้ง ทนายความของรัฐและทนายความเอกชน ส่วนในประเทศไทยนั้นมีเฉพาะทนายความจากสำนัก ทนายความของเอกชนเท่านั้น

4.2 เปรียบเทียบกฎหมายประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย

4.2.1 เปรียบเทียบหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุของเด็กและเยาวชน

ความหมายของเด็ก ในกฎหมายของญี่ปุ่นมีการให้ความหมายคำว่า “เด็ก” แยกต่างกันไปตามแต่วัตถุประสงค์ของกฎหมายนั้นๆ สำหรับในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะเด็กที่ตกเป็น ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา

ตาม The Juvenile Law ของญี่ปุ่น “เด็ก” หมายความว่า บุคคลที่อายุต่ำกว่า 20 ปี และตาม The Penal Code ของญี่ปุ่น เด็กซึ่งอายุต่ำกว่า 14 ปี จะไม่อยู่ภายใต้การลงโทษทางอาญาใน ญี่ปุ่นนอกจากเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาแล้ว ศาลเยาวชนของญี่ปุ่นมีเขตอำนาจเหนือเด็ก ที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมและเสี่ยงที่จะกระทำผิดด้วย และแม้ว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า 14 ปี จะไม่มี ความผิดทางอาญา แต่การกระทำของเด็กอาจเข้าลักษณะเด็กที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมก็ได้ ซึ่งยังคงอยู่ภายใต้กฎหมายนี้ เช่นกัน

ส่วนในประเทศไทยนั้น ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและ วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

มาตรา 4 บัญญัติเรื่องอายุของ เด็กหรือเยาวชนไว้ เด็ก หมายความว่า บุคคล อายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

ตามประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติไว้ในมาตรา 73 ว่า เด็กอายุไม่เกินสิบปี กระทำดังที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา 74 บัญญัติว่า เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการต่อไปนี้

มาตรา 75 บัญญัติว่า ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นที่พึงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่

มาตรา 76 ผู้ใดอายุกว่าสิบเจ็ดปี แต่ยังไม่เกินยี่สิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเรื่องเกณฑ์อายุแล้วนั้น เกณฑ์อายุของเด็กหรือเยาวชนของเด็กหรือเยาวชนของประเทศญี่ปุ่นและไทยนั้น มีเกณฑ์อายุที่ได้รับการคุ้มครองสิทธิเช่นเดียวกัน

4.2.2 การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

องค์กรที่ใช้อำนาจชั้นสอบสวนเด็ก ได้แก่

1) ตำรวจ ในญี่ปุ่น กฎหมายที่ใช้กับตำรวจญี่ปุ่น คือ The Police Law มีขึ้นในปี ค.ศ.1945 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม (Rule of Law) และความอิสระของท้องที่ จุดประสงค์เพื่อจัดการโครงสร้างตำรวจให้มีประสิทธิภาพในพื้นฐานของประชาธิปไตย โครงสร้างของตำรวจประกอบด้วย

- The National Police เป็นหน่วยงานที่ดูแลระดับประเทศ
- The Prefectural Police เป็นหน่วยงานที่ดูแลระดับเขตปกครอง

จุดเด่นอีกประการของตำรวจญี่ปุ่น คือ ระบบ Koban วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่นั้นปลอดภัยและสงบสุข มีการติดต่อประจำวันระหว่างผู้ที่อาศัยในพื้นที่นั้นกับตำรวจระบบนี้ใช้กันในเยอรมันและสิงคโปร์ด้วย

กระบวนการสอบสวนเด็กของตำรวจจะถูกดำเนินการตามความเชื่อของการมุ่งพัฒนาเด็ก และครอบคลุมถึงบุคลิกภาพ ความประพฤติ บันทึกภูมิหลัง การศึกษา ภูมิหลังครอบครัว เพื่อน หรือผู้ร่วมกระทำผิด รวมทั้งข้อเท็จจริง สาเหตุและแรงกดดันในการกระทำผิด

สำหรับในประเทศไทย นั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจจับกุมได้ทั่วราชอาณาจักร โดยมีการแบ่งส่วนราชการตาม พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มีทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา คือ ข้าราชการ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่ง มาตรา 2 (6) บัญญัติไว้ว่า พนักงานสอบสวน หมายความถึงเจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

และตาม มาตรา 18 ได้บัญญัติไว้ว่า “ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระ นครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอและข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อ ว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาถูกจับภายในเขตอำนาจของตน

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมี ยศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิด อาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาถูกจับภายในเขต อำนาจของตน.”

นอกจากนี้ในปัจจุบันการสอบสวนคดีอาญาบางคดีอยู่ที่สำนักคดีพิเศษ หรือหน่วยงานอิสระอื่น ที่กฎหมายให้มีอำนาจสอบสวน และพนักงานฝ่ายปกครองด้วยใน ต่างจังหวัดสำหรับความผิดบางพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา

2) พนักงานอัยการ ในญี่ปุ่น พนักงานอัยการมีบทบาทอย่างมากใน กระบวนการยุติธรรมและดำรงตำแหน่งสำคัญต่างๆ ในกระทรวงยุติธรรม พนักงานอัยการมีอำนาจ สอบสวนคดีอาญาและฟ้องร้องในญี่ปุ่น เอกชนไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาเอง

การสอบสวนคดีเด็ก พนักงานอัยการต้องทบทวนและตรวจสอบ พยานหลักฐานที่ตำรวจส่งมาให้อีกครั้งอย่างละเอียด และอำนาจสำคัญอีกประการ คือ พนักงาน อัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้ควบคุมตัว หากมีสถานการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ส่วนพนักงานอัยการในประเทศไทยนั้นไม่มีอำนาจในการสอบสวน คดีอาญาโดยตรง โดยมีอำนาจตามกฎหมายในการเข้าร่วมฟังการสอบสวนเด็กหรือเยาวชนตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ,134/2 มีอำนาจในการสอบสวนในคดี วิสามัญฆาตกรรม และคดีชั้นสูตรพลิกศพตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 และมีอำนาจสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตาม มาตรา 20 เท่านั้น

4.2.3 หลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ถูกกล่าวหาเด็ก

การคุ้มครองสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในญี่ปุ่นก็ได้รับการรับรอง ไว้เป็นพิเศษกว่าผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ใหญ่เช่นเดียวกันกับประเทศไทย เนื้อหาการคุ้มครองโดย สาระสำคัญทั่วไปคล้ายกับประเทศอื่นแต่ญี่ปุ่นมีความแตกต่างในเรื่องห้ามนำเสนอหรือเผยแพร่ ข้อมูลใดๆ ที่จะบ่งบอกตัวเด็กได้ ซึ่งแม้ไม่มีบทลงโทษในกรณีฝ่าฝืน แต่ทว่าสื่อมวลชนและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดแม้ในช่วงหลังจากเกิดคดี Kobe Case สื่อมวลชนจะ

เริ่มไม่เคร่งครัดเท่าเดิม และศาลจะผ่อนผันมากกว่าเดิม อีกทั้งยังไม่มีบทลงโทษในกรณีที่ฝ่าฝืนก็ตาม แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นละเมิดสิทธิเด็กในเรื่องนี้เป็นการทั่วไปนัก ซึ่งได้กำหนดไว้ดังนี้ คือ

- สิทธิที่ The Juvenile Law ให้การรับรอง มีดังนี้

1) การตั้งเกณฑ์อายุเด็กที่มีความรับผิดชอบทางอาญาได้ตาม The Penal Code ของญี่ปุ่น เด็กอายุน้อยที่สุดที่จะมีความรับผิดชอบทางอาญาได้ คืออายุ 14 ปี

ส่วนในประเทศไทย นั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75 เด็กที่อายุน้อยที่สุดที่จะมีความรับผิดชอบทางอาญาได้คือ บุคคลอายุกว่า 15 ปี บริบูรณ์

2) สิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ และไม่ให้การเป็นพยานแก่ตนเองตาม The Juvenile Law เด็กที่ถูกกล่าวหาไม่มีสิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ และมีสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นพยานแก่ตนเอง เช่นเดียวกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ใหญ่

ในประเทศไทยนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 134/4 (1) ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิจะให้การหรือไม่ก็ได้

3) การควบคุมแยกจากผู้ใหญ่และเด็กอื่นๆ

ระหว่างชั้นสอบสวน หากมิได้ปล่อยตัวไป แต่ถูกควบคุมตัวในระหว่างนั้นเด็กต้องถูกแยกจากการควบคุมตัวร่วมกับผู้ใหญ่ จุดประสงค์เพื่อมิให้เกิดการเลียนแบบผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้แล้ว เด็กก็จะไม่ถูกควบคุมตัวไว้ในห้องเดียวกับผู้ถูกกล่าวหาเด็กคนอื่นๆด้วยเพื่อไม่ให้ติดต่อกัน

ในประเทศไทยนั้น ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 81 บัญญัติว่า ห้ามควบคุมตัวไว้ร่วมกับผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่หรือห้องควบคุมที่จัดไว้ควบคุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่

4) สิทธิในการห้ามเผยแพร่ข้อมูลที่อาจบ่งชี้ถึงเด็ก

ในญี่ปุ่น ห้ามสื่อมวลชนนำเสนอรูปภาพ ชื่อ อายุ ที่อยู่ หรือข้อมูลอื่นที่อาจนำไปสู่การระบุตัวเด็กได้ วัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และเข้าสู่สังคมได้โดยไม่ถูกสังคามรังเกียจหรือรื้อฟื้นเรื่องในอดีตมาตอกย้ำเด็ก รวมถึงในชั้นพิจารณาด้วยและกฎหมายยังกำหนดให้ชั้นพิจารณาเป็นการลับ โดยบรรยากาศก็ต้องเป็นไปด้วยความละมุนละม่อมและอบอุ่น

สำหรับในประเทศไทย นั้น ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 76 บัญญัติว่า ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมตัวเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน

5) สิทธิมีผู้อยู่ด้วยระหว่างสอบสวน

ระหว่างการสอบสวนเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาตาม The Juvenile Police Activity Principles ซึ่งใช้กันเป็นมาตรฐานในการสอบสวนเด็กของตำรวจญี่ปุ่นกำหนดไว้ใน Article 9 Section 3 ว่าโดยหลักแล้วการสอบสวนเด็กต้องกระทำต่อหน้าผู้ปกครอง ที่อยู่ด้วยกับเด็กหรือบุคคลอื่นที่เหมาะสม

ในประเทศไทยนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ,134/2 ได้บัญญัติให้การคุ้มครองสิทธิไว้โดยให้มีสหวิชาชีพ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง อยู่ร่วมในการสอบสวน และตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 75 ได้กำหนดในการสอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสม และวรรคท้าย บัญญัติว่า ในการแจ้งข้อหาและสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชน ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคล หรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมฟังการสอบสวนดังกล่าวด้วยก็ได้

4.2.4 การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ถูกกล่าวหาเด็ก

ในประเทศญี่ปุ่น โดยพื้นฐานแล้ว การสอบสวนเด็กเหมือนการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ใหญ่มีข้อแตกต่างคือ หากคดีที่สามารถลงโทษปรับหรือโทษที่น้อยกว่าได้ ตำรวจต้องส่งตัวเด็กให้ศาลเยาวชนโดยตรง การสอบสวนคดีเด็กควรกระทำอย่างรวดเร็ว เนื่องจากว่าเด็กนั้นเติบโตเร็วและเปลี่ยนแปลงทั้งความคิดและจิตใจด้วย การดำเนินการซักไซ้โดยไม่มีคามจำเป็นทำให้ไม่ได้รับประสิทธิภาพ

ตำรวจจะดำเนินการสอบสวนตามแบบของ The Juvenile Law ประกอบกับ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายหรือระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการสัมภาษณ์เด็ก ตำรวจต้องไม่เพียงค้นหาข้อเท็จจริงในเรื่องของการกระทำผิดอาญาเท่านั้น แต่รวมถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความจำเป็นของมาตรการแก้ไขและความจำเป็นของการปกป้องเด็ก ทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดและความจำเป็นของการปกป้องต้องกระจ่าง ในการสอบสวนเด็กตำรวจผู้สอบปากคำ ต้องระวังคำถามที่ใช้อาจทำให้เด็กถูกโน้มน้าวได้

สำหรับในประเทศไทยนั้น ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 72 ได้กำหนดในเรื่องการที่ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ แต่ตาม มาตรา 72 วรรคท้าย ไม่ให้ใช้บังคับ กรณีในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้ แต่ไม่ได้กำหนดไว้ว่าเด็กหรืออายุ อยู่ในเกณฑ์เท่าใดให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับได้ และการเปรียบเทียบปรับนั้นต้องถือว่าเป็นกระบวนการสอบสวนที่จะต้องมีความที่ปรึกษากฎหมาย ร่วมอยู่ด้วยหรือไม่ และไม่ได้ กำหนดว่าต้องส่งให้ศาลใช้อำนาจเปรียบเทียบปรับ โดยตรงอย่างเช่นในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งในทาง

ปฏิบัติเป็นปัญหาของพนักงานสอบสวนในทางปฏิบัติในการเปรียบเทียบปรับ ทำให้ต้องมีการตีความและมีความเห็นที่แตกต่างกันของนักกฎหมาย

ส่วนการสอบสวนนั้น ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 70 ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้น เพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิดและอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบ และแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ และมาตรา 75 บัญญัติว่า ในการสอบสวนให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบสวนปากคำให้มีที่ปรึกษา กฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งว่ามีสิทธิจะให้การหรือไม่ก็ได้ และถ้อยคำสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เพื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย และต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ,134/1,134/2 ซึ่งก็ทำให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมายเป็นปัญหาในทางปฏิบัติเช่นกัน

จากการที่ได้ศึกษามาแล้วดังกล่าวข้างต้น หลักกฎหมายในการให้การคุ้มครองสิทธิเด็ก นั้นล้วนมีแนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมาในการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กฯ เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ ตามหลักสากลและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งไม่ว่านานาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกันแล้ว นอกจากจะได้มีการรับรองสิทธิต่างๆ ไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนแล้ว ในทางปฏิบัติก็จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายให้มีความสอดคล้องกันด้วย อีกทั้งประเทศไทยได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 การที่บัญญัติกฎหมายต้องพิจารณาถึงเกณฑ์ในอนุสัญญาฯ ด้วย

เดิมนั้นประเทศไทยได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์แนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งในปัจจุบันได้แก้ไขล่าสุด โดยมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาไว้โดยเฉพาะ โดยมุ่งประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กเป็นสำคัญ ตามหลักสากลและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งจากการที่กฎหมายฉบับดังกล่าว ได้กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนถือว่ามีเปลี่ยนแปลงไปมากโดยเฉพาะในการปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจ ตั้งแต่ชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน ซึ่งพบว่ามีปัญหาอุปสรรค

ในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนมาก ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นตอนในการปฏิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจ ซึ่งผู้ศึกษาจะได้ศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในชั้นตำรวจ เพื่อนำไปวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคและมีข้อเสนอแนะในบทต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กและเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ

การดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายโดยรัฐ เป็นการบังคับใช้กฎหมายอย่างเที่ยงตรงถูกต้องและเป็นธรรมปราศจากอคติ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาขั้นต้นที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของคนมากที่สุด นับได้ว่าเป็นต้นธารกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเกี่ยวข้องในการดำเนินคดีในเบื้องต้น ต้องตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคน โดยเฉพาะผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยเข้าใจถึงบทบาท อำนาจหน้าที่ รวมทั้งการให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องบัญญัติไว้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากล ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989

การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจในชั้นตำรวจนั้น นอกจากจะต้องปฏิบัติอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน ยังต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะอีก คือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีบทบัญญัติไว้แตกต่างจากการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและสร้างความเป็นธรรม เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนให้สอดคล้องกับหลักสากลตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฯ แต่ในทางปฏิบัติในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจยังมีปัญหาในการปฏิบัติซึ่งอาจทำให้เด็กหรือเยาวชนไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเพื่อประโยชน์อย่างสูงสุดสำหรับเด็กหรือเยาวชนตามที่กฎหมายบัญญัติ อาจทำให้เป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนได้ อาจทำให้พนักงานตำรวจถูกฟ้องร้องหรือถูกร้องเรียนนำไปสู่การตรวจสอบจากองค์กรอิสระ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน มูลนิธิคุ้มครองเด็กฯ หรือสื่อมวลชนทุกแขนงฯ ได้

ดังนั้นผู้ศึกษาในฐานะพนักงานสอบสวนจึงได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาต่างๆ ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจในชั้นตำรวจ ในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นที่ถือได้ว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิเด็ก และเป็นต้นแบบในการปรับปรุงระบบกระบวนการ

ยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชนในประเทศไทย โดยผู้ศึกษาจะได้ศึกษาในแต่ละประเด็น ปัญหาดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

1. ปัญหาการจับกุมควบคุมตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

การจับกุมเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญา ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 66 วรรคหนึ่ง นั้น เคยพบปัญหาในทางปฏิบัติในการจับกุมเด็กหรือเยาวชน ซึ่งมีการปฏิบัติไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ การจับกุมเด็กนั้นในบางครั้งมีการจับกุมเด็กซึ่งไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าและเป็นกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนซึ่งไม่อาจออกหมายจับได้ทันที รวมทั้งกรณีเด็กหลบหนีออกจากที่ควบคุม เช่น หลบหนีจากสถานพินิจฯ ไปหลายวันแต่เจ้าพนักงานตำรวจกลับติดตามไปจับกุมต่างๆ ที่ไม่ได้เป็นความผิดซึ่งหน้าแล้วโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งศาล รวมทั้งกรณีที่เด็กเข้าพบพนักงานสอบสวนรับทราบข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนสั่งให้เด็กไปศาลเพื่อขอต่อศาลออกหมายจับ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 แต่เด็กนั้นไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจึงถือเหตุที่เด็กขัดคำสั่งไม่ไปศาลทำการจับกุม กรณีเหล่านี้ไม่สามารถทำการจับกุมได้

นอกจากนี้ ยังพบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับและพนักงานสอบสวน หากผลของการจับกุมไม่ชอบสั่งให้ผลการควบคุมไม่ชอบตามมา โดยพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุม หรือหากมีการจับกุมมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานสอบสวนต้องปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไป หากมีการควบคุมตัวถือเป็นการควบคุมไม่ชอบ ซึ่งอาจทำให้เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนได้

สำหรับประเด็นที่จะต้องนำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับภายใน 24 ชั่วโมงนั้น เมื่อกำหนดถึงปัญหาทางภูมิศาสตร์แล้วบางท้องที่ สถานีตำรวจตั้งอยู่มีความห่างไกลกับศาลมาก เช่น ห่างไกลถึง 100-200 กิโลเมตร บางสถานีตำรวจมีสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นภูเขา หรือเกาะ หากมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนมาถึงสถานีตำรวจท้องที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ บางครั้งต้องใช้เวลาในการเดินทางมาก แม้ไม่ให้นับระยะเวลาเดินทางก็ตาม เมื่อมาถึงที่ทำการพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ก็เป็นการยากที่จะต้องติดตามหรือแจ้งผู้ปกครองมาได้ทันภายใน 24 ชั่วโมง อาจเป็นเวลาที่หมดเวลาทำการของศาล แม้ศาลจะมีเวรทำการตลอด 24 ชั่วโมงก็ตาม พนักงานสอบสวนก็ไม่สะดวกที่จะนำเด็กไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ เนื่องจากมีปัญหาในการควบคุมตัว รวมทั้งปัญหาในการติดตามศาล เจ้าหน้าที่ศาล สหวิชาชีพ ในการร่วมตรวจสอบการจับก็ต้องมีการควบคุมตัวเด็กไว้ที่สถานีตำรวจ ซึ่งอาจเป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนได้

ในประเด็นนี้ถ้าหากกฎหมายได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนได้ในชั้นตำรวจ ไม่ว่าจะ เป็นความคิดที่มีอัตราโทษเท่าใด ระหว่างถูกควบคุมตัวรอไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ โดยกำหนดระยะเวลาที่ต้องนำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับไว้ต่างหากจาก 24 ชั่วโมง เป็น 48 ชั่วโมง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 หรือกรณีได้รับการประกันตัวไม่ต้องนำไปตรวจสอบการจับเด็กหรือเยาวชนก็จะไม่ถูกควบคุมตัว แม้เป็นเวลาไม่นานก็ตาม ก็จะไม่เป็นการจำกัดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

สำหรับกรณีมีการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนหลังจับกุม นั้น ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 81 บัญญัติว่า ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน จำต้องควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาไว้ก่อนส่งศาลตามมาตรา 70 และมาตรา 71 และมาตรา 72 นั้น ห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหานั้นไว้ประปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่

ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาพบว่าปัญหาในทางปฏิบัติ นั้น ห้องควบคุมในสถานีตำรวจนั้นไม่เพียงพอ สถานที่ห้องควบคุมเด็กไม่ได้มีการแยกกำหนดไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้ในบางครั้งจำเป็นต้องนำตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมไว้ในสถานที่ควบคุมสำหรับผู้ต้องหาผู้ใหญ่หรือในบางครั้งมีการควบคุมรวมกับผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ทำเด็กหรือเยาวชนได้มีโอกาสได้เรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่สมควรแม้เป็นระยะเวลาเพียงสั้น ก็ตาม ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่ทำให้มีการละเมิดสิทธิเด็กได้ดังที่เคยเป็นข่าว มีการร้องเรียนว่านำตัวเด็กไปควบคุมปะปนกับผู้ใหญ่ ทำให้เป็นการละเมิดสิทธิเด็กได้

ดังที่ได้ศึกษามาแล้ว สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับ การพิจารณาเกี่ยวกับการคุมขังจะมีขึ้นภายในระยะเวลาที่ระบุไว้แล้วแต่กฎหมายแต่ละรัฐ สำหรับรัฐวิสคอนซิน กำหนดให้การพิจารณาเกี่ยวกับการคุมขังต้องมีขึ้นภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงภายหลังจากสิ้นสุดวันที่มีคำตัดสินว่าจะควบคุมเด็ก แต่ไม่รวมถึงวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดตามกฎหมาย

ส่วน มลรัฐเพนซิลวาเนีย ได้วางมาตรการสำหรับการควบคุมตัวเด็กต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ คือ อำนาจการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนจะกระทำได้ ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวเด็กหากมีพฤติการณ์ ดังนี้ คือ ต้องเป็นการควบคุมตามคำสั่งศาล ซึ่งโดยหลักห้ามควบคุมเด็กและเยาวชน เว้นแต่ได้พิจารณาจากพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนและพบว่า มีความจำเป็นที่จะควบคุมเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่นหรือทรัพย์สินหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กเอง หรือควบคุมตัวเพื่อให้มีตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ใน การพิจารณาคดี คือห้ามมิให้ควบคุมตัว

เด็กและเยาวชนในสถานที่ซึ่งอาจติดต่อกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ผู้ต้องโทษจำคุก หรือถูกควบคุมตัวไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทยได้มุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนในการควบคุมตัวเช่นเดียวกัน เพื่อให้สอดคล้องต้องกันตามหลักสากลเพื่อมุ่งคำนึงถึงการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นสำคัญตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฯ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับรัฐวิสคอนซิน กำหนดให้การพิจารณาเกี่ยวกับการคุมขังต้องมีขึ้นภายในสี่สิบสี่ชั่วโมงภายหลังจากสิ้นสุดวันที่มีคำตัดสินว่าจะควบคุมตัว แต่ไม่รวมถึงวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดตามกฎหมาย แต่สำหรับประเทศไทยได้กำหนดว่าการควบคุมตัวมีขึ้นหลังจากการจับกุมโดยพนักงานตำรวจ และกำหนดต้องนำไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับภายใน 24 ชั่วโมง เพื่อตรวจสอบว่ามีกรจับโดยชอบหรือไม่ โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นวันเสาร์ วันอาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ หรือไม่ หลังจากตรวจสอบการจับแล้วหากเป็นการจับโดยชอบศาลจะมีคำสั่งไม่ใช่มีคำตัดสินว่าจะควบคุมตัว โดยศาลจะมีคำสั่งควบคุมไว้ที่สถานพินิจ เว้นแต่จะมีประกันซึ่งอำนาจสั่งควบคุมหลังจากนั้นเป็นอำนาจศาลเท่านั้น อำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวก็เป็นอำนาจศาลเช่นเดียวกัน

ส่วน มลรัฐเพนซิลวาเนีย ได้วางมาตรการสำหรับการควบคุมตัวเด็กต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ คือ อำนาจการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนจะกระทำได้ ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวเด็กหากมีพฤติการณ์ ดังนี้ คือ ต้องเป็นการควบคุมตามคำสั่งศาล ซึ่งโดยหลักห้ามควบคุมเด็กและเยาวชน เว้นแต่ได้พิจารณาจากพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนและพบว่า มีความจำเป็นที่จะควบคุมเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่นหรือทรัพย์สินหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กเอง หรือควบคุมตัวเพื่อให้มีตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในระหว่างการพิจารณาคดี ห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในสถานที่ซึ่งอาจติดต่อกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ผู้ต้องโทษจำคุก หรือถูกควบคุมตัวไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี ซึ่งเหมือนกับการควบคุมผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในประเทศไทย คือให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจควบคุมตัวได้ และห้ามควบคุมไว้ปะปนกับผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ หรือให้มีอำนาจควบคุมไว้ในระหว่างการพิจารณาคดี

ส่วนในประเทศญี่ปุ่น นั้น ภายหลังจากการจับกุม หากเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่ต้องควบคุมตัวไว้ ต้องปล่อยตัวไปทันที หากเห็นว่ามีความจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ ผู้ถูกกล่าวหาต้องส่งตัวให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยพยานหลักฐานภายในสี่สิบแปดชั่วโมง ตำรวจมีเวลาสามชั่วโมงได้ภายในระยะเวลาดังกล่าวและห้ามติดต่อกับผู้กล่าวหาอื่น ต้องแยกเด็กและผู้ใหญ่ หากมีคดีเด็กรวมกันจำนวนมากก็ไม่ถูกควบคุมตัวไว้ในห้องเดียวกันแต่จะคนจะถูกดำเนินการแยกจากกัน ในคดีที่เด็กถูกควบคุมตัว โดยหลักแล้วผู้ปกครองหรือผู้แทนต้องได้รับการติดต่อโดยไม่ชักช้า ผู้ปกครอง

หรือผู้แทนต้องสามารถให้คำแนะนำแนวทางเด็กระหว่างฟื้นฟู แก่ใจ เยียวยาและอบรมได้ ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกรณีในประเทศไทยแล้ว เมื่อมีการจับกุมเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจพิจารณาว่าหากกรณีไม่มีความจำที่ต้องควบคุมตัวไว้ต้องปล่อยตัวไปทันที แต่กฎหมายเพียงแต่มีบัญญัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 69 ว่า ถ้าขณะจับกุมมีบิดามารดา หรือผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ให้แจ้งให้ทราบ และเป็นความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี เจ้าพนักงานผู้จับจะสั่งให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำตัวไปยังที่ทำการพนักงานสอบสวน

ในการจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้ควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น รวมทั้งมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างอันมิอาจหลีกเลี่ยงเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น

ในประเด็นนี้ถ้าหากกฎหมายได้บัญญัติไว้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนได้ในชั้นตำรวจ ไม่ว่าจะมีความผิดที่มีอัตราโทษเท่าใดระหว่างถูกควบคุมตัวรอไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ เด็กหรือเยาวชนก็จะไม่ถูกควบคุมตัว แม้เป็นเวลานานก็ตาม ก็จะไม่เป็นการจำกัดสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

2. ปัญหาอายุผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนและเขตอำนาจศาล

กรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับแจ้งความร้องทุกข์ว่ามีเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดทางอาญาเกิดขึ้น หรือมีผู้จับกุมควบคุมตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนมาส่งพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องคำนึงถึงอายุของผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนและต้องคำนึงถึงประเด็นศาลเยาวชนและครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนว่าต้องอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวหรือไม่ โดยพิจารณาใน 2 กรณี คือ

2.1 อายุของเด็กหรือเยาวชน

ในกรณีนี้พนักงานสอบสวนต้องพิจารณาให้ชัดเจนโดยยึดอายุของเด็กหรือเยาวชนในวันที่กระทำผิดไม่ใช่วันจับกุม หากการกระทำผิดในช่วงที่มีอายุเป็นเด็กหรือเยาวชน แม้ภายหลังเยาวชนนั้นจะหลบหนีไปและมาถูกจับกุมได้ในภายหลังเมื่ออายุเกิน 18 ปีบริบูรณ์ก็ต้องพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งผู้ศึกษาเคยพบปัญหาในทางปฏิบัติคือการตรวจสอบอายุที่แท้จริงของ

เด็กหรือเยาวชนหรือการนับอายุที่แท้จริงของเด็กหรือเยาวชนนั้น เจ้าพนักงานตำรวจยังขาดความเข้าใจในการนับอายุของเด็กหรือเยาวชน โดยบางทีพนักงานสอบสวนไม่เข้าใจที่ถูกต้องตรงกันจึงทำให้เกิดปัญหาว่าจะนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดีซึ่งหากมีการนับอายุเยาวชนผิดพลาดทำให้เกิดปัญหาการที่ไม่ได้นำเยาวชนไปตรวจสอบการจับกุมในทันที ซึ่งหากการนับอายุผิดพลาดหากเข้าใจว่าผู้ต้องหาอายุเกินสิบแปดปีซึ่งต้องถูกดำเนินคดีที่ศาลจังหวัดหรือศาลแขวงที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาจทำให้พนักงานสอบสวนมีการควบคุมตัวผู้ต้องหา 48 ชั่วโมง ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 แทนที่จะนำไปให้ศาลตรวจสอบการจับภายใน 24 ชั่วโมงตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว ฯ พ.ศ.2553 มาตรา 72 ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเสรีภาพเด็กหรือเยาวชนตามมา การนับอายุของเด็กหรือเยาวชนนั้น โดยต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่เกิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 16 โดยมีหลักการนับอายุเด็กหรือเยาวชนดังนี้

1) การนับอายุเด็กให้นับตั้งแต่วันเกิดเป็นวันแรก เช่น หากเกิดวันที่ 1 มกราคม 2500 การนับอายุจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2500 ทั้งนี้ จะครบสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 31 ธันวาคม 2517 หากเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดในช่วงอายุที่เป็นเด็กหรือเยาวชน คือไม่เกินวันที่ 31 ธันวาคม 2517 จะต้องดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ

2) ในกรณีรู้ว่าเกิดในเดือนใด ไม่รู้ว่าเกิดวันใด ให้นับวันที่หนึ่งแห่งเดือนนั้นเป็นวันเกิด เช่น รู้ว่าเกิดในเดือน มกราคม 2500 แต่ไม่รู้ว่าเกิดวันที่เท่าใด ก็ให้นับวันที่ 1 มกราคม 2500 การนับอายุเริ่มนับวันที่ 1 มกราคม 2500 ทั้งนี้

3) ในกรณีที่พันวิสัยที่จะหยั่งรู้วันเดือนและวันเกิดของบุคคลใดให้เริ่มนับอายุบุคคลนั้นตั้งแต่วันต้นปีปฏิทิน ซึ่งเป็นปีที่บุคคลนั้นเกิด เช่น รู้ว่าเกิดในปี พ.ศ.2500 แต่ไม่ทราบว่าเกิดเดือนใด ก็ให้นับว่าเกิดในวันที่ 1 มกราคม 2500 การนับอายุจะเริ่มนับตั้งแต่วันดังกล่าว การนับอายุนั้นในทางกฎหมายจะไม่นับเป็นชั่วโมง แต่จะนับเป็นวัน โดยเริ่มนับวันที่เกิดเป็นวันแรกทันที³² การนับอายุนั้นมีรายละเอียดเกี่ยววันเกิดไม่ชัดเจนแต่พอประมาณได้ว่าเกิดวันใด เดือนใด ปีใด เช่นนี้การนับอายุอาจจะไม่เป็นปัญหาเท่าใด แต่หากมีบางบุคคลไม่ทราบวัน เดือน ปี ที่เกิด เช่นนี้พนักงานสอบสวนต้องมีการตรวจสอบอายุเด็กหรือเยาวชนซึ่งอาจตรวจสอบได้จาก ตรวจสอบกับเอกสารทางราชการ เช่น สูติบัตร บัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน หรืออาจตรวจสอบจากข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เช่น ข้อมูลจากสำเนาทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทย ตรวจสอบ

³² สัจญา บัวเจริญ, พ.ต.อ.คำอธิษฐานการสอบสวนเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนฯ ที่แก้ไขใหม่ กรุงเทพมหานคร พิมพ์อักษร 2548 หน้า 2-4

จากการสอบถามจากเด็กหรือเยาวชน จากบิดาหรือมารดา ผู้ปกครอง ญาติพี่น้องหรือบุคคลใกล้ชิด เพื่อให้ทราบอายุเบื้องต้นและส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปตรวจกับทางแพทย์เพื่อประมาณอายุของเด็กหรือเยาวชนนั้น การประมาณอายุของแพทย์นั้นหากมีประมาณอายุระหว่าง 17-18 ปีเศษ พนักงานสอบสวนต้องพิจารณาเป็นคุณกับเยาวชนนั้น โดยกรณีจะประมาณอายุเยาวชนอยู่ในเกณฑ์ 17 ปี ซึ่งอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 เป็นต้น แต่ปัญหาในทางปฏิบัติคือในบางกรณีไม่มีผู้ปกครองหรือบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนได้ ประกอบกับระยะเวลาที่บังคับให้พนักงานสอบสวนต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลเพื่อตรวจสอบการจับในทันทีแต่ไม่เกิน 24 ชั่วโมง ตามมาตรา 72 เป็นระยะเวลาที่กระชั้นชิดเกินไปซึ่งบางที่เป็นวันหยุดราชการซึ่งไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลบุคคลได้จึงไม่สามารถตรวจสอบเรื่องอายุของบุคคลได้

2.2 เขตอำนาจศาลที่จะดำเนินคดี

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 72 ประกอบกับมาตรา 95 กำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับในทันทีภายใน 24 ชั่วโมง หากศาลแห่งท้องที่กระทำผิดพิจารณาไปถึงอำนาจศาลด้วยว่า การดำเนินคดียังศาลแห่งท้องที่กระทำผิดมิได้เป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชน และสั่งให้ไปดำเนินคดียังศาลแห่งท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ

โดยหลักกฎหมายแล้วพนักงานสอบสวนต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดียังศาลเยาวชนและครอบครัวที่เด็กมีถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาของเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่เพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนจึงดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ซึ่งปัญหาในทางปฏิบัติบางครั้งท้องที่ที่ผู้ต้องหากระทำความผิดกับภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ของผู้ต้องหาอยู่คนละแห่งกันและห่างไกลกันมาก ทำให้เกิดปัญหาในการนำตัวผู้ต้องหาส่งดำเนินคดีที่ศาลที่ผู้ต้องหา มีภูมิลำเนาหรือท้องถิ่นที่อยู่แม้ในบางครั้งเด็กหรือเยาวชนต้องการจะให้ดำเนินคดียังศาลฯ ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนา แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่สะดวกในการเดินทางหรือเป็นการเสียเวลา เสียค่าใช้จ่าย ได้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดโดยมีการสอบถามเด็กหรือเยาวชนให้เด็กหรือเยาวชนต้องการดำเนินคดีที่ศาลฯ ท้องที่ที่เด็กกระทำความผิดฯ โดยมีการแนะนำ จูงใจ บังคับให้เด็กหรือเยาวชนให้การเช่นนี้ จะเห็นว่าไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์สำหรับเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนได้

จากการศึกษาผู้ศึกษาเห็นว่า ปัญหาของเด็กนั้น หากมีการนับอายุผิดพลาดอาจนำไปสู่การที่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปดำเนินคดีผิดศาล ในการตีความคำว่า เด็กอายุไม่เกิน 18 ปี พบว่า

กรณีดังกล่าวอาจทำให้การตีความไม่ตรงกัน การนับอายุไม่เกิน 18 ปี ว่านับในวันใด เพื่อป้องกันปัญหาการตีความถ้อยคำของกฎหมายและเพื่อความชัดเจน จึงเห็นควรให้ระบุไว้ในกฎหมายว่าเป็นการนับอายุ 18 ปี ในวันใดให้ชัดเจน

ปัญหาเขตอำนาจศาลที่จะนำเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดีนั้น ควรบัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน โดยไม่ต้องให้มีการตีความตามกฎหมาย ว่าให้ดำเนินคดีที่ศาลที่ความผิดเกิดหรือเชื่อ อ้างว่าได้เกิด เพื่อให้สะดวกที่จะนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาคดีที่ศาล

3. ปัญหาการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 72 วรรคท้าย ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการเปรียบเทียบเด็กหรือเยาวชนไว้ในกรณีนี้ ผู้ศึกษาพบว่าปัญหาในการเปรียบเทียบปรับในคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด และพนักงานสอบสวนเห็นว่าอาจเปรียบเทียบปรับได้ (ในคดีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษอันเป็นคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้) ซึ่งถ้าพนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับและสามารถทำการเปรียบเทียบปรับได้ ส่งผลคืออาญาเลิกกัน มีผลทำให้สิทธิการนำคดีมาฟ้องย่อระงับไป แต่พนักงานสอบสวนต้องพิจารณาในข้อกฎหมายด้วยว่า ความผิดนั้นเมื่อเปรียบเทียบปรับแล้วคืออาญาระงับไปหรือไม่ หรือมีอำนาจเปรียบเทียบปรับตามกฎหมายอาญาหรือไม่ ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 -74 เด็กอายุไม่เกิน 15 ปี กระทำอันกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลเท่านั้นมีอำนาจว่ากล่าวตักเตือน หรือกำหนดวิธีการสำหรับเด็ก โดยไม่ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนในการดำเนินการสำหรับเด็ก ซึ่งการเปรียบเทียบปรับถือว่าเป็นโทษอย่างหนึ่ง ในทางปฏิบัติผู้ศึกษาพบว่ามีปัญหาคือพนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีได้หรือไม่ นั้น เป็นปัญหาข้อถกเถียงกันอยู่ซึ่งมีความเห็นแยกออกเป็นสองฝ่าย คือ

ฝ่ายที่ 1 มีความเห็นว่ามีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ โดยมีความเห็นว่า³³

(ก) การเปรียบเทียบปรับไม่ใช่โทษ เป็นแต่เพียงการเปรียบเทียบเพื่อให้คดีอาญาเสร็จสิ้นเท่านั้นเพราะมีความเห็นว่าการเปรียบเทียบปรับไม่ใช่โทษทางอาญาตามประมวลกฎหมาย

³³ ชัชวาลย์ สุขสมจิตร พล.ต.อ. เอกสารประกอบกรรมาธิการพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ 2553 ,พ.ร.บ.คุ้มครองเด็กฯ 2546 การฝึกอบรมหลักสูตรพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ รุ่นที่ 32 (4 กุมภาพันธ์ 2556-12 เมษายน 2556)

อาญา มาตรา 18 เพราะเป็นเพียงทำให้คดีอาญาเล็กน้อยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 เท่านั้นและถือว่าการเปรียบเทียบปรับในชั้นพนักงานสอบสวนไม่ใช่โทษตามคำพิพากษาของศาลซึ่งศาลสามารถที่จะนำไปใช้ในการพิจารณาประกอบในการพิจารณาในคดีส่วนแบ่งในการกำหนดค่าเสียหายในทางแพ่งได้

(ข) โทษทางอาญาต้องมีสภาพบังคับตามคำพิพากษาของศาลโดยเด็ดขาดแม้ผู้ต้องหาจะให้การปฏิเสธก็สามารถลงโทษได้ แต่การเปรียบเทียบปรับสามารถเปรียบเทียบปรับได้เฉพาะในกรณีที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพเท่านั้น

(ค) โทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 นั้น หากผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับสามารถนำไปกักขังแทนค่าปรับได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29,30 ส่วนกรณีการเปรียบเทียบปรับนั้นหากผู้ต้องหาไม่ชำระตามที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับก็ไม่สามารถกักขังแทนค่าปรับได้

(ง) การพิพากษาคดีอาญาหรือการบังคับโทษทางอาญาเป็นอำนาจของตุลาการเท่านั้น ส่วนการเปรียบเทียบปรับเป็นอำนาจของฝ่ายบริการ (พนักงานสอบสวน)

ดังนั้นฝ่ายที่ 1 จึงมีความเห็นว่าการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน พนักงานสอบสวนจึงสามารถเปรียบเทียบปรับได้

ฝ่ายที่ 2 เห็นว่าการเปรียบเทียบปรับเด็กนั้น ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ส่วนเยาวชนนั้นสามารถทำการเปรียบเทียบปรับได้เพราะการเปรียบเทียบปรับถือเป็นโทษตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 กำหนดให้ศาลเท่านั้นมีอำนาจ ซึ่งเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ ซึ่งเรื่องนี้ได้มีบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา³⁴ โดยได้กำหนดแนวทางในการเปรียบเทียบปรับโดยมีความเห็นดังนี้ คือ

(ก) ประเด็นที่หนึ่ง การเปรียบเทียบปรับเป็นโทษตามมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่นั้น เห็นว่าตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 นั้น โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ดังนั้นการเปรียบเทียบปรับถือเป็นโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18

(ข) ประเด็นที่สอง ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับได้หรือไม่นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี กระทำอันกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา

³⁴ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องการเปรียบเทียบตาม มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมแอลกอฮอล์ 2551 คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 10)

มาตรา 74 เมื่อเด็กไม่ต้องรับโทษแล้ว จึงไม่อาจเปรียบเทียบเด็กได้ สำหรับกรณีเยาวชนซึ่งอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำสิบแปดปีซึ่งเป็นผู้ต้องหากระทำอันกฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75 บัญญัติให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบสิ่งอื่นที่พึงวงเกี่ยวกับผู้นั้นในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าบุคคลนั้นสมควร ได้รับโทษหรือไม่ กรณีการกระทำความผิดที่กฎหมายมิได้ยกเว้นโทษ จึงสามารถเปรียบเทียบปรับได้

(ค) ประเด็นที่สาม หากสามารถเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนด้วยหรือไม่ เห็นว่าเมื่อวินิจฉัยประเด็นที่สอง แล้วกรณีเด็กอายุไม่เกินสิบปีและกรณีเด็กอายุกว่าสิบปีแต่ไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดไม่อาจเปรียบเทียบปรับได้ จึงไม่ต้องจำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง

สำหรับกรณีเยาวชนผู้มีอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปีกระทำผิดและถือเป็นผู้ต้องหาซึ่งสามารถถูกเปรียบเทียบปรับได้ตามพระราชบัญญัติควบคุมแอลกอฮอล์ฯ ได้นั้น กรณีนี้กฎหมายมิได้บัญญัติ เกี่ยวกับอำนาจการจัดการแทนหรือให้ความยินยอมไว้ ดังเช่นกรณีผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามมาตรา 3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะมีเพียงบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น สิทธิตามมาตรา 7/1,134/3 ประกอบกับการเป็นผู้ต้องหาเป็นสิทธิเฉพาะตัว และไม่ใช่งานทำนิติกรรมซึ่งเป็นนิติสัมพันธ์ทางแพ่ง ดังนั้น ในการเปรียบเทียบปรับจึงไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง และในประเด็นนี้มีคำวินิจฉัยไว้ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1074/2477 ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3

อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก มาตรา 45³⁵ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 บัญญัติห้ามมิให้บุคคลอื่นซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสชื่อหรือเสพสุรา หรือเข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือเสพสุรา หากฝ่าฝืนให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามเพื่อทราบข้อมูลและมีหนังสือเรียกผู้ปกครองมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือว่ากล่าวตักเตือน ให้ทำทัณฑ์บน หรือมีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการทำงานบริการ

³⁵ มาตรา 45 ห้ามมิให้เด็กชื่อหรือเสพสุราหรือบุหรี่ หรือเข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือเสพสุราหรือบุหรี่ หากฝ่าฝืนให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามเด็กเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและมีหนังสือเรียกผู้ปกครองมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ว่ากล่าวตักเตือน ให้ทำทัณฑ์บน หรือมีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการและระยะเวลาในการจัดให้เด็กทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์ และอาจวางข้อกำหนดให้ผู้ปกครองต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามมาตรา 44

วรรคสอง หรือวางข้อกำหนดอื่นใดเพื่อแก้ไข หรือป้องกันมิให้เด็กกระทำความผิดขึ้นอีกก็ได้

สังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ และอาจวางข้อกำหนดให้ผู้ปกครองต้องปฏิบัติ หรือวางข้อกำหนดอื่นใดเพื่อแก้ไขหรือป้องกันมิให้การกระทำความผิดอื่นซ้ำอีกก็ได้

(ง) ประเด็นที่สี่ การดำเนินการเปรียบเทียบผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนควรมีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไรเพื่อไม่ให้ขัดกับประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 รวมถึงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นั้น เห็นว่า กรณีผู้ต้องหาเป็นเด็กให้วินิจฉัยในประเด็นที่สองและที่สาม ส่วนกรณีผู้ต้องหาเป็นเยาวชน มาตรา มาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 บัญญัติให้พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับเยาวชนได้

ข้อสังเกต หากสามารถเปรียบเทียบปรับเยาวชนได้นั้น การเปรียบเทียบปรับในคดีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษซึ่งมีอัตราโทษจำคุก ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 บัญญัติว่า ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามค่าให้การให้พนักงานสอบสวนสอบถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้

ดังนั้น การที่จะมาผู้ต้องหาเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาซึ่งเป็นเยาวชนได้นั้น จะต้องมีการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ และผู้ต้องหาจะต้องให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหาและยินยอมให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับเท่านั้นจึงจะเปรียบเทียบปรับ ดังนั้นในการแจ้งข้อหาจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 75 วรรคสอง ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 หรือไม่ ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเป็นอย่างมากเนื่องจากกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจน ทำให้เกิดการตีความซึ่งบางครั้งมีการตีความกฎหมายที่แตกต่างกัน จึงอาจเกิดการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาได้

การเปรียบเทียบปรับคดีอาญาซึ่งผู้ต้องหาเป็นเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี จะต้องให้ทนายความหรือจัดให้มีที่ปรึกษากฎหมายร่วมหรือไม่ ถ้าไม่มีทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายร่วมในการปรับ การเปรียบเทียบปรับจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จะกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนอย่างไร เมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งมุ่งที่จะให้คดีอาญาเล็กๆ น้อยๆ (ลหุโทษ) เลิกกันโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล ซึ่งในปัจจุบันนี้คดีที่ขึ้นสู่ศาลมีปริมาณมาก ทำให้ต้องเดินทางไปศาล เสียเวลาประกอบการงาน เสียค่าใช้จ่าย ศาลต้องเสียเวลาในการพิจารณาคดี สิ้นเปลืองงบประมาณ กฎหมายจึงได้บัญญัติขึ้นมาเพื่อให้การใช้อำนาจเปรียบเทียบปรับของพนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับได้เพื่อให้เกิดคดีน้อยลง ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 วรรค 2 บัญญัติว่า ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวน และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ก็ได้แก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฯ แล้ว การที่พนักงานสอบสวนจะเปรียบเทียบปรับได้หรือไม่ การเปรียบเทียบปรับต้องมีทนายความ มีที่ปรึกษากฎหมายหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาที่กฎหมายเป็นหลักกว่า ให้อำนาจหรือไม่ กฎหมายบัญญัติไว้ว่าอย่างไร บัญญัติไว้โดยตรงหรือไม่ ถ้าบัญญัติไว้โดยตรงก็ปฏิบัติได้โดยง่าย แต่บางครั้งไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรงแต่มีความหมายซ่อนอยู่ซึ่งต้องมีการตีความ หรือบางครั้งต้องตรวจสอบกฎหมายหลายมาตรา หลายฉบับประกอบกัน

ดังนั้น เมื่อพิจารณาโดยบทบัญญัติของกฎหมายในหลายฉบับประกอบกันแล้วเห็นว่าในคดีที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับได้ไม่ต้องให้จัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาซึ่งเป็นเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี โดยกฎหมายก็มุ่งที่จะคุ้มครองสิทธิเมื่อมีการนำคดีขึ้นสู่ศาล แต่เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับได้ซึ่งผู้ต้องหาเป็นเยาวชน พนักงานสอบสวนจึงสามารถเปรียบเทียบปรับได้โดยไม่ต้องมีทนายความ หรือที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมด้วย เพราะด้วยเหตุผลที่ว่า กรณีที่จัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 หรือจัดหาที่ปรึกษากฎหมายให้ตามพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 75 หมายถึงคดีที่จะต้องไปสู่การพิจารณาคดีของศาลโดยมีการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลซึ่งมีการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและมีการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย ทำให้เกิดสิทธิให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 และศาลใช้อำนาจทางตุลาการเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาถึงคดีที่พนักงานสอบสวนใช้อำนาจเปรียบเทียบปรับ (คดีอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบปรับได้) แล้วก็ส่งผลให้คดีอาญาลีกกัน สิทธิการนำคดีมาฟ้องคดีย่อมระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37(2), มาตรา 39(3)

จากการที่ผู้ศึกษาเคยพบปัญหาในทางปฏิบัติ ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับแนวทางของฝ่ายที่ 1 เนื่องจาก ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 72 วรรคท้าย เป็นกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติไว้ว่า ไม่ให้นำวิธีการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมาใช้ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าสามารถเปรียบเทียบปรับได้ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติไว้เพื่อมุ่งให้การคุ้มครองประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดในความผิดที่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ (คดีอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบปรับ) ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อมุ่งที่จะทำให้คดีอาญาลีกกัน น้อยๆ ระงับและเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว โดยไม่ต้องนำเด็กหรือเยาวชนไปตรวจสอบการจับ แจ้งผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อออกรายงานแสดงข้อเท็จจริง หรือ

นำตัวผู้ต้องหาผิดฟ้องหรือฟ้องต่อศาลหรือใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาแล้วแต่กรณี ล้วนเป็นปัญหาและเป็นขั้นตอนที่เพิ่มขึ้นที่ต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนตามขั้นตอนของกฎหมาย ตามความเห็นแนวทางที่ 2 เห็นว่าไม่สามารถเปรียบเทียบได้เนื่องจากขัดกับหลักกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18, มาตรา 74 นั้น ในทางปฏิบัติอาจเกิดปัญหาการปฏิบัติต่อเด็กซึ่งอาจเป็นผลกระทบต่อจิตใจเด็กมากกว่าการมุ่งให้การคุ้มครองประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก

ตัวอย่างเช่น กรณีเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมตัวเด็กอายุ 14 ปี กระทำผิดฐาน ขับขี่รถจักรยานยนต์ไม่มีใบขับขี่ ไม่สวมหมวกนิรภัย ซึ่งเป็นความผิดซึ่งหน้า นำส่งพนักงานสอบสวน ดำเนินคดีตามกฎหมาย เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับไปได้ หากสามารถเปรียบเทียบปรับได้ตามความเห็นตามแนวทางที่ 1 พนักงานสอบสวนก็สามารถเปรียบเทียบปรับได้ คดีอาญาก็ระงับ เด็กก็กลับบ้านไป แต่หากไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ตามความเห็นของแนวทางที่ 2 ขั้นตอนของพนักงานสอบสวนที่ต้องดำเนินการ แจ้งผู้ปกครอง ถามปากคำเบื้องต้น นำตัวเด็กไปศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุม แจ้งการจับกุมถึงผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อออกรายงานแสดงข้อเท็จจริง พิมพ์มือเด็กตรวจสอบประวัติ สอบสวนเด็กต่อหน้าสหวิชาชีพ (กรณีร้องขอ) นำสำนวนการสอบสวนพร้อมเด็กส่งพนักงานอัยการเมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว ต้องสอบสวนให้ทันกำหนดภายในสามสิบวันเพราะคดีที่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับไม่สามารถผิดฟ้องผู้ต้องหาได้ มีการพิมพ์มือประวัติการต้องโทษส่งไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร มีการรอผลตรวจสอบประวัติเป็นเวลานาน มีการออกรายงานแสดงข้อเท็จจริงจากสถานพินิจเป็นเวลานาน เมื่อเด็กหรือเยาวชนเจริญเติบโตสอบเข้ารับราชการต้องมีการตรวจสอบประวัติซึ่งตามระเบียบของการเข้ารับราชการก็ได้ยกเว้นว่าเว้นแต่เคยต้องโทษในความผิดลหุโทษ จะเห็นได้ว่า แทนที่จะเป็นการคุ้มครองประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กตามเจตนารมณ์ของกฎหมายตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและตามหลักสากลกลับเป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนมากกว่าการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเสียอีก

ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ในคดีที่เปรียบเทียบปรับได้ต้องกำหนดให้มีการจัดหาทนายความให้ ส่วนคุณสมบัติของทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายในคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อยหรือคดีที่มีบทลงโทษเพียงปรับก็จะต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับคุณสมบัติขั้นต่ำตามที่กำหนดไว้ แต่ในประเทศไทยไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนจึงทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับกรณีผู้ต้องหาซึ่งเป็นเยาวชนอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ว่าจะต้องจัดหาทนายความ และที่ปรึกษากฎหมาย หรือต้องมีสหวิชาชีพ ร่วมอยู่ด้วยหรือไม่

4. ปัญหาการแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

การสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมีกฎหมายบัญญัติไว้แตกต่างจากผู้ใหญ่เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน โดยมีการกำหนดหลักการสอบสวนไว้ ดังนี้ คือ

4.1 คดีที่ต้องสอบปากคำเด็กเป็นพิเศษ

คดีที่ต้องดำเนินการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 133 ทวิ ได้แก่ การสอบสวนที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ และ 133 ตริ มาตรา 133 ทวิ การถามปากคำ “ผู้เสียหาย” หรือ “พยาน” ที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี และใช้กับ “ผู้ต้องหา” ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนด้วยตาม มาตรา 134/2

4.1.1 กรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้ที่ต้องสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

1) ประเภทคดีที่ต้องสอบสวนตามประมวลกฎหมายอาญา

(1) คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

(2) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย อันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการ

ชุลมุนต่อสู้

(3) ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ

(4) ความผิดฐานกรรโชก

(5) ความผิดฐานชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์

2) ประเภทคดีตามกฎหมายพิเศษ

(1) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

(2) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปราม

การค้าหญิงและเด็ก

(3) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

3) คดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุ

ไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ (ให้ใช้วิธีการสอบสวนสำหรับเด็ก)

4.1.2 ใช้กับกรณีสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน พยาน ผู้เสียหาย ที่เป็นเด็กอายุหรือเยาวชนไม่เกินสิบแปดปี (ในวันสอบปากคำให้การ,แจ้งข้อกล่าวหา)

4.2 หลักการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

(1) ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนลับในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

(2) ให้มีสหวิชาชีพ ได้แก่ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์, บุคคลที่เด็กร้องขอ, หน่วยงาน ที่ปรึกษากฎหมาย พนักงานอัยการอยู่ร่วมด้วย

(3) ปกติให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้สอบถามเด็ก เว้นแต่กรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใดอาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรงให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวน และห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร

(4) ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบรวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถามปากคำอาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

(5) ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าว ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง

(6) ใน “กรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง” ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนสอบถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวนและมีให้ถือว่าคำถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวได้ระงับไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย

จากสภาพปัญหาที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน สามารถจำแนกได้ดังนี้

1) ด้านสถานที่สอบสวนปากคำ

ในปัจจุบันสภาพห้องสอบสวนในสถานีตำรวจนั้นไม่เหมาะสมกับการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ เพราะห้องสอบสวนของสถานีตำรวจมีลักษณะที่ไม่เป็นส่วนตัวอีกทั้งมีพนักงานสอบสวนคนอื่นทำงานอยู่ด้วย และสภาพห้องสอบสวนนั้นมีลักษณะเป็นห้องทำงานทำให้ผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมีความอึดอัดหรือไม่คุ้นเคยในการให้ปากคำได้ นอกจากนี้ปัจจุบันมีศูนย์ในการสอบปากคำเด็กเพียงแห่งเดียวในแต่ละจังหวัดซึ่งส่วนมากได้จัดไว้ที่สำนักงานอัยการจังหวัดในแต่ละจังหวัดทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางเสียค่าใช้จ่าย และเวลามาก ในบางกรณีมีการจัดสอบปากคำที่สถานีตำรวจซึ่งบางแห่งยังไม่มีการจัดห้องเฉพาะตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือหากมีก็อาจจะไม่เหมาะสม ไม่เป็นสัดส่วน เด็กหรือเยาวชนจะเกิดความกลัว หรือ

อีต้อคได้ ซึ่งบางแห่งได้จัดไว้แต่ก็ได้รับการปฏิเสธจากสหวิชาชีพ ที่ปรึกษากฎหมายในการเดินทาง ไปร่วมในการสอบสวนที่สถานีตำรวจ โดยอ้างว่าติดราชการ แต่ก็ไม่ได้มีบทลงโทษใดๆ ทำให้ พนักงานสอบสวนต้องพาเด็กหรือเยาวชนเดินทางมาสอบสวนที่สำนักงานอัยการจังหวัดที่จัดไว้ ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งถ้าไม่เดินทางมาสอบสวนก็จะทำให้สำนวนล่าช้า ถูกดำเนินจาก ผู้บังคับบัญชาหรืออาจส่งฟ้องไม่ทันกำหนดเวลาอาจทำให้เป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนได้

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันในต่างจังหวัดส่วนใหญ่จะนิยมเปลี่ยนสถานที่ทำการ สอบปากคำจากสถานีตำรวจมาเป็นสำนักงานอัยการจังหวัดแทน ทั้งนี้ เนื่องจากมีความพร้อมและ ความเหมาะสมในเรื่องสถานที่มากกว่าสถานีตำรวจ ซึ่งแม้ว่าจะสามารถบรรเทาปัญหาไปได้บ้างใน บางจังหวัด แต่ในขณะเดียวกันในบางจังหวัดก็ยังประสบกับปัญหาของสถานที่ที่ใช้เป็นห้อง สำหรับสอบปากคำเด็กในสำนักงานอัยการยังมีไม่เพียงพอ หรือไม่มีความเหมาะสม หรือตั้งอยู่ ห่างไกลจากห้องที่สถานีตำรวจมาก เป็นต้น

2) อุปกรณ์ในการสอบสวนปากคำ

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในส่วนงาน เช่น วีดีโอ กล้องถ่ายรูปไม่มี หรือมีไม่ครบถ้วน บางครั้งอุปกรณ์ชำรุดหรือเสื่อมสภาพ เช่น กล้องเสีย แบตเตอรี่เสื่อม เป็นต้น

3) ด้านบุคลากร

ปัจจุบันสหวิชาชีพที่มีอยู่ในแต่ละหน่วยงานมีจำนวนน้อย พนักงานสอบสวน ก็มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่มีปริมาณสูงขึ้น โดยเฉพาะปัญหาของเด็กและเยาวชนที่ กระทำผิดมีจำนวนมากขึ้นนอกจากนี้เวลาในการปฏิบัติงานไม่ค่อยตรงกัน เนื่องจากแต่ละคนมี ภาระหน้าที่อื่นจำนวนมากอีกทั้งปริมาณสหวิชาชีพหญิงมีไม่มาก หากเปรียบเทียบกับเด็กที่ต้องการ สหวิชาชีพหญิง ,พนักงานสอบสวนที่เป็นหญิง ในคดีที่ซับซ้อน คดีเกี่ยวกับเพศ นอกจากนี้สห วิชาชีพที่มีอยู่บางส่วนยังขาดความรู้ความชำนาญในด้านกฎหมาย ทำให้การปฏิบัติงานขาด ประสิทธิภาพทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

4) ขั้นตอนการสอบสวน

กระบวนการการปฏิบัติงานมีหลายขั้นตอน แต่มีเวลาจำกัด ทำให้บางครั้งไม่มีการ สร้างสัมพันธภาพกับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนก่อนการสอบปากคำนอกจากนี้ยังมีบางขั้นตอนที่ ทำให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงานตามกฎหมาย เช่น ระยะเวลาในการควบคุมเด็กและปัญหา ในการคุมตัวของสถานพินิจ หรือในคดีที่เด็กไม่มีชื่อในทะเบียนซึ่งอาจเป็นเด็กต่างด้าว ทำให้ไม่ ทราบอายุเด็ก เป็นต้น

5) ด้านงบประมาณ

พนักงานสอบสวนไม่มีงบประมาณเพียงพอในการเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนได้โดยตรง กล่าวคือ ส่วนใหญ่มีการตั้งงบประมาณไว้จำกัดเฉพาะแค่ค่าทำสำนวน ซึ่งเป็นระบบเหมาะจ่ายเป็นคดี นอกจากนี้ในทางปฏิบัติจะพบว่างบประมาณในเรื่องน้ำมันเชื้อเพลิง ในการเดินทาง มีไม่เพียงพอ

6) การประสานงานระหว่างสภวิชาชีพ

ในการประสานงานระหว่างสภวิชาชีพมีความยุ่งยาก กล่าวคือ บางครั้งไม่สามารถติดต่อประสานงานกันได้ เนื่องจากหลายปัจจัยและหลายสาเหตุ เช่น ระยะเวลาที่สะดวกในการสอบปากคำ เวลาว่างไม่ตรงกัน หรือสภวิชาชีพมาเข้าร่วมสอบปากคำล่าช้า หรือมีการยกเลิกนัดสอบปากคำแบบกะชั้นชิด โดยไม่มีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นต้น ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนต้องเป็นผู้ประสานงานเองทั้งหมด ทำให้พนักงานสอบสวนต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร ทั้งในกรณีที่ใช้โทรศัพท์สำนักงาน และกรณีที่ใช้โทรศัพท์ส่วนตัว

7) การบริหารจัดการ

ยังไม่มีการบริหารจัดการที่ดีหรือที่เหมาะสม เพื่อจะสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการปฏิบัติงานตามกฎหมายอย่างถูกต้องตรงจุด นอกจากนี้ ปัญหาการจัดเวรเพื่อเข้าร่วมในการสอบปากคำการร่วมสอบปากคำโดยใช้ระบบเวรตามวันทำให้ในหนึ่งวันต้องนัดสอบปากคำได้จำกัดและไม่สามารถสอบสวนได้รวดเร็ว ได้ทันเวลา นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าเมื่อระยะเวลาในการดำเนินการมีจำกัดจึงส่งผลให้ต้องเร่งรีบในการทำงาน ซึ่งในปัจจุบันนี้ยังไม่มีหน่วยงานกลางในพื้นที่ที่สถานีตำรวจตั้งอยู่ที่จะรับเป็นเจ้าภาพในการจัดสถานที่และจัดสอบปากคำเด็ก/เยาวชนได้

จากสภาพปัญหาข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดประเภทความผิดในการสอบปากคำผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี ในส่วนของความผิด ตามที่ระบุในมาตรา 133 ทวิ ในส่วนความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกซึ่งมีความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 ความผิดลหุโทษ) นั้น และความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี (อันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295) ,ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายซึ่งกระทำโดยประมาท (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291,300, 390) นั้น ถือว่าเป็นกรณีที่เกิดขึ้นกว่าความจำเป็นที่จะต้องมีการสอบสวนโดยใช้หลักตาม มาตรา 133 ทวิ ,134/1 134/2 เพราะเป็นการเพิ่มภาระและขั้นตอนของพนักงานสอบสวนประกอบกับเด็กหรือเยาวชนอาจจะไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นสำคัญ ควรกำหนดให้มีเพียงบุคคลใดให้ชัดเจนในการร่วมฟังก็น่าจะเป็นการเพียงพอ ประกอบกับการสอบสวนในชั้น

พนักงานสอบสวนก็เป็นเพียงพยานบอกเล่า เมื่อคดีไปถึงชั้นพิจารณาของศาลต้องพิจารณาตามพยานหลักฐานที่พิจารณาได้ในชั้นศาล ประกอบรายงานแสดงข้อเท็จจริงของเด็กหรือเยาวชนจากสถานพินิจมาประกอบในการใช้ดุลพินิจในการลงโทษ

ส่วนประเด็นการเข้าร่วมในการสอบสวนของที่ปรึกษากฎหมาย เนื่องจากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 75 บัญญัติไว้เพียงว่า ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมด้วยทุกครั้งเท่านั้น แต่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ,1134/1 ,134/2 ในเรื่องการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนนั้น หากคดีที่ต้องกำหนดให้สอบสวน โดยมี พนักงานอัยการ ,นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา,ทนายความ ,บุคคลร้องขอ เข้าร่วมด้วยนั้นต้องจัดให้มีบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมด้วย จะเห็นได้ว่ากฎหมายทั้งสองฉบับมีความแตกต่างกัน ในขณะที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 ซึ่งเป็นกฎหมายบังคับใช้เฉพาะกลับไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจน แต่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นบทกฎหมายทั่วไปกลับบัญญัติคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือเยาวชนในเรื่องนี้ชัดเจนว่ากฎหมายเฉพาะ เช่นนี้ย่อมทำให้เกิดความสับสนเกิดปัญหาในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติงาน หากพนักงานสอบสวนได้ตีความแตกต่างกันไป เช่นมีการตีความว่า การสอบสวนเด็กหรือเยาวชนไม่จำเป็นต้องมีสหวิชาชีพหรือบุคคลที่เด็กร้องขอ เนื่องจากกฎหมายเฉพาะไม่ได้บัญญัติไว้ หรือตีความว่าเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือเยาวชนเห็นว่าควรนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับใช้ บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 ไม่ได้บัญญัติเรื่องการสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ในการบังคับใช้กฎหมายเด็กหรือเยาวชนนั้น เห็นว่ากฎหมายคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเป็นอย่างมาก

ดังนั้น การสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนจึงควรนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาบังคับใช้เพื่อเป็นการมุ่งให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ในกรณีนี้ในทางปฏิบัติก็ยังพบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน เกี่ยวกับการให้มีที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมการแจ้งข้อหาหรือเข้าร่วมการสอบสวนด้วยทุกครั้ง ในปัจจุบันไม่มีที่ปรึกษากฎหมายและมีรายละเอียดและหลักปฏิบัติที่ชัดเจน ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนบางคนนำทนายความซึ่งยังไม่ผ่านการอบรมและมีคุณสมบัติเป็นที่ปรึกษากฎหมายครบถ้วนตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ในมาตรา 120,121 มาร่วมฟังการสอบสวนซึ่งจะเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายซึ่งต้องใช้ที่ปรึกษากฎหมายเท่านั้นหรือไม่ การสอบสวนจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จำนวนที่ปรึกษากฎหมายหรือที่ปรึกษากฎหมายที่ขึ้นทะเบียนไว้ที่มีคุณสมบัติตามกฎหมายนั้นมีไม่เพียงพอ และยังไม่ผ่าน

การฝึกอบรมหรือมีคุณสมบัติที่ชัดเจนส่งไปให้พนักงานสอบสวน ทางแก้ไขในเรื่องนี้พนักงานสอบสวนจึงได้หาทางแก้ไขโดยการนำที่ปรึกษากฎหมายที่ขึ้นทะเบียนไว้ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวในท้องถิ่นนั้นๆ เข้ามาร่วมสอบสวนปากคำเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปตามหลักกฎหมาย ซึ่งบางครั้งก็ได้รับการปฏิเสธเนื่องจากมีจำนวนไม่เพียงพอกับปริมาณงาน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ตามมาตรา 133 ทวิ ประกอบมาตรา 134/2 การสอบสวนปากคำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนบัญญัติให้มีทนายความเข้าร่วมฟังการสอบสวนนั้นและให้มีสหวิชาชีพและบุคคลที่เด็กร้องขอเข้าร่วมฟังการสอบสวนปากคำนั้นกฎหมายทั้งสองฉบับจะขัดกันหรือไม่นั้นซึ่งปัญหาในทางปฏิบัติที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 และหนังสือสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ³⁶ ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติไว้แล้วว่าให้ปฏิบัติตามทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 อย่างเคร่งครัด

ดังที่ได้ศึกษามาแล้ว สำหรับตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา การแจ้งกล่าวหาและการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาเด็กและเยาวชนนั้น ผู้ต้องหาจะมีสิทธิจะมีทนายความอยู่ร่วมด้วยในระหว่างสอบสวนและการตั้งทนายความของรัฐจะมีการแต่งตั้งให้แก่ผู้ต้องหาก่อนเริ่มการสอบสวน และเป็นทนายความที่มีประสิทธิภาพ โดยได้รับเงินเดือนจากรัฐ

สำหรับประเทศญี่ปุ่น ในระหว่างการสอบสวนเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาตาม The Juvenile Police Activity Principles ซึ่งใช้กันเป็นมาตรฐานในการสอบสวนเด็กของตำรวจญี่ปุ่น กำหนดไว้ใน Article 9 Section 3 ว่าโดยหลักแล้วการสอบสวนเด็กต้องกระทำต่อหน้าผู้ปกครองที่อยู่กับเด็กหรือบุคคลอื่นที่เหมาะสม ในชั้นสอบสวนต่อผู้ถูกกล่าวหาเด็ก โดยพื้นฐานแล้ว การสอบสวนเด็กเหมือนการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ใหญ่มีข้อแตกต่างคือ หากคดีที่สามารถลงโทษปรับหรือโทษที่น้อยกว่าได้ ตำรวจต้องส่งตัวเด็กให้ศาลเยาวชนโดยตรง การสอบสวนคดีเด็กควรกระทำอย่างรวดเร็ว เนื่องจากว่าเด็กนั้นเติบโตเร็วและเปลี่ยนแปลงทั้งความคิดและจิตใจด้วย การดำเนินการซักไซ้โดยไม่มีคามจำเป็นทำให้ไม่ได้รับประสิทธิภาพ ตำรวจจะดำเนินการสอบสวนตามแบบของ The Juvenile Law ประกอบกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายหรือระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการสอบสวนเด็กตำรวจผู้สอบปากคำต้องระวังคำถามที่ใช้อาจทำให้เด็กถูกโน้มน้าวได้ภายหลังการจับกุม

³⁶ หนังสือที่ 0011.25/2056 ลง 20 พฤษภาคม 2554 และ หนังสือที่ 0011.25/2509 ลง 9 กรกฎาคม 2555 เรื่อง แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ 2553

สำหรับในประเทศไทยนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 133 ทวิ มาตรา 134/1 มาตรา 134/2 นั้น ในการสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ในความผิดที่ระบุไว้ตาม มาตรา 133 ทวิ กำหนดให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้สอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ บุคคลที่เด็กร้องขอ เข้าร่วมฟังการสอบสวน โดยไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนในเรื่องความผิดที่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ หรือในความผิดลหุโทษที่มีอัตราโทษจำคุก จะต้องมิทนายความหรือมีสหวิชาชีพร่วมสอบสวน และได้บัญญัติในเรื่องอายุไม่เกิน 18 ปีไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 ซึ่งกำหนดว่าอายุไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ ทำให้เกิดปัญหาในการตีความ

ส่วนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 6 กำหนดให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้บังคับแก่คดีเยาวชนและครอบครัวเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติที่บัญญัติไว้สำหรับการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน นั้น ตามหลักกฎหมาย ตาม มาตรา 75 บัญญัติไว้ว่า ในการสอบสวนให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือบุคคลผู้ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันเป็นลักษณะประจักษ์

มาตรา 75 วรรคสอง บัญญัติว่า ในการแจ้งข้อหาและการสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น ต้องมีที่ปรึกษากฎหมายอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำที่เด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตใจของเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละราย

มาตรา 75 วรรคท้าย บัญญัติว่า ในการแจ้งข้อหาและการสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชนตามวรรคสอง บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมฟังการสอบสวนดังกล่าวด้วยก็ได้

ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวบัญญัติไว้ข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ได้บัญญัติให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดกับที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ นั้น แสดงให้เห็นว่า ในการบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ยังคงอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น ในการแจ้งข้อหาและสอบสวนปากคำ ต้องนำกฎหมายทั้งสองฉบับมาใช้บังคับโดยเคร่งครัด

ดังนั้น การให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนที่จะได้มีที่ปรึกษาเพื่อจะ
ได้ช่วยเหลือในด้านการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในเช่นของ
ต่างประเทศ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น แต่ในทางปฏิบัติในประเทศไทยนั้นใน
ปัจจุบันที่ปรึกษาทนายความยังมีจำนวนน้อยและมักจะใช้ทนายความแทนซึ่งตามหลักกฎหมายที่
บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 120 นั้น จำเลยจะมี
ทนายความแก้คดีแทนไม่ได้ แต่ให้จำเลยมีที่ปรึกษาทนายความปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับ
ทนายความได้ และตาม มาตรา 121 กำหนดคุณสมบัติของที่ปรึกษาทนายความ ว่า ต้องมีคุณสมบัติ
เป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ หมายถึงทนายความที่ได้จดทะเบียนและมี
ใบอนุญาตทนายความซึ่งผู้จดทะเบียนและรับ ใบอนุญาตทนายความต้องมีคุณสมบัติตาม
พระราชบัญญัติทนายความและผ่านการอบรมเรื่องวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว และความรู้
เกี่ยวกับจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในข้อบังคับของ
ประธานศาลฎีกา แม้ในมาตรา 205 มิให้นำ มาตรา 121 มาใช้บังคับภายในสองปีนับแต่พระราชบัญญัติ
ศาลศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มีผลบังคับใช้³⁷ และให้นำ มาตรา 84 แห่ง พระราชบัญญัติ
จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2534 ซึ่งเป็นแก่ทนายความเท่านั้น

ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสังเกตว่าในปัจจุบันการประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชน
และครอบครัวฯ พ.ศ.2553 ก็ผ่านมาเกิน 2 ปี แล้ว ซึ่งตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายในชั้นสอบสวนนั้น
ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553 มาตรา 75 วรรคสอง บัญญัติว่าในการ
แจ้งข้อหาและการสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด จะต้องมีที่ปรึกษา
กฎหมายของเด็กร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง และตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133
ทวิ ,134/1,134/2 บัญญัติว่า ในการสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงาน
สอบสวนให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้ นั้น

ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาเห็นว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่มากด้วยเหตุผลที่ว่าในปัจจุบัน
ที่ปรึกษาทนายความที่ผ่านการอบรมมีคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายมีไม่เพียงพอ การที่
พนักงานสอบสวนใช้ทนายความซึ่งยังไม่ผ่านการอบรมที่ปรึกษาทนายความเข้าร่วมในการแจ้งข้อ
กล่าวหาและสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนจะขัดกับหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ตาม
พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553 มาตรา 75 วรรคสอง จะชอบด้วยกฎหมาย
หรือไม่ ถ้าไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้วจะทำให้การสอบสวนนั้นรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้
หรือสามารถใช้ที่ปรึกษาทนายความที่ผ่านการอบรมฯ ร่วมฟังการสอบสวนในฐานะทนายความตาม

³⁷ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2554

หลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ, 134/1, 134/2 ได้หรือไม่ นอกจากนี้ ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสถานที่สอบสวนปากคำ วัสดุอุปกรณ์ การเดินทาง การร่วมมือจากสภานิติบัญญัติอื่นในการไม่ร่วมการสอบสวน มีเวลาว่างไม่ตรงกัน ก็ยังพบว่ามีปัญหาอุปสรรคต่อการให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนอย่างแท้จริงในการปฏิบัติตามกฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจนั้นจะต้องมีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก แต่ในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวอาจส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งอาจเป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนได้

5. ปัญหาการนำผู้ต้องหาเด็กมาให้ข่าว แลกข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

ปัญหาการนำผู้ต้องหามาแลกเปลี่ยนข่าว ให้ข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้น แม้เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนหนึ่งเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ซึ่งในปัจจุบันผู้ศึกษาพบว่าพนักงานสอบสวนมีปัญหาในการนำตัวเด็กหรือเยาวชน ไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนหรือเป็นการประจานเด็ก ตามระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวข้องดี ลักษณะ 30 บทที่ 2 ข้อ 6.10.1 ห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าว ขณะมีการให้ผู้ต้องหานำพนักงานสอบสวน ไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใดๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใดๆ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีเสียหาย และข้อ 6.10.2 พนักงานสอบสวนไม่ควรให้ผู้ต้องหานำไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพว่า ผู้ต้องหากระทำผิดอย่างไร

แต่ในทางปฏิบัติ ในบางครั้งผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบ ตามกฎหมาย โดยมุ่งหวังแต่ผลงานเป็นหลัก มีการนำผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนไปให้ข่าว แลกข่าว แม้จะนำหมวกไหมพรม หรือผ้าปิดบังใบหน้า สมมุติชื่อ ก็เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชนได้และเป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนได้

สื่อมวลชนก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งมีการเข้าทำข่าว โดยที่พนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนไม่ได้อนุญาต เพื่อแข่งขันกันเพื่อให้ได้ข่าว ในบางครั้งพนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องนำผู้ต้องหาไปนำชี้ประกอบคำรับอื่น เช่น นำชี้จุดที่ซ่อนทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำผิด

สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิด หรือสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐานอาจให้ผู้ต้องหา นำชี้ก็ได้ แต่ก็มีผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไป หรือมีสื่อมวลชน เข้าไปทำข่าวและนำเสนอข่าวซึ่งอาจเป็นการละเมิดสิทธิเด็กและเป็นการประจานเด็กได้

ประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในห้อง สอบสวนตำรวจและในที่เกิดเหตุ และไม่ยินยอมให้สื่อมวลชนหรือตัวแทนเข้าสัมภาษณ์ผู้ต้องหาที่ อยู่ในคุก

ประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายห้ามนำเสนอหรือเผยแพร่ข้อมูลใดๆ ที่บ่งบอกตัวเด็กได้ ซึ่ง แม้ไม่มีบทลงโทษกรณีฝ่าฝืน สื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

สำหรับในประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 26 มาตรา 39 ,พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 27 มาตรา 79 พระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 76 มาตรา 130 มาตรา 192 ซึ่งมีบทห้ามหากฝ่าฝืนมีบทลงโทษ แต่ ก็มีการนำเสนอข่าวซึ่งเป็นการประจานตัวเด็กหรือเยาวชน เป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชน ได้ ซึ่งเป็นปัญหาในทางปฏิบัติของพนักงานตำรวจ

จากการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนซึ่ง เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรง เห็นว่า การดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มีปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งกฎหมายบัญญัติที่เคร่งครัดมากเกินไปในการปฏิบัติ เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจ จึง สมควรจะต้องได้รับการแก้ไข เช่น ลดขั้นขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่จำเป็นและที่เห็นว่าเป็นภาระที่ เพิ่มขึ้นเกินความจำเป็น ให้อำนาจตำรวจในการดำเนินคดีในการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กฯ โดยจะ ได้สรุปและมีข้อเสนอแนะในบทต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

ขั้นตอนการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน โดยพนักงานตำรวจ ตั้งแต่ขั้นจับกุมถึงส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการไม่ว่าจะเป็นการจับกุม การควบคุมตัว การนับอายุของเด็กหรือเยาวชนและเขตอำนาจศาล การเปรียบเทียบปรับ การแจ้งข้อหาและการสอบสวน การนำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าว นำชี้ที่เกิดเหตุ ส่วนมีปัญหาในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนทั้งสิ้นในทางปฏิบัติเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพจึงต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักสากลตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งประเทศไทยได้นำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ,พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 และบทบัญญัติกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจเป็นชั้นที่มีการปฏิบัติที่กระทบสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหามากที่สุด และเป็นชั้นที่มีการปฏิบัติที่เสี่ยงต่อการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งล้วนเป็นผลให้การปฏิบัติกระทบสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนทั้งสิ้น ซึ่งจากการศึกษาซึ่งผู้ศึกษาในฐานะพนักงานสอบสวนที่เคยปฏิบัติงานในการการสอบสวนคดีเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน

จากการศึกษาพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจ มีปัญหาต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้ คือ

1.1 การจับกุมและการควบคุมเด็กหรือเยาวชน

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 66 ได้บัญญัติถึงแนวทางปฏิบัติในการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาไว้ ปัญหาที่พบบ่อยในการจับกุมเด็กและเยาวชนคือการจับกุมเด็กที่ไม่ได้กระทำผิดซึ่งหน้า และปัญหาเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่กล้าจับกุมเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด เนื่องจากเห็นว่าขั้นตอนการปฏิบัติตามกฎหมายที่ยุ่งยากตามมาและกลัวจับกุมไม่ชอบอาจถูกฟ้องร้องได้ทำให้ไม่ต้องการจับกุมเด็กหรือเยาวชนเพราะกลัวต้องไปให้การต่อ

ศาลที่ทำการตรวจสอบการจับกุม จึงไม่สามารถจับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งหน้าได้ ทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดมีจำนวนมากขึ้น เด็กหรือเยาวชนไม่มีความเกรงกลัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจและฝ่าฝืนต่อกฎหมาย และเมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนแล้ว หากมีการตรวจสอบการจับแล้วมีการจับไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจทำให้ศาลปล่อยตัวผู้ต้องหาได้ ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาฟ้องกลับเอาผิดกับเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมได้

การนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่น่ามาใช้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 ตาม มาตรา 72 กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยังศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยไม่ให้นับเวลาเดินทางรวมเข้าด้วย เพื่อให้ศาลตรวจสอบว่าการจับกุมกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ มีการควบคุมตัวผู้ต้องหาเกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ซึ่งจากการที่ผู้ศึกษาซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนซึ่งได้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อไปตรวจสอบการจับพบมีปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งมีความเห็นในการตีความกฎหมายแตกต่างกัน ซึ่งมักพบปัญหาคือ ปัญหาระยะเวลาเวลาในการกำหนดให้นำตัวผู้ต้องหาไปเพื่อตรวจสอบการจับกุม ปัญหาในการตรวจสอบการจับส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับอย่างมาก โดยในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมบางรายเกรงว่าตนเองจะจับกุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการใช้ดุลยพินิจในการจับกุมในความผิดซึ่งหน้านั้นอาจไม่สอดคล้องกับความเห็นของศาล

ส่วนกรณีที่ผู้ต้องหาได้กระทำผิดขณะที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ต่อมาภายหลังกระทำผิดแล้วหลบหนี ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ยื่นคำร้องต่อศาลออกหมายจับและดำเนินรูปพรรณเพื่อประกาศสืบจับไว้ ภายหลังสามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ซึ่งผู้ต้องหาเมื่ออายุเกินสิบแปดปีบริบูรณ์ซึ่งพ้นเกณฑ์เยาวชนแล้ว กรณีนี้พนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับหรือไม่ ซึ่งมีความเห็นเป็นสองฝ่าย โดยฝ่ายที่ 1 มีความเห็นว่าพนักงานสอบสวนต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ เพราะ ถ้อยตามอายุเด็กหรือเยาวชนในวันที่กระทำผิดได้เกิดขึ้น ฝ่ายที่ 2 เห็นว่า กรณีผู้ต้องหากระทำผิดในขณะที่เป็นเด็กหรือเยาวชนแล้วหลบหนีไปภายหลังจับกุมผู้ต้องหาได้เมื่ออายุพ้นเกณฑ์เยาวชนไปแล้วนั้น ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหามาศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุม

นอกจากนี้ยังมีปัญหากรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดถูกจับกุมในความผิดลหุโทษหรือความผิดที่อัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ (คดีอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับได้) พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับหรือไม่

ในประเด็นนี้ มีความเห็นเป็น 2 ฝ่าย โดยฝ่ายแรกเห็นว่า พนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กไปตรวจสอบการจับ เพราะเห็นว่าไม่สามารถเปรียบเทียบปรับเด็กได้เพราะขัดกับประมวลกฎหมายอาญา ส่วนผู้ต้องหาที่เป็นเยาวชนไม่ต้องนำตัวไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ เพราะเห็นว่าสามารถเปรียบเทียบปรับได้ เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบปรับ หรือตามค่าเปรียบเทียบปรับของพนักงานเจ้าหน้าที่ ถือว่าคดีอาญาเลิกกัน พนักงานสอบสวนจึงไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปตรวจสอบการจับ

ฝ่ายที่สอง มีความเห็นว่า พนักงานสอบสวนไม่ต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดลหุโทษหรือคดีอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบปรับของพนักงานสอบสวนไปตรวจสอบการจับ เนื่องจากคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้เป็นข้อยกเว้นที่พนักงานสอบสวนไม่ต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับไปให้ศาลตรวจสอบการจับ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 72 วรรคท้าย ซึ่งตามมาตรา 72 วรรคท้ายถือเอาอัตราโทษเป็นเกณฑ์ ซึ่งบทบัญญัติในเรื่องการนำตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับมิให้ใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้

ในประเด็นนี้ก็ปัญหาในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนว่าจะต้องนำตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดลหุโทษหรือความผิดที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบปรับ ไปตรวจสอบการจับหรือไม่

ส่วนปัญหาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนนั้น ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ ตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว ฯ พ.ศ.2553 มาตรา 81 นั้น ปัญหาคือ มีการควบคุมตัวเกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ปัญหาของสถานที่ควบคุมห้องคุมตัวในสถานีดำรงไม่มีการแยกห้องควบคุมไว้อย่างชัดเจน สถานที่ไม่เพียงพอ ซึ่งบางครั้งมีการนำตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมปะปนกับผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่แม้เพียงระยะเวลาสั้นๆ ก็ตาม อาจทำให้เด็กหรือเยาวชนได้เรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ จากผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ได้

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมตัวเด็กแยกจากผู้ใหญ่ไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจนซึ่งในประเทศไทยก็มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายเช่นเดียวกัน ในประเทศญี่ปุ่นก็มีการบัญญัติห้ามควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในคุกตำรวจแต่ในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ ซึ่งกระบวนการควบคุมตัวของประเทศสหรัฐ เมื่อเด็กถูกจับ การพิจารณาว่าจะควบคุมขังจะต้องมีขึ้นภายในระยะเวลาที่ระบุไว้แล้วแต่กฎหมายแต่ละรัฐ สำหรับมลรัฐวิสคอนซิน กำหนดให้พิจารณาเกี่ยวกับการคุมขังต้องมีขึ้นภายในสี่สิบสี่ชั่วโมงภายหลังจากสิ้นสุดวันที่มีคำตัดสินว่าจะควบคุมเด็ก แต่ไม่รวมถึงวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดตามกฎหมาย

1.2 การนับอายุเด็กหรือเยาวชนและอำนาจศาล

การที่จะทราบว่าผู้ต้องหาที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนที่จะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ที่มีเขตอำนาจหรือไม่นั้น ในทางปฏิบัติคือการตรวจสอบอายุที่แท้จริงของเด็กหรือเยาวชนหรือการนับอายุที่แท้จริงของเด็กหรือเยาวชนนั้น พนักงานสอบสวนยังขาดความเข้าใจในการนับอายุของเด็กหรือเยาวชน โดยมีการนับอายุเด็กหรือเยาวชนผิดพลาดทำให้เกิดปัญหาศาลที่นำเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดีที่ศาลที่มีเขตอำนาจ อาจมีการควบคุมปะปนกับผู้ใหญ่ ปัญหาการที่ไม่ได้นำเด็กไปตรวจสอบการจับกุมทันทีภายใน 24 ชั่วโมงกรณีมีการนับอายุผิด ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเสรีภาพเด็กหรือเยาวชนตามมา ส่วนกรณีที่จะดำเนินคดีในเขตอำนาจของศาลใด โดยปกติแล้วเด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดโดยหลักแล้วพนักงานสอบสวนต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดียังศาลเยาวชนและครอบครัวที่เด็กมีถิ่นที่อยู่ของเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่เพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนจึงดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด แต่บางครั้งพนักงานสอบสวนมีการนำเด็กหรือเยาวชนไปดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนฯ ที่ความผิดเกิดโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชน

1.3 การเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

ตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 72 วรรคท้าย ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการเปรียบเทียบเด็กหรือเยาวชนไว้ในกรณีนี้ ผู้ศึกษาพบว่าปัญหาในการเปรียบเทียบปรับในคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาและพนักงานสอบสวนเห็นว่าอาจเปรียบเทียบปรับได้ ถ้าพนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับ และสามารถทำการเปรียบเทียบปรับได้ส่งผลคดีอาญาลีกกันมีผลทำให้สิทธิการนำคดีมาฟ้องยอมระงับไป ซึ่งมีความเห็นในเรื่องการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าสามารถเปรียบเทียบปรับเด็กหรือเยาวชนได้ ด้วยเหตุผลที่ว่า การเปรียบเทียบปรับไม่ใช่โทษ เป็นแต่เพียงการเปรียบเทียบเพื่อให้คดีอาญาเสร็จสิ้นเท่านั้น เป็นเพียงการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวน (ฝ่ายบริหาร) เท่านั้น ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการเปรียบเทียบปรับเด็กนั้นไม่สามารถเปรียบเทียบได้ส่วนเยาวชนนั้นสามารถทำการเปรียบเทียบปรับได้เพราะการเปรียบเทียบปรับถือเป็นโทษตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 กำหนดให้ศาลเท่านั้นมีอำนาจซึ่งเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ ซึ่งเรื่องนี้ได้มีบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาคณะ 10 โดยได้กำหนดแนวทางในการเปรียบเทียบปรับโดยมีความเห็นว่าการเปรียบเทียบปรับเป็นโทษตามมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีพนักงานสอบสวนไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้เพราะขัดกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 เมื่อเด็กไม่ต้องรับโทษแล้วจึงไม่อาจเปรียบเทียบเด็กได้ สำหรับกรณีเยาวชนซึ่งอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำสิบแปดปีซึ่งเป็นผู้ต้องหา

กระทำอันกฎหมายกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75 บัญญัติให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบสิ่งอื่นที่ปวงเกี่ยวกับผู้นั้นในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าบุคคลนั้นสมควรได้รับโทษหรือไม่ กรณีการกระทำผิดที่กฎหมายมิได้ยกเว้นโทษ จึงสามารถเปรียบเทียบปรับได้ การเปรียบเทียบปรับเยาวชนในคดีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษซึ่งมีอัตราโทษจำคุก ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 บัญญัติว่า ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนสอบถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้

ดังนั้นการที่จะมาสู่ขั้นตอนเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาซึ่งเป็นเยาวชนได้นั้น จะต้องมีการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ และผู้ต้องหาจะต้องให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหาและยินยอมให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับเท่านั้นจึงจะเปรียบเทียบปรับได้ ดังนั้นในการแจ้งข้อหาจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 75 วรรคสอง ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 หรือไม่ ถ้าไม่มีทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายร่วม การเปรียบเทียบปรับจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จะกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนอย่างไร เมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งมุ่งที่จะให้คดีอาญาเล็กๆ น้อยๆ (คดีลหุโทษ) เลิกกันโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล ซึ่งในปัจจุบันนี้คดีที่ขึ้นสู่ศาลมีปริมาณมาก ทำให้ศาลต้องเสียเวลาในการพิจารณาคดี สิ้นเปลืองงบประมาณ กฎหมายจึงได้บัญญัติขึ้นมาเพื่อให้การใช้อำนาจเปรียบเทียบปรับของพนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับได้ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 วรรค 2 บัญญัติว่า ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวน และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ก็ได้แก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฯ แล้ว โดยบัญญัติให้จัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาซึ่งเป็นเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี โดยกฎหมายก็มุ่งที่จะคุ้มครองสิทธิเมื่อมีการนำคดีขึ้นสู่ศาล แต่เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับได้ซึ่งผู้ต้องหาเป็นเยาวชน พนักงานสอบสวนจึงสามารถเปรียบเทียบปรับได้โดยไม่ต้องมีทนายความ หรือที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมด้วย เพราะด้วยเหตุผลที่ว่า กรณีที่จัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 หรือจัดหาที่ปรึกษากฎหมายให้ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 75 หมายถึงคดีที่จะต้องไปสู่การพิจารณาคดีของศาล โดยมีการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลซึ่งมีการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย ทำให้เกิดสิทธิให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้อง และศาลใช้อำนาจทางตุลาการเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาถึงคดีที่พนักงานสอบสวนใช้อำนาจเปรียบเทียบปรับ (คดีอยู่ในอำนาจ

เปรียบเทียบปรับได้) แล้วก็ส่งผลให้คดีอาญาลีกกัน สิทธิการนำคดีมาฟ้องคดีย่อมระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (2), มาตรา 39(3) จึงไม่จำเป็นต้องจัดหาทนายความหรือมีที่ปรึกษากฎหมายร่วมด้วย

ดังนั้น ในประเด็นนี้ก็ยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติ เพราะไม่มีบทกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนทำให้เกิดการตีความกฎหมายแตกต่างกัน

1.4 การแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

การสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมีกฎหมายบัญญัติไว้แตกต่างจากผู้ใหญ่มาก เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือเยาวชน เนื่องจากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ ปัญหาที่พบบ่อยคือปัญหาขั้นตอนในการสอบสวนยุ่งยากมากเกินไป สถานที่สอบสวนปากคำไม่พร้อม ระยะเวลาในการสอบสวนน้อยทำให้ไม่สามารถสอบสวนได้ทัน ปัญหาในการสอบสวนร่วมกับสหวิชาชีพ โดยประสบปัญหาไม่สามารถสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำได้ทันที่เพราะต้องรอสหวิชาชีพ การติดต่อประสานงานกับสหวิชาชีพทำได้ยาก ไม่สามารถนัดสหวิชาชีพภายในระยะเวลาอันรวดเร็วได้ ปัญหานัดสหวิชาชีพให้ร่วมสอบสวนพร้อมกันปัญหาสหวิชาชีพไม่วางสหวิชาชีพไม่เพียงพอ ที่ปรึกษากฎหมายยังไม่มีเพียงพอ ปัญหาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ชัดเจน ทำให้มีการตีความกฎหมาย ซึ่งมีการตีความกฎหมายไม่สอดคล้องกัน เช่น ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 133 ทวิ เกี่ยวกับคดีที่ต้องใช้สหวิชาชีพในการร่วมสอบสวนนั้น เป็นการบัญญัติไว้ในความผิดที่หลายฐานความผิด ทำให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความล่าช้า และบางครั้งในคดีที่อยู่ในเกณฑ์ที่จะให้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา (คดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี) ตามที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553 มาตรา 86 แทนที่จะเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนหรือเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนกลับเป็นการทำให้ผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนต้องเดินทางไปในการสอบสวนปากคำที่สำนักงานอัยการของแต่ละจังหวัดซึ่งจัดไว้สำหรับสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชน ส่วนในกรณีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553 มาตรา 75 วรรคสอง บัญญัติว่าในการแจ้งข้อหาและการสอบสวนปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด จะต้องมีการปรึกษาหารือของเด็กร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง และตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ,134/1,134/2 บัญญัติว่า ในการสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้นั้น ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาเห็นว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่มากด้วยเหตุผลที่ว่าในปัจจุบันที่ปรึกษากฎหมายที่ผ่านการอบรมมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 120 ,121 มีไม่เพียงพอ การที่พนักงานสอบสวนใช้

ทนายความซึ่งยังไม่ผ่านการอบรมเป็นที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนจะขัดกับหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 75 วรรคสองหรือไม่ หรือสามารถใช้ที่ปรึกษากฎหมายที่ผ่านการอบรมฯ ร่วมฟังการสอบสวนในฐานะทนายความตามหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ , 134/1, 134/2 ได้หรือไม่ หรือกรณีมีเฉพาะที่ปรึกษากฎหมายร่วมฟังในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบสวนโดยไม่มีทนายความตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 จะทำให้การแจ้งข้อหาหรือการสอบสวนชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ สามารถใช้ที่ปรึกษากฎหมายแทนทนายความหรือจะสามารถใช้ทนายความแทนที่ปรึกษากฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงคนเดียวได้หรือไม่ ก็ยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ

1.5 การนำผู้ต้องหาเด็กมาให้ข่าว แลกข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

การนำผู้ต้องหาแลกเปลี่ยนข่าว ให้ข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้น แม้เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนหนึ่งเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ซึ่งในปัจจุบันผู้ศึกษาพบว่า พนักงานสอบสวนมีปัญหาในการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ในบางครั้งผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง อย่างเคร่งครัด โดยมุ่งหวังแต่ผลงานเป็นหลัก มีการนำผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนไปให้ข่าว แลกข่าว แม้จะนำหมวกไหมพรม หรือผ้าปิดบังใบหน้า สมมุติชื่อ ก็เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชนได้และเป็น การละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนได้

สื่อมวลชนก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งมีการเข้าทำข่าวและเสนอข่าวโดยที่พนักงานตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนไม่ได้อนุญาต เพื่อแข่งขันกันเพื่อให้ได้นำเสนอข่าว ซึ่งอาจเป็นการละเมิด สิทธิเด็กและเป็นการประจานเด็กได้

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานตำรวจเพื่อคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนนับได้ว่ามีปัญหาในข้อกฎหมายในทางปฏิบัติต่อเด็กหรือ เยาวชนไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองสิทธิในชั้นตอนใด จากการที่ได้ศึกษามาแล้วผู้ศึกษาได้นำมา วิเคราะห์ถึงปัญหาห้วงได้กล่าวมาแล้วข้างต้นและเห็นควรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 การจับกุมและการควบคุมเด็กหรือเยาวชน

ในปัจจุบันกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญามุ่งให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพหรือเพื่อมุ่งแก้ไขฟื้นฟูเพื่อประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กหรือเยาวชนมากกว่าการลงโทษให้เด็ดขาด ให้สอดคล้องกับหลักสากลตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ทำให้เด็กหรือเยาวชนจึงไม่เกรงกลัวต่อการกระทำผิดกฎหมาย จึงเกิดการก่อปัญหาและกระทำผิดกฎหมายซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายซึ่งอาจเป็นเด็กหรือเยาวชนหรือเป็นผู้ใหญ่ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้ง อาจเป็นเพราะสาเหตุที่กฎหมายบัญญัติขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงปัญหาในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมาย โดยกฎหมายที่แก้ไขใหม่บัญญัติถึงขั้นตอนการจับกุมเด็กหรือเยาวชนมีขั้นตอนที่ยุ่งยากขึ้นในทางกลับกันอาจทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดมากขึ้นเนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่กล้าจับกุมซึ่งส่งผลกระทบต่อเหยื่อที่เป็นผู้เสียหายในคดีอาญา

จากการศึกษาพบว่า การจับกุมเด็กหรือเยาวชนนั้นยากขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่กล้าจับกุมเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน จึงเสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมกฎหมายในส่วนนี้เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 ซึ่งบัญญัติว่าเด็กอายุไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ โดยเห็นควรให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 66 โดยแก้ไขให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบปี เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมในวรรคสอง ดังนี้

มาตรา 66 ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล

“ในการจับกุมเด็กนั้นห้ามมิให้จับกุมเด็กอายุไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด แต่ให้นำเด็กนั้นส่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เพื่อนำตัวส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย”

ส่วนการควบคุมตัวผู้ต้องหานั้น ควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ในมาตรา 68 โดยแก้ไขเพิ่มเติมระยะเวลาจาก 24 ชั่วโมง เป็น 48 ชั่วโมง และให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยตัวชั่วคราวได้ในชั้นพนักงานสอบสวน ดังนี้

มาตรา 68 “เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้ควบคุม คุมขัง กักขัง ควบคุมความประพฤติ หรือใช้มาตรการอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลย เว้นแต่มีหมายหรือคำสั่งของศาล หรือเป็นกรณีการคุมตัวเท่าที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตามมาตรา 69 มาตรา 70 หรือมาตรา 72 ในการควบคุมตัวตาม

มาตรา 72 ให้ควบคุมตัวได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหามาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ และให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยตัวชั่วคราวได้ในชั้นสอบสวน โดยมีประกันหรือไม่มีหลักประกันก็ได้”

มาตรา 72 ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์การดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแลและสั่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ ในกรณีเช่นว่านี้ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามควรแก่กรณีก็ได้

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้และในคดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน”

2.2 อายุของเด็กหรือเยาวชนและศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี

การนับอายุและการที่จะพิจารณาว่าจะดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวที่ผู้ต้องหาถิ่นที่อยู่ปกติหรือท้องที่ที่ผู้ต้องหากระทำความผิดนั้นก็ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งบางครั้งท้องที่ที่เป็นถิ่นที่อยู่ปกติกับท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอยู่ห่างไกลมาก ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางหรือต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาก เป็นการไม่สะดวก จึงสมควรให้ดำเนินคดีที่ศาลแห่งท้องที่ที่เด็กกระทำความผิดเพียงแห่งเดียว ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 95 โดยแก้ไขเพิ่มเติมว่า

มาตรา 95 “คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับความผิดนั้น”

2.3 การเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

ในชั้นพนักงานสอบสวน ผู้ศึกษาเห็นว่าควรเปรียบเทียบปรับเด็กหรือเยาวชนจึงเห็นควรให้มีกฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาให้ชัดเจนว่า ตามมาตรา 74,75 ว่าในคดีที่พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับนั้นพนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับเด็ก

หรือเยาวชนอายุกว่าสิบห้าปีแต่ไม่เกินสิบแปดปีได้หรือไม่ หรือบัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวไว้อย่างชัดเจนว่า สามารถเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนอายุกว่าสิบห้าปีแต่ไม่เกินสิบแปดปีได้หรือไม่ เพราะการที่มีความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาตีความว่า สามารถเปรียบเทียบปรับเยาวชนนั้นได้ เปรียบเทียบปรับเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ไม่ได้เพราะขัดหลักประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 แต่เนื่องจากความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาไม่ใช่กฎหมาย จึงก่อให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนซึ่งมีการตีความและมีความเห็นแตกต่างกันและมีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนที่แตกต่างกัน เช่น พนักงานสอบสวนบางคนเห็นว่าการเปรียบเทียบปรับเด็กหรือเยาวชนสามารถเปรียบเทียบปรับได้ ส่วนบางคนเห็นว่าจะไม่สามารถเปรียบเทียบปรับเด็กได้แต่สามารถเปรียบเทียบปรับเยาวชนได้ ทำให้เกิดการปฏิบัติกระทบต่อสิทธิเสรีภาพเด็กหรือเยาวชนไม่ได้รับการปกป้องคุ้มครองสิทธิตามเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วยเหตุนี้จึงเสนอแนะเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญาดังนี้ โดยเพิ่มเติม

มาตรา 74/1 “เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ไม่เกินสิบห้าปีกระทำการอันเป็นความผิดในความผิดลหุโทษหรือคดีไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือความผิดที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบปรับของพนักงานสอบสวนให้เป็นความผิดที่สามารถเปรียบเทียบปรับได้”

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 72 วรรคท้าย ควรแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

“บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้และในการเปรียบเทียบนั้นให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดได้”

เนื่องจากจะได้เป็นบทบัญญัติที่ชัดเจนว่าพนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับเด็กหรือเยาวชนในคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้เพื่อจะได้เป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนและเพื่อประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กหรือเยาวชนเพื่อให้คดีเล็ก น้อยๆ เสร็จสิ้นไปโดยเร็วตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

2.4 การแจ้งข้อหาและการสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน

การสอบสวนผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมีกฎหมายบัญญัติไว้แตกต่างจากผู้ใหญ่เป็นมากเพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งมีการกำหนดความผิดที่ต้องทำการสอบสวนร่วมกับสหวิชาชีพ และกำหนดสถานที่ในการสอบสวนปากคำ การกำหนดให้มีที่ปรึกษากฎหมายร่วมอยู่ด้วย

ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ให้กำหนดชัดเจนว่า การให้ทนายความเข้าร่วมฟังการสอบสวนกับการให้มีที่ปรึกษา

กฎหมายเข้าร่วมด้วยตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 75 นั้น เป็นบุคคลเดียวกันได้หรือไม่ เพื่อเป็นการคุ้มครองมิให้มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน

ในส่วนฐานความผิดที่ต้องสอบร่วมกับสหวิชาชีพ ควรแก้ไขให้ลดลงจากเดิม เช่น ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายซึ่งไม่ถึงกับเป็นอันตรายสาหัส ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายที่กระทำโดยประมาท ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291,300,390 และควรแก้เรื่องอายุที่บัญญัติไว้ไม่เกินสิบแปดปีเป็นไม่ถึงสิบแปดปี เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฯ ข้อ 1 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553 มาตรา 4 โดยเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ดังนี้

มาตรา 133 ทวิ “ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการข่มขืนต่อสูั ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายไม่ถึงกับเป็นอันตรายสาหัส ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายซึ่งมิใช่กระทำโดยเจตนา ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรร โขก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกนอกจากความผิดลหุโทษ ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กอายุไม่ถึงสิบแปดปีร้องขอการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่ถึงสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้นและในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใดอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยื่นคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร..”

และควรกำหนดคำว่า “สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” ซึ่งยังไม่มีกำหนดนิยามความหมายที่ชัดเจน คำว่า “บุคคลที่เด็กร้องขอ” ควรกำหนดว่า เป็นผู้ใด เช่น เป็น บิดา มารดา ปู่ บ่า ตา ยาย ผู้ปกครอง ควรกำหนดว่าเป็นผู้ใด เพื่อจะได้ทำให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย จึงควร กำหนดคำนิยามไว้ให้ชัดเจนในกฎหมาย

ส่วนพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 75 ควรแก้ไขเพิ่มเติมในวรรคสองใหม่ว่า

“ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายหรือทนายความของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละรายในการแจ้งข้อหาและการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนตามวรรคสอง บิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนดังกล่าวด้วยก็ได้”

ด้วยเหตุผลที่ว่า ในชั้นแจ้งข้อหาหรือในชั้นสอบสวนให้เป็นไปตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ, 134/1, 134/2 ต้องจัดหาทนายความให้ และเนื่องจากในการแจ้งข้อหาในชั้นสอบสวนนั้นหากพนักงานสอบสวนจัดให้มีทนายความเข้าร่วมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ, 134/1, 134/2 หากทนายความไม่มีคุณสมบัติผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนเป็นที่ปรึกษากฎหมาย ตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 มาตรา 120, 121 นั้น หากผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนต้องการทนายความที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์เพื่อผลประโยชน์ในการต่อสู้คดี หากผู้ที่จะเป็นทนายความไม่ผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนเป็นที่ปรึกษากฎหมายก็จะทำให้ไม่สามารถเข้ามาเป็นที่ปรึกษากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิได้อย่างแท้จริง จึงเห็นควรให้แก้ไขให้มีทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายเพียงคนเดียวคนหนึ่งเข้าร่วมฟังการแจ้งข้อหาหรือสอบสวน ก็น่าจะเพียงพอ

ดังนั้น จึงเสนอแนะให้บัญญัติในกฎหมายว่า ให้จัดให้ทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายเพียงคนเดียวคนหนึ่งร่วมฟัง เนื่องจากที่ปรึกษากฎหมายที่ผ่านการอบรมตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกายังมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานต่อการให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนอาจส่งผลกระทบต่อพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาหรือสอบสวนปากคำผู้ต้องหาหรือเยาวชน

2.5 การนำผู้ต้องหาเด็กมาให้ข่าว แลกข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

การนำผู้ต้องหามาแลกเปลี่ยนข่าว ให้ข่าว และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้น แม้เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนหนึ่งเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ แม้มีการใช้หมวกหรือผ้าปิดบังใบหน้า สมมติชื่อ ก็ล้วนเป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาทั้งสิ้น

จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม ให้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553 โดยเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่า

มาตรา 133 จัตวา “ห้ามมิให้นำเด็กหรือเยาวชนอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ที่เป็นผู้ต้องหาจำคุกที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในที่สาธารณะ แต่ถ้าเป็นเพื่อประโยชน์ในทางสอบสวนให้มีการทำแผนประทุษกรรมในห้องสอบสวนโดยมีสหวิชาชีพร่วมอยู่ด้วย”

จากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยพนักงานตำรวจ มาแล้วดังกล่าวข้างต้น พบว่าปัญหาของกระบวนการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน มีปัญหาในการปฏิบัติในการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนมากในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนเพื่อประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฯ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วล้วนเป็นปัญหาที่มักพบบ่อยในการให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชน การปรับแก้กฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือเยาวชนมากขึ้นไปซึ่งอาจส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นตำรวจได้

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติในการให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนโดยภาพรวมเป็นไปได้ในทางการให้การคุ้มครองสิทธิฯ มากกว่าเป็นการละเมิดสิทธิเด็กฯ และเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานจึงต้องอาศัยการประสานงานในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อคดีเด็กและเยาวชนให้มีการทำงานในทิศทางเดียวกัน การแก้ปัญหาคดีเด็กและเยาวชนควรให้เป็นหน้าที่ของสังคมส่วนรวม พนักงานตำรวจต้องมีความรู้ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนตามที่กฎหมายกำหนดอย่างแท้จริง รวมทั้งการปรับปรุงขั้นตอนการทำงานตามกฎหมายใหม่ให้มีความยืดหยุ่นและง่ายให้อึดต่อการปฏิบัติงานของตำรวจมากขึ้น การลงโทษที่เหมาะสมกับพฤติกรรมกระทำผิด และการปรับแก้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่เกี่ยวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้น้อยลง เพื่อเป็นการลดขั้นตอนการปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นตำรวจซึ่งเป็นต้นธารกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อมิให้เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพเด็กหรือเยาวชนดังที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และเพื่อลดภาระขั้นตอนที่เกินความจำเป็นซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นตำรวจ ซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมขั้นที่มีผลกระทบต่อผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมากที่สุดและเพื่อเป็นการป้องกันการละเมิดสิทธิเด็กหรือเยาวชนและเพื่อประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กหรือเยาวชนให้ได้รับการคุ้มครองตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฯ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กุลพล พลวัน (2538) พัฒนาการสิทธิมนุษยชน สำนักพิมพ์วิญญูชน กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2538
เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, บุญทิพย์ ผ่องจิตร แลนเกรฟ และประธาน วัฒน วาณิชย์

(2529) สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย

กรุงเทพมหานคร เจริญวิทย์การพิมพ์

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (2521) “การควบคุมอำนาจพนักงานสอบสวน” วารสารนิติศาสตร์ 4

(มีนาคม- พฤษภาคม: 49)

จริยชาติ มิตรสูงเนิน (2548) การคุ้มครองสิทธิเด็กในคดีอาญา :ศึกษาเฉพาะการปล่อยชั่วคราวชั้น

ก่อนฟ้อง วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 30

��ชญานา พันธุมจินดา สารนิพนธ์ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กระหว่างการ

สอบสวน: ศึกษากรณีเด็กเป็นผู้ต้องหา

��ชวัลย์ สุขสมจิตร พล.ต.อ. เอกสารประกอบการบรรยายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและ

ครอบครัวฯ ,พ.ร.บ.คุ้มครองเด็กฯ ใน การฝึกอบรมหลักสูตรพนักงาน

สอบสวนผู้ชำนาญการ รุ่นที่ 32

ณรงค์ ใจหาญ (2543) การถามปากคำเด็กในคดีอาญา: หลักกฎหมายและทางปฏิบัติ วารสาร

นิติศาสตร์, 3,30: 350-359

_____. (2542) “การคุ้มครองเด็กในการให้ปากคำในคดีอาญา”, วารสารนิติศาสตร์ 29,4

(ธันวาคม)

บุญเพราะ แสงเทียน (2546) กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัวแนวประยุกต์

กรุงเทพมหานคร วิทญพัฒนา

ประธาน วัฒนวาณิชย์ (2556) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

กรุงเทพมหานคร แผนการพิมพ์เอกสาร

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บัญญัติพัฒน์ บัวพวงชน (2547) บทบาทที่ปรึกษากฎหมายในคดีอาญาในการเสนอความจริงต่อศาล

เยาวชนและครอบครัว วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หน้า 49-50

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ.2553

- ไพรัช บวรสมพงษ์, การคุ้มครองเด็กผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
- วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล (2545) รายงานวิจัยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว: เพื่อตอบสนองการคุ้มครองเด็กและเยาวชนและครอบครัว กรุงเทพมหานคร องค์การยูนิเซฟประจำประเทศไทย หน้า 96
- วิชา มหาคุณ (2541) ศาลเยาวชนตามแนวความคิดสากล พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
- วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล (2545) รายงานวิจัยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว: เพื่อตอบสนองการคุ้มครองเด็กและเยาวชนและครอบครัว กรุงเทพมหานคร องค์การยูนิเซฟประจำประเทศไทย หน้า 96
- วิศิษฐ์ ผลดก (2549) การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือเด็กถูกทารุณกรรม: กรณีศึกษาที่ม สหวิชาชีพ จังหวัดอุบลราชธานี กรุงเทพมหานคร
- สิริโรจน์ สิทธิชาญบัญชา (2537) ตำรวจกับการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนและการบริหารงานยุติธรรมต่อเยาวชน นครปฐม โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน
- สิน้อย เกษมสันต์ ณ อยุธา. (2543). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก: บทบาทของ สชช. ในการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย วารสารกฎหมาย 1(20) หน้า 192.
- สัญญา บัวเจริญ (2548) พ.ต.อ. คำอธิบายการสอบสวนเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนฯ ที่แก้ไขใหม่ กรุงเทพมหานคร พิมพ์อักษร หน้า 2-4
- สิน้อย เกษมสันต์ ณ อยุธา (2543) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก: บทบาทของ สชช. ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย วารสารกฎหมาย 1(20) หน้า 192
- สุรศักดิ์ ชูผล (2546) มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาชั้นพนักงานสอบสวน สารนิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยรามคำแหง
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล (2553) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง กรุงเทพมหานคร สำนักวิญญูชน
- สมชัย ฑิตมาอุตมากร (2554) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์พลสยามพรีนติ้ง
- สง่า ลีนะสมิต (2523) กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร อรุณการพิมพ์

- เสริน ปุณฺหิตานนท์ (2527) การกระทำผิดในสังคม: สังคมวิทยา อาชญาวิทยาและพฤติกรรม
เบี่ยงเบน พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สรรพสิทธิ์ คูมพ์ประพันธ์ “แนวทางป้องกันแก้ไขการละเมิดสิทธิเด็กในประเทศไทย คู่มือ 45,1
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989
- ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 30 การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว
การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำ สื่อประชาสัมพันธ์
พ.ศ.2556 ประกาศ ณ วันที่ 11 มีนาคม 2556
- คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 855/2548 ลง 16 พฤศจิกายน 2549 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการ
ให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ต่อสื่อมวลชน และการ
จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์
- คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 465/2550 ลง 15 สิงหาคม 2550 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการ
การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ต่อสื่อมวลชน และการให้ข่าว
จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (แก้ไขเพิ่มเติม)
- คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 ลง 16 กรกฎาคม 2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวก
ในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุมและตรวจสอบ
เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา
- ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 30 การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว
การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์
พ.ศ.2556 ประกาศ ณ วันที่ 11 มีนาคม 2556

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	ร้อยตำรวจเอกบุญมาก เครือแวงมด
วัน เดือน ปี เกิด	24 กันยายน 2512
สถานที่เกิด	อำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ.2540
สถานที่ทำงาน	สถานีตำรวจภูธรเขาสวนกวาง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น
ตำแหน่ง	พนักงานสอบสวน

